

Vissvarīgākais par Eiropas Lauku attīstības tīklu

Ievads rokasgrāmatai „Vissvarīgākais par Eiropas Lauku attīstības tīklu”

Esiet sveicināts, rokasgrāmatas „Vissvarīgākais par Eiropas Lauku attīstības tīklu” lasītāj!

Eiropas Lauku attīstības tīkls (*ENRD*) apvieno lauku attīstībā ieinteresētās personas visā Eiropas Savienībā (ES). Šajā rokasgrāmatā uzzināsi, kā *ENRD* ir veicinājis dalībvalstu lauku attīstības programmu īstenošanu, veidojot un izplatot kompetenci, kā arī sekmējot informācijas apmaiņu un sadarbību visā Eiropas lauku teritorijā. Iesākumā spiediet uz kādu no šīm pogām, lai lejupielādētu īso ievadinformāciju par *ENRD*, kas pieejama *PDF* formātā

[[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [el](#) [nl](#) [pt](#) [hu](#) [fi](#) [ro](#) [cs](#) [bg](#) [da](#) [et](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#) [hr](#)]. Sīkāku informāciju par *ENRD* mērķiem, dalībniekiem un atbalsta saņēmējiem, tīkla struktūru, *ENRD* kontaktpunktu, *ENRD* juridisko pamatu un attiecīgo dokumentu kopumu atradīsi [tiešsaistē](#).

Šajā rokasgrāmatā ir piedāvāta detalizēta ievadinformācija par *ENRD* darbu un ir dotas norādes, kā atrast papildu informāciju *ENRD* tīmekļa vietnē. Rokasgrāmata ir izstrādāta, lai sniegtu jums vispusīgu pārskatu par *ENRD* darbu lauku attīstībā un atvieglotu jūsu iesaistīšanos šajā tīklā. Rokasgrāmata ir iekļautas saites uz tīmekļa lappusēm ar papildu informāciju par katru tematu, lai dotu jums iespēju tiešsaistē uzzināt vairāk par visu, kas jūs interesē. *ENRD* tīmekļa vietne ir pieejama šādās valodās: angļu, franču, vācu, itāļu, spāņu un poļu valodā. Mazāks lappušu apjoms ir pieejams arī grieķu, portugāļu, rumāņu, holandiešu, ungāru, somu, čehu un bulgāru valodā. Ņemiet vērā, ka dažas saites uz ārējām tīmekļa vietnēm var būt angļu vai kādā citā valodā.

Šis dokuments ir paredzēts dalībniekiem, kuru valodā *ENRD* tīmekļa vietne nav pieejama. Būtiski ņemt vērā, ka tajā nav atkārtots viss tīmekļa vietnes saturs — mērķis ir sniegt kopsavilkumus par visām tīmekļa vietnes sadaļām un nodrošināt dažādus „ieejas punktus” tiešsaistes resursiem. Tādēļ **šis dokuments ir strukturēts tāpat kā *ENRD* tīmekļa vietne, atspoguļojot tās saturu 2013. gada 31. decembrī.**

- ! Lielākajā daļā šā dokumenta sniegts pārskats par lauku attīstības politiku un ar to saistītajiem *ENRD* pasākumiem **2007.–2013. gada plānošanas periodā**.
- ! Ja galvenokārt interesējaties par **nākamo plānošanas periodu (2014.–2020. gads)**, pārejiet uzreiz uz [šo sadaļu](#).

Visā dokumentā izmantotas vairākas funkcijas, kas atvieglo navigāciju:

- [[PDF](#) [en](#)] Norādītajā valodā lejupielādei ir pieejams *PDF* dokuments.
- Par attiecīgo valsti tiešsaistē ir pieejama papildu informācija.
- [Zaļš](#) norāda uz iekšēju saiti šajā pašā dokumentā.
- [Oranžs](#) norāda uz saiti *ENRD* tīmekļa vietnē.
- [Zils](#) norāda uz saitēm ārējās tīmekļa vietnēs.

Ceram, ka šis dokuments būs jums noderīgs.

Saturs

1. Politika darbībā

1.1. Pārskats par lauku attīstības politiku

1.1.1. Valstu stratēģijas

1.1.2. Valstu un reģionālās programmas

1.1.3. Asis un pasākumi

1.1.4. Programmu īstenošana

1.2. Dati par lauku attīstības politiku

1.2.1. Tematiskās informācijas lapas

1.2.2. LAP informācijas lapas

1.2.3. Pasākumu informācijas lapas

1.2.4. LAP uzraudzības rādītāju tabulas

1.3. LAP projektu datubāze

1.4. Īstenošanas uzlabošana

1.4.1. Tipoloģija un mērkauditorija

1.4.2. Lauksaimniecība un lauku ekonomika

1.4.3. Sabiedrisko labumu nodrošināšana

1.4.4. Īstenošanas mehānismi

1.4.5. LEADER

1.5. KLP 2020. gada perspektīvā

1.5.1. Lauku attīstība 2014.–2020. gadā

- Pārskats par politiku 2014.–2020. gadā
  - Lauku attīstības prioritātes
    - Zināšanu pārnese
    - Konkurētspēja
    - Pārtikas ķēde
    - Ekosistēmas
    - Resursu efektīva izmantošana
    - Sociālā integrācija
- Tiesību akti un pamatnostādnes
- LAP plānošana
- LAP īstenošana
- 2007.–2013. gadā gūtās atziņas
  - Programmu izstrāde un īstenošana
  - Zināšanu pārnese un inovācijas
  - Lauku uzņēmējdarbība
  - Finanšu instrumenti
  - Pārtikas ķēde
  - Vide un klimata pārmaiņas
  - Sociālā integrācija
  - CLLD, LEADER un TNC
  - Lauku attīstības tīklu veidošana
  - Uzraudzība un novērtēšana
- Uzraudzība un novērtēšana
- Lauku attīstības tīklu veidošana
- Kopienas virzīta vietējā attīstība

- [Kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis](#)

[1.6. Informācijas sniegšana par lauku attīstību](#)

[2. Valsts](#)

[3. Temati](#)

- [3.1. Lauksaimniecība](#)
- [3.2. Vide](#)
- [3.3. Sabiedriskie labumi](#)
- [3.4. Uzņēmējdarbība](#)
- [3.5. Jaunatne un jaunie lauksaimnieki](#)
- [3.6. Mežsaimniecība](#)
- [3.7. IST](#)
- [3.8. Lauku un pilsētas saiknes](#)
- [3.9. Sociālie aspekti](#)
- [3.10. Zināšanu pārnese un inovācijas](#)

[4. LEADER](#)

- [4.1. LEADER rīkkopa](#)
- [4.2. VRG datubāze](#)
- [4.3. LEADER analīze](#)
- [4.4. LEADER bibliotēka](#)
- [4.5. LEADER notikumi](#)
- [4.6. TNC](#)

[5. Tīkli un tīklu veidošana](#)

- [5.1. NRN informācija](#)
- [5.2. NRN kopas](#)
- [5.3. ES organizācijas](#)
- [5.4. FARNET](#)
- [5.5. Eiropas novērtēšanas tīkls](#)
- [5.6. NRN pašnovērtēšanas rīkkopa](#)
- [5.7. Tīklu veidošanas pievienotā vērtība](#)
- [5.8. NRN rīkkopa](#)

[6. Publikācijas un citi materiāli](#)

- [6.1. EU Rural Review](#)
- [6.2. ENRD magazine](#)
- [6.3. EAFRD projekta brošūras](#)
- [6.4. Tematiskās publikācijas](#)
- [6.5. Audiovizuālo materiālu galerija](#)

[7. Notikumi un sanāksmes](#)

[8. Kontaktinformācija](#)

1. Politika darbībā

Eiropas Savienības 27 dalībvalstīs lauku apvidi veido 90 % no visas teritorijas, un tajos dzīvo vairāk nekā puse iedzīvotāju, tāpēc tie ir būtiski svarīga politikas joma. Nodaļā „Politika darbībā”, kurā apskatīti dažādi Eiropas, valstu un reģionālās politikas līmeņi, kurus atbalsta Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), jūs varat uzzināt, ko lauku attīstības politika nozīmē praksē. Pārlūkojot šādas sadaļas:

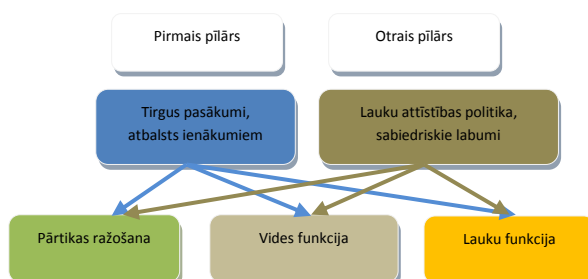
- [Pārskats par lauku attīstības politiku](#)
- [Dati par lauku attīstības politiku](#)
- [LAP projektu datubāze](#)
- [Īstenošanas uzlabošana](#)
- [KLP 2020. gada perspektīvā](#)
- [Informācijas sniegšana par lauku attīstību](#),

varat atrast, piemēram, informāciju par lauku attīstības programmām (LAP), statistikas datus par to norises gaitu un plašu LAP projektu klāstu, kā arī iedziļināties ENRD analītiskajā darbā saistībā ar to, kā uzlabot politikas īstenošanu.

1.1. Pārskats par lauku attīstības politiku

Tā kā vairāk nekā puse ES iedzīvotāju dzīvo ārpus pilsētām, bet lauku apvidi 27 dalībvalstīs veido 90 % teritorijas, lauku attīstība ir būtiski svarīga politikas joma. Lauksaimniecība un mežsaimniecība joprojām ir būtiska dabas resursu apsaimniekošanai ES lauku apvidos, kā arī pamats ekonomikas dažādošanai lauku pašvaldībās.

ES Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) galvenie mērķi gadu gaitā nav mainījušies, taču sekmīgas reformas ir mainījušas izmantotos instrumentus. Sākotnēji lauku attīstības politikas elementi bija iekļauti KLP. Atsevišķa un īpaša ES lauku attīstības politika sāka darboties 2000. gadā, kad KLP tika reorganizēta divos pīlāros. KLP pirmais pīlārs attiecas uz tiešajiem maksājumiem un tirgus pasākumiem, bet otrais KLP pīlārs ietver daudzgadu lauku attīstības programmas (LAP). Šie abi pīlāri viens otru papildina, lai varētu sasniegt KLP pamatmērķus.

Saistītā informācija

- [Pārskats par lauku attīstības politiku 2007.–2013. gadā](#)
- ES lauku attīstības politika 2007.–2013. gadā [[PDF](#) [eni](#)]

Izmaiņas ES lauku attīstībā tika veiktas KLP politikas pārskatīšanas procesā, kas pazīstams kā **ES lauksaimniecības un lauku politikas „veselīguma pārbaude”**. Tā izraisīja vairākas izmaiņas politikā, par kurām ES vadītāji vienojās 2008. gadā. Veselīguma pārbaude sniedza iespēju nodrošināt politikas virzienu pielāgošanu, lai varētu labāk risināt dažādas jaunas problēmas un izmantot iespējas Eiropas laukos, piemēram, pievērsties klimata pārmaiņām un augošajam pieprasījumam pēc atjaunojamiem energoresursiem. Spiediet [šeit](#), lai izlasītu vairāk par KLP veselīguma pārbaudi.

Saistītā informācija

- Lai skatītu Komisijas bukletu „ES lauku attīstības politika: risinot problēmas”, spiediet šeit [[PDF en](#)].
- Faktu lapa „Pārskats par KLP veselīguma pārbaudi un Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns — LAP grozījumi” [[PDF en](#)].

ES politikas sistēma lauku attīstībai ir izstrādāta četros līmeņos, proti: i) Eiropas stratēģiskās pamatnostādnes; ii) valstu stratēģijas; iii) valstu vai reģionālās programmas un iv) asis un intervences pasākumi. Šī struktūra nodrošina vispārēju standarta sistēmu atsevišķo dalībvalstu plānošanai un programmu izstrādei, pamatojoties uz ES stratēģiskajām pamatnostādnēm. Mērķis ir panākt, lai vispārējo ES pamatnostādņu ietvaros dalībvalstis un attiecīgos gadījumos reģioni noteiktu lauku attīstības stratēģiskās prioritātes, izstrādātu programmas un izvēlētos pasākumus, kas atbilst to apvidu konkrētajām lauku attīstības vajadzībām un problēmām.

Iepazīstieties ar sīkāku informāciju dažādos līmeņos, izmantojot šādas saites:

- [ES lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes](#) nosaka ES prioritātes 2007.–2013. gadam, pamatojoties uz trim pamatmērķiem;
- [valstu stratēģiskie lauku attīstības plāni](#) ietver ES prioritātes atbilstoši situācijai konkrētajā dalībvalstī;
- [valstu vai reģionālās lauku attīstības programmas](#) balstās uz darbības prioritātēm;
- [programmu īstenošana, uzraudzība un novērtēšana](#) ir uzraudzība un novērtēšana, pamatojoties uz ES sistēmu.

ENRD tīmekļa vietnē sadaļā [Bieži uzdotie jautājumi](#) varat atrast papildu informāciju par lauku attīstības regulējumu.

Lauku attīstības politika ir stratēģiska pieeja, ar kuru definē ES prioritātes lauku attīstības jomā. Padome 2006. gada februārī pieņēma [ES lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes](#). Stratēģiskās pamatnostādnes raksturo lauku attīstības politikas vērstību uz trim pamatjomām, proti, lauksaimniecības pārtikas ekonomiku, vidi un – visbeidzot – lauku ekonomiku un iedzīvotājiem plašākā nozīmē. Vadoties no šīm pamatnostādnēm, dalībvalstis izstrādā valsts stratēģiskos lauku attīstības plānus 2007.–2013. gadam. Turpmāk ir sniegta papildu informācija par [valstu stratēģiskajiem plāniem](#). Valstu stratēģijas savukārt informē par pašām lauku attīstības programmām, kas izstrādātas, izmantojot četras tematiskās intervences asis. Vairāk informācijas par valstu un reģionālajiem plāniem ir atrodams [šeit](#).

1.1.1. Valstu stratēģijas

Katra dalībvalsts ir izstrādājusi savu **valsts** lauku attīstības **stratēģisko plānu (NSP)**, pamatojoties uz ES stratēģiskajām pamatnostādnēm, un tajā pilnībā tiek ņemti vērā attiecīgās valsts konkrētie

apstākļi un vajadzības. Lai uzzinātu vairāk par atsevišķo dalībvalstu stratēģijām, [apmeklējiet interaktīvo karti](#) un atlasiet valsti, par kuru interesējaties.

Valstu stratēģisko plānu mērķis ir nodrošināt atsaucis rīku programmu izstrādei. Stratēģijas tiek īstenotas ar lauku attīstības programmu starpniecību vai nu visai valstij, vai — dažās dalībvalstīs — katram administratīvajam reģionam.

Valstu stratēģijas palīdz:

- noteikt jomas, kurās lauku attīstībai paredzētā ES atbalsta izmantošana dod vislielāko pievieno vērtību;
- veidot saikni ar galvenajām ES prioritātēm, tostarp tām, kas izvirzītas saskaņā ar Lisabonas programmu (izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju) un Gēteborgas programmu (ilgtspējības mērķiem);
- nodrošināt saskaņību ar citiem ES politikas virzieniem, jo īpaši ekonomiskās kohēzijas un vides jomā;
- sekmēt jaunās, uz tirgu orientētās KLP īstenošanu un ar to saistīto nepieciešamo pārstrukturizāciju vecajās un jaunajās dalībvalstīs.

Valstu stratēģiskajos plānos iekļauj:

- novērtējumu par ekonomisko, sociālo un vides stāvokli un izaugsmes potenciālu;
- stratēģiju, kas izvēlēta kopīgam ES un attiecīgās dalībvalsts pasākumam un atbilst tām izvēlēm, kuras izdarītas ES stratēģiskajās pamatnostādņēs;
- lauku attīstības tematiskās un teritoriālās prioritātes katras ass jomā, tostarp galvenos kvantitatīvos mērķus un atbilstošos uzraudzības un novērtējuma rādītājus;
- to lauku attīstības programmu sarakstu, ar kurām īsteno valsts stratēģisko plānu, un orientējošu ELFLA piešķirumu katrai programmai;
- līdzekļus, kuri nodrošina koordināciju ar citiem kopējās lauksaimniecības politikas instrumentiem, un vajadzības gadījumā konverģences mērķu sasniegšanas budžetu;
- aprakstu par mehānismiem un budžetu valsts lauku tīkla izveidei dalībvalstī.

1.1.2. Valstu un reģionālās programmas

Katra dalībvalsts īsteno lauku attīstības politiku 2007.–2013. gadam, veidojot lauku attīstības programmas (LAP). Dalībvalsts var izstrādāt vienotu programmu visai teritorijai vai vairākas reģionālas programmas. LAP atbilst kopīgajām [ES stratēģiskajām pamatnostādņēm](#) un katras dalībvalsts [valsts stratēģiskajam plānam](#). Lai uzzinātu vairāk par atsevišķo dalībvalstu lauku attīstības programmām, [apmeklējiet interaktīvo karti](#) un izvēlieties jūs interesējošo valsti.

Neatkarīgi no tā, vai dalībvalstij ir vienota programma vai vairākas reģionālas programmas, katra lauku attīstības programma ietver:

- analīzi par stāvokli lauku apvidos, proti, par stiprajām un vājajām pusēm, un stratēģiju, kas izvēlēta, lai tās risinātu;
- izvēlēto prioritāšu pamatojumu, ņemot vērā ES stratēģiskās pamatnostādnes un valsts stratēģisko plānu, kā arī gaidāmo ietekmi;
- informāciju par asīm un katrai asij paredzētajiem pasākumiem un to aprakstus, cita starpā norādot konkrētus pārbaudāmus mērķus un rādītājus, kas ļauj novērtēt programmas sasniegumus, efektivitāti un lietderību;
- finansēšanas plānu, ietverot informāciju par kopējo ELFLA finansējumu un atbilstošo valsts/reģionālo publisko finansējumu, kas ielānots katram gadam un visam plānošanas

periodam attiecībā uz katru asi, kā arī sākotnējo summu orientējošu sadalījumu pa pasākumiem;

- informāciju par papildināmību ar pasākumiem, ko finansē no citiem kopējās lauksaimniecības politikas instrumentiem, kohēzijas politikas un Kopienas atbalsta instrumenta zivsaimniecībai;
- informāciju par programmas īstenošanas kārtību, tostarp par visu attiecīgo iestāžu izraudzīšanos un īsu aprakstu par pārvaldības un kontroles struktūrām;
- aprakstu par uzraudzības un novērtēšanas sistēmām, kā arī uzraudzības komitejas sastāvu;
- informāciju par plāniem programmas publicitātes nodrošināšanai.

Lauku attīstības politikas sistēma piedāvā „izvēlni”, kurā ir 41 pasākums. Dalībvalstis no tiem izvēlas pasākumus, kas vislabāk atbilst šo valstu lauku apvidu vajadzībām. Tad tos iekļauj valsts vai reģionālajās programmās. ES dalība šo pasākumu finansēšanā ir atkarīga no paša pasākuma un konkrētajām izvēlēm, kas izdarītas programmas līmenī. Papildu informāciju par LAP pasākumiem skatiet [Padomes 2005. gada 20. septembra Regulu \(EK\) Nr. 1698/2005](#) (atbalsts lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA)).

Lai iegūtu sīkāku informāciju par atsevišķiem pasākumiem sadalījumā pa asīm, spiediet uz šādām saitēm:

- [1. ass — Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana](#)
- [2. ass — Vides un lauku ainavas uzlabošana](#)
- [3. ass — Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana](#)
- [4. ass — LEADER](#)

Lai iegūtu informāciju par īstenošanas noteikumiem, [spiediet šeit](#) (Komisijas 2006. gada 15. decembra Regula (EK) Nr. 1974/2006).

1.1.3. Asis un pasākumi

Lai nodrošinātu līdzsvarotu stratēģiju, katrai tematiskajai asij nepieciešams minimālais finansējums. Piedāvātais minimālais finansējums, kas procentuāli veido 10 %, 25 % un 10 % attiecīgi 1., 2. un 3. asij, ir aizsargpasākums, lai nodrošinātu, ka katra programma ietver vismaz trīs galvenos politikas mērķus, bet šie procenti ir pietiekami zemi, lai dalībvalstis vai reģioni saglabātu lielu elastību (55 % no ES finansējuma), pastiprinot tiem vēlamās politikas asis atkarībā no stāvokļa un vajadzībām. LEADER asij ir rezervēti vismaz 5 % (2,5 % jaunajām dalībvalstīm) ES finansējuma katrā programmā. LEADER izdevumi ir attiecināmi uz trim politikas asīm.

Politika paredz vairākus rīkus (pasākumus), no kuriem visas dalībvalstis var veikt izvēli un par kuriem tās var saņemt ES finansiālo atbalstu, lai īstenotu integrētas lauku attīstības programmas. Visas asis tiek īstenotas, izmantojot minētos pasākumus.

1. ass — uzlabot konkurētspēju lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē, veicot arī dažādus pasākumus, kas vērsti uz cilvēkkapitālu un fizisko kapitālu lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarē (veicinot zināšanu pārnesi un inovācijas) un uz kvalitatīvu produkciju. Lai apskatītu visus 1. ass pasākumus, [spiediet šeit](#).

2. ass — uzlabot vidi un lauku ainavu, veicot pasākumus dabas resursu aizsardzībai un bagātināšanai, kā arī saglabājot augstvērtīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības sistēmas un kultūrainavas Eiropas lauku apvidos. Lai apskatītu visus 2. ass pasākumus, [spiediet šeit](#).

3. ass — veicināt dzīves kvalitāti lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošanu, piedāvājot atbalstu vietējās infrastruktūras izveidei un cilvēkkapitālam lauku apvidos, uzlabot apstākļus izaugsmei un darbvietu radīšanai visās nozarēs un saimnieciskās darbības dažādošanai. Lai apskatītu visus 3. ass pasākumus, [spiediet šeit](#).

4. ass — pamatojoties uz **LEADER** pieredzi, radīt iespējas ieviest pārvaldībā jauninājumus, izmantojot vietējā sabiedrībā balstītu augšupvērstu pieeju lauku attīstībai. Lai apskatītu visus 4. ass pasākumus, [spiediet šeit](#).

1.1.4. Programmu īstenošana

Par lauku attīstības programmu (LAP) īstenošanu lielākoties atbildīgas ir dalībvalstu vadošās iestādes (VI). Dažām dalībvalstīm ir vienota LAP, bet citām vairākas reģionālās LAP. Visas LAP ir sadalītas pa četrām asīm, un pasākumus var izvēlēties no saraksta. Lai uzzinātu vairāk par minētajām asīm un pasākumiem, ieskatieties [šajā sadaļā](#).

Atsevišķiem pasākumiem piešķirto līdzekļu pieejamību saņēmējiem jebkurā gadījumā nosaka atbilstības kritēriji. Tie var būt, piemēram, lauku saimniecības atrašanās vieta un/vai lielums, zemes izmantojums utt. Vairākiem pasākumiem ir definēti arī atlases kritēriji. Atbilstības un atlases kritēriju piemērošana ir būtisks elements, kas ļauj pareizi novirzīt ELFLA līdzekļus LAP mērķu sasniegšanai. Potenciālie saņēmēji lielākoties piesakās finansējumam, kas piesaistīts vienam vai vairākiem konkrētiem pasākumiem. Tad šos pieteikumus novērtē un, ja vērtējums ir atzinīgs, saņēmēji izmanto ELFLA atbalstu saskaņā ar noteikumiem, kuri paredzēti ar attiecīgo iestādi noslēgtajā līgumā. Konkrēti piemērotie piešķiršanas mehānismi katrā dalībvalstī un katram pasākumam ir atšķirīgi.

ENRD analītiskais darbs ir vērsts uz to, lai labāk izprastu LAP īstenošanu un informētu par uzlabojumiem.

- Papildu informācija par atsevišķiem tematiem ir pārlūkojama [tematiskajā sadaļā](#).
- Papildu informācija par horizontāliem īstenošanas jautājumiem un tematiem ir pārlūkojama [īstenošanas uzlabošanas](#) sadaļā.

Vienotā uzraudzības un novērtēšanas sistēma (CMEF) nodrošina kopīgu sistēmu visu lauku attīstības pasākumu uzraudzībai un novērtēšanai 2007.–2013. gada plānošanas periodā. CMEF veido pamatu programmu izpildes uzlabošanai, nodrošinot pārskatatbildību attiecībā uz programmu un ļaujot novērtēt izvirzīto mērķu sasniegšanu. CMEF ir definēta vairākos dokumentos, ko sagatavojusi Komisija un saskaņojušas dalībvalstis. Papildu informācija par CMEF ir atrodama [šeit](#).

Katrā dalībvalstī vadošā iestāde un uzraudzības komiteja uzrauga visas LAP, pamatojoties uz finanšu, iznākuma un rezultātīvajiem rādītājiem. Katra vadošā iestāde līdz 30. jūnijam nosūta Komisijai gada darbības ziņojumu par programmas īstenošanu. Gada darbības ziņojumā iekļauj:

- tabulu, kurā raksturota programmas finansiālā īstenošana, par katru pasākumu sniedzot informāciju par līdzekļiem, kas izmaksāti saņēmējiem kalendārā gada laikā;
- uzraudzības tabulas ar kvantitatīvo informāciju, pamatojoties uz kopīgajiem iznākuma un rezultātīvajiem rādītājiem.

Komisija visus uzraudzības datus reģistrē Lauku attīstības informācijas sistēmā (RDIS). ENRD sekmē uzraudzības rādītāju apstiprināšanu un veido informācijas lapas, kas nodrošina ātru ieskatu par to, cik tālu pāvirzījusies īstenošana katrā dalībvalstī un katras LAP ietvaros, kā arī par lielāko daļu atsevišķo pasākumu. Lai iegūtu vairāk informācijas par LAP īstenošanas gaitu, [spiediet šeit](#).

Papildu informācija:

- [Finanšu un fiziskie rādītāji ES-27 un dalībvalstu līmenī](#)
- [Iznākuma rādītāji sadalījumā pa pasākumiem ES-27 līmenī](#)

Sīkāka informācija par LAP vērtēšanu un CMEF kopumā ir atrodama [Eiropas novērtēšanas tīkla](#) tīmekļa vietnē.

1.2. Dati par lauku attīstības politiku

Pamatojoties uz [ES stratēģiskajām pamatnostādņēm](#) 2007.–2013. gadam, ES 27 dalībvalstis ir izstrādājušas valsts lauku attīstības stratēģijas, kas balstītas uz vajadzību analīzi šajās valstīs. Valstu/reģionālās lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam paredz sasniegt valstu stratēģiskos mērķus, īstenojot ELFLA līdzfinansētus pasākumus. Vadošā iestāde kopā ar katras LAP uzraudzības komiteju uzrauga programmas norisi un sasniegumus, izmantojot finanšu, iznākuma un rezultātīvos rādītājus, kas saistīti ar pasākumiem, kā definēts [kopīgajā uzraudzības un novērtēšanas sistēmā](#). Šos rādītājus izmanto kā rīkus, lai novērtētu, cik lielā mērā ir sasniegti paredzētie mērķi (uzdevumi) atsevišķu pasākumu un visas programmas līmenī.

Katru gadu ENRD izstrādā kopsavilkuma informācijas lapas par LAP norises gaitu ES mērogā, pamatojoties uz Komisijas sniegtajiem LAP uzraudzības datiem. Šīs informācijas lapas ir ātras atsauces rīki, kas raksturo situāciju ES lauku attīstības politikā, izceļ saistību starp resursiem un iznākumu un sniedz ieinteresētajiem lietotājiem informatīvu ieskatu par programmām. Informācija tiek sniegta par visām 27 ES dalībvalstīm, kopumā par 88 valstu un reģionālajām programmām.

Varat arī lejupielādēt bukletu ar datiem par lauku attīstības politiku [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

Sīkāka informācija un dati par finanšu un iznākuma rādītājiem ir atrodami arī īpašās [LAP uzraudzības rādītāju tabulās](#).

1.2.1. Tematiskās informācijas lapas

Šīs informācijas lapu sērijas sniedz skaidru priekšstatu par lauku attīstības politikas pasākumiem sadalījumā pa tematiem, uzsverot saistību starp politikas prioritātēm, īstenošanas pasākumiem un faktisko iznākumu uz vietas. Tematiskās informācijas lapas īsumā ieskicē konceptuālo sistēmu, uz ko pamatojas politikas pasākumi (ES līmenī noteiktās prioritātes un to īstenošanas darbības), un raksturo rīkus (pasākumus), ar ko šīs prioritātes īsteno. Tās sniedz arī norādes par potenciālajiem saņēmējiem, mērķauditoriju un jomām, informāciju par kopējo budžeta piešķirumu un izdevumiem 27 ES dalībvalstu līmenī, kā arī sasniegto iznākumu. Visbeidzot, tās iepazīstina ar konkrētiem šādu pasākumu piemēriem, piedāvājot projektu aprakstus no ENRD LAP [projektu datubāzes](#).

- Tematiskā informācijas lapa Nr. 1 „Zināšanu pārneses un investīciju cilvēkkapitālā veicināšana” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 2 „Investīcijas fiziskajā kapitālā un modernizācijā” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 3 „Lauksaimnieciskā ražošana atbilstoši atzītai kvalitātes zīmei/standartiem” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 4 „Atbalsts jauno dalībvalstu lauku saimniecībām, lai tās varētu iekļauties tirgū” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 5 „ES dabas resursu un lauku saimniecību ainavu saglabāšana” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 6 „Atbalsts mežsaimniecībai” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 7 „Lauku ekonomikas dažādošanas veicināšana” [[PDF en](#)].
- Tematiskā informācijas lapa Nr. 8 „Dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos” [[PDF en](#)].

Sīkāka informācija un dati par finanšu un iznākuma rādītājiem ir atrodami īpašās [LAP uzraudzības rādītāju tabulās](#).

1.2.2. LAP informācijas lapas

LAP norises gaitas informācijas lapas ir sasniegumu „operatīvie pārskati” katrā lauku attīstības programmā, kas īstenota ES, tajās tiek sniegta atjaunināta informācija par šo programmu finansiālo īstenošanu (kopējiem publiskajiem izdevumiem); vispārējo LAP attīstības gaitu iznākumu ziņā (kopsavilkuma informācija par svarīgākajiem pasākumiem) un salīdzinājumu ar 2007.–2013. gada mērķiem. Informācija ir sniegta valsts un reģionālā līmenī. Pieejams arī kopsavilkums par ES 27 dalībvalstīm. Visi dokumenti ir atrodami [šeit](#).

1.2.3. Pasākumu informācijas lapas

Šajā sadaļā sniegta informācija par LAP pasākumu attīstību visās 27 ES dalībvalstīs. Informācijas lapās ir pieejama informācija par sasniegumiem katra pasākuma līmenī, pamatojoties uz iegūtajiem fiziskajiem iznākumiem (pieejami jaunākie atjauninātie dati), un salīdzinājumi ar mērķiem, kas izvirzīti visam 2007.–2013. gada plānošanas periodam.

Ass	Pasākums	Pasākumu informācijas lapas
1. ass	111 — Arodmācības un informācijas pasākumi	[PDF en]
	112 — Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem	[PDF en]
	113 — Priekšlaicīga pensionēšanās	[PDF en]
	114 — Konsultāciju pakalpojumu izmantošana	[PDF en]
	115 — Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana	Dati nav pieejami
	121 — Lauku saimniecību modernizācija	[PDF en]
	122 — Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	[PDF en]
	123 — Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	[PDF en]
	124 — Sadarbība jaunu lauksaimniecības un pārtikas nozares, kā arī mežsaimniecības nozares produktu, procesu un tehnoloģiju izstrādē	[PDF en]
	125 — Infrastruktūra, kas saistīta ar lauksaimniecības un mežsaimniecības	[PDF en]

	attīstību un pielāgošanu	
	126 — Lauksaimnieciskās ražošanas potenciāla atjaunošana	Dati nav pieejami
	131 — To standartu ievērošana, kuru pamatā ir ES tiesību akti	Dati nav pieejami
	132 — Lauksaimnieku piedalīšanās pārtikas kvalitātes shēmās	[PDF en]
	133 — Informācijas un reklāmas darbības	Dati nav pieejami
	141 — Daļēji naturālās saimniecības	Dati nav pieejami
	142 — Ražotāju grupas	Dati nav pieejami
	143 — Lauksaimniecības konsultāciju un zināšanu paplašināšanas pakalpojumu sniegšana	Dati nav pieejami
	144 — Saimniecības, kas tiek pārstrukturētas tirgus kopīgās organizācijas reformas dēļ	Dati nav pieejami
2. ass	211 — Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem kalnu teritorijās	[PDF en]
	212 — Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem citās teritorijās	[PDF en]
	213 — <i>Natura 2000</i> maksājumi un maksājumi saistībā ar Direktīvu 2000/60/EK	[PDF en]
	214 — Agrovīdēs maksājumi	[PDF en]
	215 — Dzīvnieku labturības maksājumi	[PDF en]
	216 — Ar ražošanu nesaistīti ieguldījumi	[PDF en]
	221 — Lauksaimniecības zemes pirmreizējā apmežošana	[PDF en]
	222 — Agromežsaimniecības sistēmu pirmreizējā izveidošana uz lauksaimniecības zemes	Dati nav pieejami
	223 — Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	[PDF en]
	224 — <i>Natura 2000</i> maksājumi	[PDF en]
	225 — Meža vides maksājumi	[PDF en]
	226 — Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	[PDF en]
	227 — Ar ražošanu nesaistīti ieguldījumi	[PDF en]
3. ass	311 — Nelauksaimniecisku aktivitāšu dažādošana	[PDF en]
	312 — Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	[PDF en]
	313 — Tūrisma aktivitāšu veicināšana	[PDF en]
	321 — Pamatpakalpojumi ekonomikai un lauku iedzīvotājiem	[PDF en]
	322 — Ciematu atjaunošana un attīstība	[PDF en]
	323 — Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	[PDF en]
	331 — Mācības un informēšana	Dati nav pieejami
	341 — Prasmju apguves un aktivizēšanas pasākums ar mērķi izstrādāt un īstenot vietējās attīstības stratēģiju	Dati nav pieejami

4. ass	4. ass — Vietējo rīcības grupu skaits	[PDF en]
	4. ass — Projektu un saņēmēju skaits	[PDF en]
	421 — Sadarbības projektu īstenošana	[PDF en]
	431 — VRG vadīšana, prasmju apguve, aktivizēšana	[PDF en]

1.2.4. LAP uzraudzības rādītāju tabulas

Katrā dalībvalstī vadošā iestāde un uzraudzības komiteja uzrauga visas lauku attīstības programmas (LAP), pamatojoties uz finanšu, iznākuma un rezultativajiem rādītājiem. Katra vadošā iestāde līdz 30. jūnijam nosūta Komisijai ikgadēju progresa ziņojumu par programmas īstenošanu iepriekšējā kalendārajā gadā. Komisija visus uzraudzības datus reģistrē Lauku attīstības informācijas sistēmā (RDIS). ENRD līdzdarbojas uzraudzības rādītāju apstiprināšanā un palīdz izstrādāt kopsavilkumus, kuros raksturots LAP īstenošanas stāvoklis 27 ES dalībvalstu līmenī. Diagrammas ir pieejamas [tiešsaistē](#).

Pamatojoties uz datiem, ko vadošās iestādes sniedz ikgadējos progresa ziņojumos, tiek izstrādātas kopsavilkuma tabulas ar diagrammām, kas atspoguļo ES lauku attīstības programmu (LAP) īstenošanas gaitu, izmantojot **finansīalos un fiziskos rādītājus** (jo īpaši iznākuma rādītājus). Lejupielādējiet kopsavilkumus par **ES-27 — LAP publiskie izdevumi** [\[PDF en\]](#) un **iznākumi** [\[PDF en\]](#).

Finanšu datus — tostarp kopējos publiskos izdevumus un ELFLA finansējumu — apkopo dalībvalsts un ES-27 līmenī, lai raksturotu LAP izdevumu izmaiņas katrai asij un pasākumam gadu gaitā. Tiek sniegts arī salīdzinājums ar kopējo budžetu, kas piešķirts visam 2007.–2013. gada plānošanas periodam (kopējais budžets pēc KLP „veselīguma pārbaudes”). Finanšu datus tieši sagatavo un sniedz AGRI ĢD.

Apkopojums dalībvalsts un Eiropas līmenī ir sniegts arī attiecībā uz iznākuma rādītājiem (katrai asij un pasākumam). Salīdzinājums ar 2007.–2013. gadam plānotajiem iznākuma rādītājiem atspoguļo programmu īstenošanas stāvokli. Sīkāka informācija par iznākuma rādītājiem katram pasākumam — arī sadalījums pa dalībvalstīm — ir atrodami īpašā [tīmekļa vietnē](#). Pilns iznākuma rādītāju saraksts un ar tiem saistītā informācija ir atrodama [CMEF](#) 3.H. pielikumā.

1.3. LAP projektu datubāze

Šī [datubāze](#) raksturo, kā lauku „uzņēmēji” visā ES teritorijā praksē izmanto Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA). Tā nodrošina detalizētu informāciju par lauku attīstības projektiem, sākot ar finansēto projektu veidiem un beidzot ar to, kā finansējums iegūts. Tajā ietilpst projekti no visām ES valstīm, un tā attiecas uz visām LAP asīm. Lai atrastu informāciju par interesējošo projekta veidu, vienkārši meklējiet datubāzes tabulā. Pieejami ir vairāk nekā 570 projekti, un tos var meklēt pēc LAP pasākuma, atslēgvārda, valsts un LAP, starpvalstu sadarbības (TNC) un citiem kritērijiem.

1.4. Īstenošanas uzlabošana

ES lauku attīstības politikas īstenošanas uzlabošana ir ENRD misijas pamatā. Viens no galvenajiem veidiem, kā tas tiek darīts, ir analītiskā darba veikšana ar mērķi:

- uzlabot izpratni par to, kā politika darbojas praksē;
- novērtēt, kas darbojas labi un ko var uzlabot; un

- sniegt datus, lai informētu lēmumu pieņēmējus dalībvalstīs un Eiropas līmenī.

ENRD analītiskais darbs tiek veikts, izmantojot daudzus un dažādus līdzekļus, tostarp:

- tematiskās darba grupas;
- ENRD Koordinācijas komitejas un LEADER apakškomitejas koordinācijas grupas;
- valsts lauku tīklu (NRN) apvienotās tematiskās iniciatīvas;
- darba dokumentus, kas sagatavoti īpaši ENRD tematiskajiem pasākumiem;
- regulāru analītisko darbu saistībā ar LAP īstenošanu.

Analizētos tematus kopumā var iedalīt trijās grupās.

- Horizontālie temati, kas saistīti ar vispārīgiem īstenošanas jautājumiem. Tie ir raksturoti turpmāk.
  - [Lauku tipoloģija un mērķauditorija.](#)
  - [Saites starp lauksaimniecību un lauku ekonomiku plašākā nozīmē.](#)
  - [Sabiedriskie labumi un pakalpojumi lauksaimniecībā.](#)
  - [ES lauku attīstības politikas rezultātu sasmieģšanas mehānismi.](#)
- Tematiskie jautājumi. Papildu informācija ir pieejama šajā [sadalā](#).
- LAP un to pasākumi. Informācija ir sniegta [šeit](#).

ENRD analītiskā darba un tematisko pasākumu rezultātā izdarītie konstatējumi ir pieejami īpašos forumos, tiek izmantoti ENRD publikācijās un citos izplatīšanas mehānismos. Lai uzzinātu vairāk par ENRD publikācijām, spiediet [šeit](#).

1.4.1. Tipoloģija un mērķauditorija

Eiropas lauku apvidi atšķiras pēc daudzām fiziskām, sociāli ekonomiskām, vides un institucionālām pazīmēm. Šī daudzveidība ir viens no Eiropas lielākajiem resursiem, tomēr tā daudzām dalībvalstīm rada grūtības attiecībā uz lauku apvidu precīzu definēšanu. Šī definīcija ir būtiska, lai varētu izstrādāt ES lauku attīstības politiku un nodrošināt tās papildināmību ar citiem ES fondiem, kuru mērķis ir attīstīt lauku apvidus, jo īpaši tos, kam ir īpašas vajadzības.

Lai risinātu šos jautājumus, 2009. gadā tika izveidota 1. tematiskā darba grupa (TWG1), kuras īpašais uzdevums bija uzlabot lauku attīstības programmu (LAP) efektivitāti lauku apvidu teritoriālo īpatnību un vajadzību apmierināšanā. Tās darbu vada Komisija (Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts — AGRI ĢD), un tā padziļināti analizē 23 valstu un 12 reģionālās 2007.–2013. gada LAP.

Konstatējumi

Lauku apvidu ESAO definīcija**, ko Eiropas Komisija piedāvāja izmantot dalībvalstīm, tika pārņemta tikai nelielā daļā valstu un reģionālo LAP, un darba grupas konstatējumi liecina, ka tā, iespējams, neatbilst daudzu dalībvalstu vajadzībām. Tās vietā dalībvalstis vai reģioni izmanto visdažādākās teritoriālās definīcijas, lai ievirzītu savus LAP pasākumus. Atkarībā no akcentējuma šīs definīcijas var vispārīgi grupēt kā nozares (piemēram, lauksaimniecības un mežsaimniecības) vai teritoriālās (piemēram, apvidi, kas piemēroti 3. ass pasākumiem) definīcijas. Dalībvalstis pilnībā apzinās nepieciešamību skaidri nodalīt ES fondus citu no cita un arī iespējas savstarpēji papildināt ELFLA un citus fondus, lai varētu nodrošināt ES lauku apvidu attīstības vajadzību apmierināšanu.

** Kā atzīst Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO), lauku apvidi lielākoties tiek definēti kā apvidi, kuros vairāk nekā 50 % iedzīvotāju dzīvo lauku pašvaldību teritorijā. Lauku pašvaldības ir pašvaldības, kuros apdzīvotība ir mazāka par 150 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru.

Lauku apvidu grozītās tipoloģijas bloki

Ņemot vērā lauku apvidu daudzveidību ES, ir svarīgi, lai katra dalībvalsts un reģions izmantotu ne tikai atbilstošu lauku apvidus definīciju, bet arī iespēju uz lauku apvidiem attiecināt apstākļiem pielāgotu tipoloģiju. Tiek piedāvāti trīs „bloki”, ko var izmantot lauku apvidu tipoloģijas definēšanai:

- dabisko traucējumu pakāpe;
- vides jutīgums un
- sociāli ekonomiskie trūkumi.

Katram no šiem blokiem piešķirto īpatsvaru var izmantot, lai izstrādātu individuālu tipoloģiju, kas būtu pielāgota attiecīgās dalībvalsts vai reģiona īpatnībām. Katru bloku veido vairāki faktori (skatiet tabulu), un katrs faktors ir izmērāms ar konkrētu rādītāju kopumu.

LAUKU APVIDU GROZĪTĀS TIPOLOĢIJAS BLOKI		
Bloki	Faktori	
Lauku definīcija	1	Iedzīvotāju blīvums
	2	Pilsētu teritorijas
	3	Zemes izmantojums
1. bloks. Dabiskie traucējumi	4	Dabiskie traucējumi
2. bloks. Vides jutīgums	5	Vides jutīgums
3. bloks. Sociāli ekonomiskie trūkumi	6	Demogrāfija
	7	Sociāli ekonomiskās problēmas
	8	Ekonomikas struktūra
	9	Pilsētu pakalpojumu/ ekonomikas pieejamība

Tādējādi ir iespējams izveidot konkrētas tipoloģijas, kas ir noderīgas lauku attīstības politikas pasākumu orientēšanā uz konkrētām vajadzībām. Tipoloģijā svarīgs aspekts ir arī iespēja risināt „jaunās problēmas” lauku attīstības politikā. Tomēr ar šiem jautājumiem saistītie rādītāji nav iedalāmi kategorijās vienotā veidā.

Galvenie ziņojumi

- *TWG1* 1. posma ziņojums [[PDF en](#)].
- *TWG1* 2. posma ziņojums [[PDF en](#)].
- *TWG1* noslēguma ziņojums [[PDF en](#)], 1. pielikums [[PDF en](#)], 2. pielikums [[PDF en](#)], 3. pielikums [[PDF en](#)], 4. pielikums [[PDF en](#)].
- *TWG1* buklets [[PDF en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)].
- Kopsavilkuma gala ziņojuma mērķis ir plašai sabiedrībai padarīt pieejamākus galvenos noslēguma ziņojuma konstatējumus. Tajā ir iekļautas sadaļas par katru galveno *TWG1* darba sastāvdaļu (piemēram, par ESAO definīcijas izmantošanu, papildināmību un demarkāciju, nākotnē izmantojamās lauku tipoloģijas iespējamiem blokiem) — [[PDF de en es fr it pl](#)].

Papildu informāciju, piemēram, rakstus un konkrēto gadījumu pētījumus, atradīsiet šajā [tīmekļa vietnē](#).

1.4.2. Lauksaimniecība un lauku ekonomika

Lai analizētu saites starp lauksaimniecību un lauku ekonomiku plašākā nozīmē, 2009. gada martā tika izveidota 2. tematiskā darba grupa. Tās galvenais mērķis bija noteikt un raksturot iespējamo sinerģiju un/vai pretrunas starp lauksaimniecību un lauku ekonomiku dažādos ES lauku apvidos. Darba grupa, kuru vadīja Eiropas Komisija (Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts — AGRI ĢD) un kuras sastāvā bija valstu eksperti, virzīja analītisko darbu, kas tika vērsts uz:

- resursu/iznākuma analīzi 18 nelielos reģionos (*NUTS 31*), kas pārstāvēja dažāda veida ES lauku apvidus;
- sešu 2007.–2013. gada lauku attīstības programmu (LAP) un citu ar izvēlētajiem reģioniem saistītu programmdokumentu pārbaudi.

Konstatējumi

Resursu/iznākuma analīzes rezultāti 18 reģionos apliecināja, ka saites starp lauksaimniecību un pārējo vietējo/reģionālo ekonomiku kopumā ir ciešākas un pozitīvākas, nekā iespējams secināt no statistikas, kurā lauksaimniecība bieži vien veido nelielu daļu no iekšzemes kopprodukta (IKP) vai nodarbinātības.

Lauksaimniecība tika atzīta par vietējās ekonomikas „galveno faktoru” 14 no 18 izpētītajiem reģioniem, norādot īpaši ciešas saites ar pārtikas pārstrādi, viesnīcu pakalpojumiem un sabiedrisko ēdināšanu, kā arī tirdzniecību.

Būtiski faktori, kas ietekmē saites starp lauksaimniecību un citām nozarēm, ir šādi:

- dabiskās priekšrocības (zemes kvalitāte, klimats, vietējie tūrisma objekti);
- infrastruktūras pieejamība;
- valsts ekonomikas vispārējais attīstības līmenis;
- vietējo iedzīvotāju izglītības un kvalifikācijas līmenis un uzņēmējdarbības potenciāls;
- finanšu atbalsta pieejamība, jo īpaši saistībā ar pieteikuma procedūru sarežģītību, finansējuma lielumu un lēmumu pieņemšanas ātrumu.

Ar politikas izstrādi saistītās atziņas

LAP un citu programmdokumentu analīze vienā trešdaļā no šiem sākotnēji izvēlētajiem 18 reģioniem ļāva konstatēt vairākas politikas izstrādei svarīgas atziņas.

- Kaut arī vairākos lauku attīstības programmdokumentos ir atsauces uz to, cik svarīgi ir nostiprināt saites starp lauksaimniecību un lauku attīstību, tie nebūt nav konsekventi šajā jautājumā. Turklāt tajos bieži vien ir nepilnības attiecībā uz to, kā izvirzītie mērķi saskan ar prioritātēm/uzdevumiem un pasākumiem.
- Starp LAP un citām (ES, valsts un reģionu līmenī) finansētajām programmām ir konstatēta tikai ierobežota papildināmība, un tas apgrūtina iespēju pilnā mērā integrēt pieejamo finanšu līdzekļu izmantošanu lauku apvidos. Lauku attīstības politikai būtu jāpievēršas ciešāk integrētu risinājumu izstrādei un atbalstīšanai attiecībā uz kompleksajām problēmām, ar ko saskaras lielākā daļa apvidu, jo īpaši, lai pilnvērtīgāk izmantotu attiecības starp tām ekonomikas nozarēm, kas atrodas ķēdes augšgalā un ķēdes apakšgalā.
- Lai uzlabotu LAP īstenošanu, varētu veikt izmaiņas pasākumu atlases kritērijos, lai skaidri izceltu saikni starp lauksaimniecību un citām nozarēm. Divi iespējamie risinājumi šajā jomā ir,

piemēram, augsta novērtējuma piešķiršana ekonomikas dažādošanas projektiem, kuros apņemas veidot saites ar vietējo lauksaimniecisko darbību — ja nepārprotami ir iespējams izraisīt daudzkrāsošanas efektu (piemēram, jaunas darbvietas, lielākus ienākumus utt.) —, vai vides mērķu mērķtiecīgāka sasniegšana. Projektu izstrādi var uzlabot, efektīvāk sniedzot tehnisko atbalstu potenciālajiem ieguldītājiem, lai sekmētu projektu dzīvotspēju un nostiprinātu to saistību ar vietējo lauksaimniecību, kā arī izvirzot pienākumu iesniegt tirgvedības plānu, ja iespējams.

Galvenie ziņojumi

- *TWG2* — reģionu izvēle un sākotnējās resursu/iznākuma analīzes rezultāti [[PDF](#) [en](#)].
- *TWG2* — sākotnējās resursu/iznākuma un reģionālās analīzes konstatējumu kopsavilkums [[PDF](#) [en](#)].
- *TWG2* — galīgās resursu/iznākuma analīzes rezultāti un papildu kvalitatīvā izpēte izvēlētajos reģionos [[PDF](#) [en](#)].
- *TWG2* — analīze par programmu pārvaldības sistēmu un projektiem izvēlētos reģionos [[PDF](#) [en](#)].
  - 1. pielikums — anketaptaujas sešos reģionos [[PDF](#) [en](#)].
  - 2. pielikums — projektu piemēri [[PDF](#) [en](#)].
- *TWG2* — noslēguma ziņojums [[PDF](#) [en](#)].
- *TWG2* buklets [[PDF](#) [en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)].
- Dokumentā „Jaunāko pētījumu atziņas attiecībā uz politikas izstrādi” ir sniegts pārskats par noslēguma ziņojuma galvenajiem konstatējumiem, un tas pamatojas arī uz būtiskākajiem izpētes ziņojumiem, kuri jau ir publicēti par šo tematu [[PDF](#) [en](#)].

Papildu informācija, tāda kā raksti un konkrēto gadījumu pētījumi, ir atrodama šajā [tīmekļa vietnē](#).

1.4.3. Sabiedrisko labumu nodrošināšana

Sabiedriskie labumi un pakalpojumi ir pieejami ikvienam, un tos var izmantot kopīgi. Šos labumus un pakalpojumus pēc definīcijas parasti nenodrošina ar tirgus mehānismu starpniecību. Ar lauksaimniecības starpniecību nodrošināto sabiedrisko labumu piemēri ir šādi: lauksaimniecības zemju bioloģiskā daudzveidība, ainavas un dabas resursi, piemēram, ūdens un augsne. Turklāt lauksaimniecība ietekmē ekonomiskos vai sociālos labumus, piemēram, dinamisku un pārtikušu lauku kopienu izveidi.

Mūsdienās, ņemot vērā būtiskās tehnoloģiskās un tehniskās izmaiņas, ko pieredzējusi lauksaimniecība (tostarp zemes lietošanas intensificēšanu un nomaļo lauksaimniecības zemju pamešanu), sabiedrisko labumu nodrošināšanu vairs nevar uzskatīt par pašsaprotamu. Ir nepieciešama politiska rīcība, lai pretdarbotos šīm tendencēm un novērstu, piemēram, daudzu sugu un biotopu pastāvīgo izzušanu, ūdens trūkumu, meža ugunsgrēkus, augsnes eroziju, kā arī iedzīvotāju aizplūšanu no laukiem uz pilsētām.

Šajā ziņā lauksaimniecības un lauku attīstības politikai ir būtisks potenciāls, lai varētu veicināt tādu sabiedrisko labumu nodrošināšanu, kurus arvien vairāk atzīst plaša sabiedrība.

3. tematiskā darba grupa (*TWG3*) – „Sabiedriskie labumi un valsts iejaukšanās” – tika izveidota 2009. gada sākumā, lai pievērstos sabiedrisko labumu jautājumam un novērtētu, kā ES lauku attīstības politika veicina sabiedriskos labumus. Šajā tematiskajā darba grupā, kuru vadīja Komisija

(Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts — AGRI ĢD), līdzdarbojās valstu eksperti un NVO pārstāvji, un savs ieguldījums bija arī zinātnisko ekspertu analītiskajam darbam.

Noslēguma [seminārs](#) notika 2010. gada decembrī. Semināra uzdevums bija iepazīstināt ar darba rezultātiem plašāku ieinteresēto personu loku un izskaidrot lielākai mērķauditorijai „sabiedrisko labumu” jēdzienu. Tas arī apliecināja, ka sabiedrisko labumu konceptuālā sistēma nodrošina kopīgu pamatu diskusijām par KLP un lauku attīstību.

Konstatējumi

- Lauku attīstība kā kopējās lauksaimniecības politikas sastāvdaļa piedāvā vairākus iedarbīgus pasākumus, kas veicina videi nekaitīgu saimniekošanas sistēmu un pārvaldības prakses izmantošanu, kā arī ieguldījumus, kuri sekmē sabiedrisko labumu nodrošināšanu.
- Vairāki no šiem pasākumiem, jo īpaši agrovides pasākumi, rada pozitīvu blakusietekmi uz lauku darbībām, stimulējot nodarbinātību, tūrismu un tādu produktu ražošanu, kuriem ir pievienotā vērtība.
- Zemes apsaimniekotāju prasmju un zināšanu attīstīšana, piemēram, mācības par vides pārvaldības paņēmieniem vai konsultācijas par resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ir izrādījušies īpaši iedarbīgs līdzeklis uzvedības izmaiņu izraisīšanai.
- Ir rūpīgi jāizstrādā pasākumi, kurus paredzēts atlasīt un īstenot atbilstoši vietējām vajadzībām. Lai šos pasākumus varētu īstenot iedarbīgā, efektīvā un pārredzamā veidā, ir svarīgi izveidot labi funkcionējošu uzraudzības un novērtēšanas sistēmu.
- Agrovides pasākumi visvairāk sekmē vides sabiedrisko labumu nodrošināšanu lauksaimniecības nozarē, jo tie veicina vides pakalpojumus un videi nekaitīgu lauksaimniecības paņēmieni izmantošanu. Šā politikas pasākuma panākumus nodrošina elastība un iespēja to pielāgot vietējām vajadzībām.

Galvenie ziņojumi

- *TWG3* ziņojums par stāvokli — 2010. gada novembris [[PDF en](#)].
- *TWG3* konceptuālā sistēma [[PDF en](#)].
- *TWG3* noslēguma ziņojums [[PDF en](#)].
- *TWG3* buklets [[PDF en](#)] [[de](#)] [[es](#)] [[fr](#)] [[it](#)] [[pl](#)].
- Kopsavilkuma ziņojums, kaut arī saturiski „tehnisks”, ir paredzēts plašākai mērķauditorijai un iepazīstina ar *TWG3* konstatējumiem kodolīgākā un vieglāk izmantojamā veidā [[PDF en](#)].

Papildu informācija, piemēram, raksti un konkrēto gadījumu pētījumi, ir atrodama šajā [tīmekļa vietnē](#).

1.4.4. Īstenošanas mehānismi

Eiropas Savienības lauku attīstības politiku kopīgi īsteno Komisija un dalībvalstis. Komisija ir atbildīga par lauku attīstības programmu (LAP) apstiprināšanu, kā arī par Kopienas līdzekļu pareizas finanšu pārvaldības nodrošināšanu. Dalībvalstis definē savas juridiskās un administratīvās procedūras, kas nodrošinātu to rīcībā esošā ES budžeta pareizu izlietošanu.

Ikdienā politikas īstenošana ir valsts iestāžu atbildība. LAP īstenošanu var tālāk deleģēt reģionālajam vai subreģionālajam līmenim. Tādējādi lauku attīstības politikas pārvaldība un īstenošana notiek dažādos līmeņos, un tā ir ļoti atšķirīga dažādās valstīs. Īstenošanas mehānismus var uzskatīt par

procesu un procedūru kopumu, kas nodrošina politikas mērķu iedzīvināšanos konkrētās vietējās darbībās.

4. tematiskā darba grupa tika izveidota, lai palīdzētu nodrošināt ES lauku attīstības politikai iespējami efektīvāku un iedarbīgāku īstenošanas sistēmu. Šīs grupas uzdevums ir izvērtēt pieredzi programmu īstenošanā ES un apzināt aspektus, kas darbojas labi, un aspektus, kam nepieciešami uzlabojumi, kā arī konkrētus iespējamus uzlabojumus.

Grupa ir izvērtējusi vairākus īstenošanas mehānismus, kas visā īstenošanas ķēdē izveidoti dažādiem plānošanas cikla posmiem (ES, valsts, reģionālā, subreģionālā un saņēmēju līmenī):

- stratēģiskā pieeja un orientēšana uz konkrētām vajadzībām;
- plānošanas process un finansiālie aspekti;
- īstenošanas procedūras un organizatoriskais veidols (tostarp tādi īpaši aspekti kā *LEADER*, uzraudzība un vērtēšana, kontroles pasākumi);
- partnerības principa piemērošana;
- papildināmība un koordinācija ar citiem ES politikas virzieniem.

Konstatējumi

Darba grupas konstatējumi ir apkopoti noslēguma ziņojumā, kurā iekļauts arī konkrēto gadījumu izpētes kopsavilkums tematiskā sadalījumā, vairāki pozitīvi praktiskās īstenošanas piemēri visā ES un secinājumi par sešiem iespējamo uzlabojumu virzieniem ES lauku attīstības politikas īstenošanā, proti:

- pastiprināt uzsvāru uz politikas mērķiem un stiprināt saskaņotību īstenošanas ķēdē;
- piedāvāt mazāku skaitu un vienkāršākus pasākumus, nodrošinot lielāku elastību to izmantošanā;
- izstrādāt un piemērot īpašus nosacījumus attiecībā uz *LEADER*;
- uzlabot īstenošanas noteikumus (arī piemērošanu un kontroles pasākumus);
- pilnveidot uzraudzību un novērtēšanu kā politikas izstrādes un īstenošanas atbalsta rīku;
- uzlabot informācijas koordinēšanu un apmaiņu.

Šīs tematiskās darba grupas rezultāti un secinājumi tika apspriesti *ENRD* seminārā „[ES lauku attīstības programmu īstenošanas uzlabošana](#)”, kas notika Briselē 2011. gada 9. decembrī.

Galvenie ziņojumi

- Noslēguma ziņojums [[PDF](#) [en](#)].
- Noslēguma ziņojums — kopsavilkums un secinājumi [[PDF](#) [en](#)].
- *TWG4* buklets [[PDF](#) [de](#) [en](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)].

Papildu informācija, piemēram, raksti un konkrēto gadījumu pētījumi, ir atrodama šajā [tīmekļa vietnē](#).

1.4.5. LEADER

LEADER („*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*”, kas nozīmē „Lauku ekonomikas attīstībai paredzēto pasākumu sasaiste”) ir vietējās attīstības metode, kas ļauj vietējiem dalībniekiem attīstīt apvidu, izmantojot savu endogēno attīstības potenciālu. *LEADER* metode bija

viena no četrām asīm lauku attīstības politikā 2007.–2013. gadā. Tā ir ENRD analītiskā darba stūrakmens. Apskatiet LEADER sadaļu [šeit](#).

1.5. KLP 2020. gada perspektīvā

ES lauku attīstības politika ir pastāvīgi mainījusies, lai risinātu jaunās problēmas lauku apvidos. Pēdējais reformu process, kas norisinājās paralēli daudz plašākām reformām ES kopējā lauksaimniecības politikā (KLP), beidzās 2013. gadā, apstiprinot [tiesību pamataktus 2014.–2020. gadam](#). Šajā sadaļā ir raksturoti viedokļi, kas iegūti Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta rīkotajā sabiedriskajā apspriešanā par izmaiņām ES kopējā lauksaimniecības politikā (KLP) pēc 2013. gada. Tajā ir iekļauta arī informācija par [lauku attīstības plānošanu 2014.–2020. gadam](#).

Pirms sākotnējo politikas pamatnostādņu apstiprināšanas jaunajai KLP Eiropas lauksaimniecības un lauku attīstības komisārs Dačans Čološs 2010. gada 12. aprīlī ierosināja sabiedrisko apspriešanu par KLP nākotni, uzaicinot tajā piedalīties visus ieinteresētos ES iedzīvotājus un organizācijas.

Apspriešanas rosināšanai Eiropas Komisija uzdeva šādus jautājumus.

1. Kādiem būtu jābūt turpmākās lauku attīstības politikas mērķiem?
2. Kā iespējams padarīt politikas instrumentus iedarbīgākus?
3. Kā iespējams uzlabot politikas pārvaldīšanu?

ENRD Koordinācijas komitejas ārkārtas sanāksme notika 2010. gada 14. aprīlī, un tās dalībnieki tika aicināti savās valstīs un organizācijās rosināt sabiedrisko apspriešanu par KLP. Dalībniekiem tika lūgts iesniegt savus apsvērumus līdz 2010. gada 3. jūnijam. Visu valstu apsvērumi un to kopsavilkumi ir apskatāmi [šeit](#).

Pamatojoties uz šo apspriešanu, Eiropas Komisija 2010. gada 18. novembrī publicēja paziņojumu „[KLP 2020. gada perspektīvā](#)”, ieskicējot iespējamo KLP nākotni.

Komisija 2011. gada 12. oktobrī iesniedza vairākus [tiesību aktu priekšlikumus](#) 2014.–2020. gadam. Starp šiem priekšlikumiem bija arī priekšlikums regulai par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA). Šā jaunā ELFLA priekšlikuma pamatā bija lauku attīstības politikas KLP aspekti, un tas cieši saistījās ar izaugsmes stratēģiju „Eiropa 2020”. Pēc apspriešanas un politiskas vienošanās starp Eiropas Komisiju, ES dalībvalstīm (Padomē) un Eiropas Parlamentu tika pieņemtas un 2013. gada decembrī publicētas reformētās KLP četras [pamatregulas](#).

Lai iegūtu papildu pamatinformāciju par sabiedrisko apspriešanu, izmantojiet turpmāk minētās saites.

- Komisāra Dačana Čološa runa par tematu „Eiropas lauksaimniecības politikas nākotne — uzaicinājums uz sabiedrisko apspriešanu”, 2010. gada aprīlis [[PDF](#) [en](#) [fr](#)].
- Jautājumi par lauku attīstības aspektiem [[PDF](#) [en](#)].
- ENRD Koordinācijas komitejas prezentācija par sabiedrisko apspriešanu par KLP pēc 2013. gada, 2010. gada aprīlis [[PDF](#) [en](#)].
- Ar ENRD starpniecību saņemto viedokļu apkopojums (13.07.2010.) [[PDF](#) [en](#)].

Vairāk informācijas par reformas procesu attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku 2014.–2020. gadā, arī par plašāku KLP apspriešanu, ir atrodama [Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta](#) oficiālajā tīmekļa vietnē.

1.5.1. Lauku attīstība 2014.–2020. gadā

[ENRD lauku attīstības ceļš](#) nodrošina sasaisti starp 2007.–2013. gada un 2014.–2020. gada plānošanas periodiem. Tas balstās uz pagātnes pieredzi un zināšanām, lai dotu ievirzi turpmāko lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai. Šeit varat iepazīties ar pilnībā dublētu minētā resursa saturu (izņemot jaunumus un informāciju par pēdējiem notikumiem); ja vēlaties apmeklēt portālu angļu valodā, šīs norādes palīdzēs saskarnes navigācijā [[PDF](#) ^{en}].

- [Pārskats par politiku 2014.–2020. gadā](#)
  - [Lauku attīstības prioritātes](#)
    - [Zināšanu pārnese](#)
    - [Konkurētspēja](#)
    - [Pārtikas ķēde](#)
    - [Ekosistēmas](#)
    - [Resursu efektīva izmantošana](#)
    - [Sociālā integrācija](#)
- [Tiesību akti un pamatnostādnes](#)
- [LAP plānošana](#)
- [LAP īstenošana](#)
- [Atziņas par 2007.–2013. gadu](#)
  - [Programmu izstrāde un īstenošana](#)
  - [Zināšanu pārnese un inovācijas](#)
  - [Lauku uzņēmējdarbība](#)
  - [Finanšu instrumenti](#)
  - [Pārtikas ķēde](#)
  - [Vide un klimata pārmaiņas](#)
  - [Sociālā integrācija](#)
  - [CLLD, LEADER un TNC](#)
  - [Lauku attīstības tīklu veidošana](#)
  - [Uzraudzība un novērtēšana](#)
- [Uzraudzība un novērtēšana](#)
- [Lauku attīstības tīklu veidošana](#)
- [Kopienas virzīta vietējā attīstība](#)
- [Kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis](#)

Pārskats par politiku 2014.–2020. gadā

Stratēģija „[Eiropa 2020](#)” paredz, ka turpmākai ekonomikas izaugsmei ES jābūt gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai. Tajā uzmanība pievērsta pieciem vērienīgiem mērķiem tādās jomās kā nodarbinātība, inovācijas, izglītība, nabadzības mazināšana un klimats/enerģētika, turklāt izvirzīti konkrēti [pamatmērķi](#).

Saskaņā ar „Eiropa 2020” un vispārējiem KLP mērķiem (Eiropas Komisijas paziņojums par KLP 2020. gada perspektīvā [[PDF](#) ^{en}]) ES lauku attīstības politikai 2014.–2020. gadā var noteikt trīs ilgtermiņa stratēģiskos mērķus:

- lauksaimniecības konkurētspējas uzlabošana;
- dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana un rīcība klimata jomā; un

- līdzsvarota lauku apvidu teritoriālā attīstība.

Lai lauku attīstības politiku varētu pārvaldīt, izmantojot lauku attīstības programmas (LAP), šie plašie mērķi ir sīkāk konkretizēti **sešās prioritātēs**, [kas turpmāk izskaidrotas detalizēti](#).

- [Atbalsts zināšanu pārnesei lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku apvidos](#)
- [Visu lauksaimniecības veidu konkurētspējas paaugstināšana un lauku saimniecību dzīvotspējas veicināšana](#)
- [Pārtikas ķēdes organizācijas un riska pārvaldības veicināšana lauksaimniecībā](#)
- [No lauksaimniecības un mežsaimniecības atkarīgo ekosistēmu atjaunošana, saglabāšana un atbalstīšana](#)
- [Resursu efektivitātes veicināšana un atbalsts pārejai uz ekonomiku, kas ir ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni un ir noturīga pret klimata pārmaiņām, lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarē](#)
- [Sociālās integrācijas, nabadzības mazināšanas un ekonomikas attīstības veicināšana lauku apvidos](#)

Savukārt katrai LAP prioritātei ir noteiktas konkrētas iejaukšanās jomas (prioritārās jomas). LAP prioritātes un prioritārās jomas nodrošina pamatu plānošanai un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) atbalsta sniegšanai ES lauku apvidiem. Vairāki ES fondi nodrošina papildu atbalstu lauku apvidiem paralēli ELFLA, proti — Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF), Kohēzijas fonds (KF) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF). Lai nodrošinātu lielāku Eiropas pievienoto vērtību un maksimāli palielinātu sinerģiju, 2014.–2020. gadā visi **Eiropas strukturālie un investīciju fondi** (ESI fondi) koncentrēs sniegto atbalstu, lai varētu sasniegt stratēģijas „Eiropa 2020” pamatmērķus, un tiks koordinēti saskaņā ar **vienoto stratēģisko satvaru** (VSS).

Kopīgie noteikumi par strukturālajiem fondiem ([skatiet](#) tiesību pamataktus attiecībā uz [Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem](#) — ESI 2014.–2020. gadam) iekļauj visus ESI fondus kopīgā tiesību satvarā, saskaņojot un vienkāršojot prasības, ja tas ir iespējams un lietderīgi. Tie izvirza 11 tematiskus mērķus [[PDF](#) ^{en}] saskaņā ar stratēģijas „Eiropa 2020” prioritātēm. **Partnerības līgumā** tiks atspoguļota ES kopīgā stratēģiskā pieeja katrai dalībvalstij, nosakot, kā dalībvalstis koordinēs savas atšķirīgās politikas un attiecīgi izmantos ESI fondus (papildu informāciju par partnerības līgumiem vai partnerības nolīgumiem skatiet [šeit](#)).

Stratēģija „Eiropa 2020”	
Vienotais stratēģiskais satvars (VSS) Attiecas uz ELFLA, ERAF, ESF, Kohēzijas fondu un EJZF un atspoguļo stratēģiju „Eiropa 2020” ar kopīgiem tematiskajiem mērķiem, kas jāsasniedz, īstenojot katra fonda galvenos pasākumus	
Partnerības līgums Valsts dokuments, kas nosaka fondu plānoto izmantojumu saskaņā ar stratēģijas „Eiropa 2020” mērķiem	
Lauku attīstības politika – ELFLA	Citi ESI fondi (ERAF, ESF, KF un EJZF) Inovācijas, vide un klimata pārmaiņas kā pārnozaru mērķi
Sešas prioritātes	
1. Atbalsts zināšanu pārnesi un inovācijām lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku apvidos	4. No lauksaimniecības un mežsaimniecības atkarīgo ekosistēmu atjaunošana, saglabāšana un atbalstīšana
2. Visu lauksaimniecības veidu konkurētspējas paaugstināšana un lauku saimniecību dzīvotspējas veicināšana	5. Resursu efektivitātes veicināšana un atbalsts pārejai uz ekonomiku, kas ir ar zemu oglekļa dioksīda emisiju un ir noturīga pret klimata pārmaiņām, lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarē
3. Pārtikas ķēdes organizācijas un riska pārvaldības veicināšana lauksaimniecībā	6. Sociālās integrācijas , nabadzības mazināšanas un ekonomikas attīstības veicināšana lauku apvidos
Lauku attīstības programma(-as)	

Šajā satvarā lauku attīstības politika saglabās sev raksturīgo identitāti, un tās darbību regulēs īpaša regula (ES Regula Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai [[PDF](#) ^{en}]) un kopīgie finanšu un pārvaldības noteikumi, kas attiecas uz KLP kopumā (ES Regula Nr. 1306/2013 par KLP „horizontālajiem” jautājumiem, piemēram, finansēšanu un kontroli [[PDF](#) ^{en}]).

(Papildu informācija par 2014.–2020. gada KLP reformas procesu ir atrodama sadaļā [KLP 2020. gada perspektīvā](#).)

Lauku attīstības prioritātes

1. Zināšanu pārnese — atbalsts zināšanu pārnesi un inovācijām lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku apvidos

Īsumā par šo prioritāti

Zināšanas, prasmes un inovācijas ir ilgtspējīgas attīstības obligāts pamats. Lauku attīstība jau ilgu laiku tiek atzīta par inovāciju stimulu.

Zināšanu pārneses un inovāciju veicināšana ir **pārnozaru prioritāte** 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Lai veicinātu inovācijas, dalībvalstis ir iekļāvušas programmās pasākumus, kas saistīti ar zināšanu pārnesi vai ieguldījumiem, un tie būs pieejami arī 2014.–2020. gadā. [Eiropas inovāciju partnerība \(EIP\) lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai](#) ir galvenais jaunais elements, kas izveidots pašreizējo politiku sasaistīšanai, partneru sadarbības veicināšanai un saiknes veidošanai starp pētniekiem un lauku uzņēmumiem.

Lai iegūtu vairāk informācijas par šo prioritāro tematu, spiediet šeit [[PDF](#) ^{en}].

Lejaukšanās jomas

1. Inovāciju un zināšanu bāzes veicināšana lauku apvidos.
2. Pētniecības un inovāciju saišu stiprināšana lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

3. Mūžizglītības un profesionālās izglītības veicināšana lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgiem ENRD darbiem, kas padziļināti iepazīstina ar to, kā ar iedarbīgu LAP izstrādi un īstenošanu atbalstīt zināšanu pārnesi un inovācijas.

- Lauku apskats Nr. 16 — zināšanu pārnese un inovācijas lauku attīstības politikā (2013. gada maijs) [[PDF en](#)]. Šis ES Lauku apskata izdevums īsumā raksturo inovāciju pašreizējo izpratni lauku attīstībā un dod ieskatu nākotnes problēmās un iespējās. Tā mērķis ir dalīties ar iespaidiem un palīdzēt virzīt uz priekšu zināšanu apmaiņas un inovāciju integrāciju turpmākajā lauku attīstības politikā.
- [Zināšanu pārneses un inovāciju ceļš](#) ir informācijas avots, kas nodrošina plašus datus par iestādēm, projektu piemēriem un iniciatīvām, kas sekmē zināšanu pārnesi un inovācijas lauku apvidos.
- ENRD koordinācijas grupas darba rezultāti, kas izskaidro, kā zināšanu pārneses un inovāciju prioritāti iespējams atbalstīt 2014.–2020. gada lauku attīstības programmu ietvaros, ir izklāstīti šādos dokumentos.
  - o I posma ziņojumā [[PDF en](#)] un kopsavilkumā [[PDF en](#)] minēti konstatējumi, kas iegūti pirmajā darba posmā (2012. gada jūlijs–decembris). Turklāt ir pieejami divi atsevišķi pielikumi:
    - 1. pielikums — piemēru apkopojums par zināšanu pārnesi un inovācijām [[PDF en](#)];
    - 2. pielikums — pamatdokuments [[PDF en](#)].
  - o II posma ziņojumos ir apkopoti konstatējumi par otro darba posmu (2013. gada februāris–jūnijs):
    - Ziņojums par inovāciju starpniecību [[PDF en](#)] un 2. pielikums par izpētes materiālu un informāciju par dalībniekiem, kuri sekmē inovācijas [[PDF en](#)];
    - Ziņojums par EIP darbības grupām [[PDF en](#)].
- Lauku apskats Nr. 2 — radošums un inovācijas ES lauku attīstībā (2009. gada decembris) [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[es](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[pl](#)] [[hr](#)]. Šajā ES Lauku apskata izdevumā ir iekļauti vairāki piemēri no ES lauku apvidiem par dažāda veida inovācijām un radošumu.

Sagatavošanās 2014.–2020. gadam

Saites uz ES un dalībvalstu resursiem, kas pamato lauku attīstības prioritāšu plānošanu un īstenošanu 2014.–2020. gadā.

- [Vadlīniju dokuments par EIP īstenošanu lauku attīstības programmās \(2013. gada jūlija projekts\)](#), Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts.
- [Eiropas inovāciju partnerība „Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja”](#).
- [Seminārs „Inovāciju plānošana: kā visefektīvāk izmantot lauku attīstības rīkkopu EIP īstenošanai”](#), Madride, 2013. gada 26.–27. jūnijs.
- [Teagasc 2013. gada Zināšanu pārneses konferences materiāli un prezentācijas](#), Dublina, 2013. gada 12.–14. jūnijs.
- [Konference „EIP lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas jomā – prioritātes un īstenošanas mehānismi”](#), Brisele, 2012. gada 19. novembris.
- [Konference „Inovāciju sekmēšana un pētījumu veikšana ES lauksaimniecībā”](#), Brisele, 2012. gada 7. marts.

LAP īstenošanas piemēri

Attiecīgus ELFLA projektu piemērus (piemēram, par konsultāciju pakalpojumiem, zināšanu pārnesi vai inovācijām), attiecīgus konkrēto gadījumu pētījumus un informāciju par sekmīgu LAP īstenošanu meklējiet šajā lejupielādējamajā [Excel datnē](#).

2. Konkurētspēja — visu lauksaimniecības veidu konkurētspējas paaugstināšana un lauku saimniecību dzīvotspējas veicināšana

Īsumā par šo prioritāti

Lauku saimniecību ienākumus apdraud dažādi spēki, tāpēc visiem lauksaimniekiem jātiecas arī turpmāk paaugstināt konkurētspēju. Dažos gadījumos nepieciešama pārstrukturēšana. Tā kā tikai seši procenti lauku saimniecību vadītāju ir jaunāki par 35 gadiem, lielāks skaits jauniešu jānudina veltīt savu enerģiju un idejas lauksaimniecībai.

lejšaušanās jomas

1. Veicināt to lauku saimniecību pārstrukturēšanu, kas saskaras ar būtiskām strukturālām problēmām (jo īpaši, ja tās maz piedalās tirgū vai ir orientētas uz tirgu, bet darbojas tikai konkrētās jomās, vai ja tām nepieciešama lauksaimnieciska dažādošana).
2. Veicināt līdzsvarotu vecuma struktūru lauksaimniecības nozarē.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgiem ENRD darbiem, kas padziļināti iepazīstina ar to, kā ar iedarbīgu LAP izstrādi un īstenošanu atbalstīt konkurētspēju.

- Lauku apskata Nr. 5 — ES lauku saimniecību, lauksaimniecības pārtikas un mežsaimniecības nozares konkurētspējas veicināšana [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] — mērķis ir atbalsts ES lauksaimniecības, mežsaimniecības un lauksaimniecības pārtikas nozarēm, papildinot konkurētspēju ar daudzfunkcionalitāti.
- [Vietējā pārtika un īsā piegādes ķēde](#) — temata ievada lappuse ar attiecīgām saitēm uz ES pasākumiem lauku saimniecību produkcijas noieta veicināšanai, kā arī pētījumu un projektu piemēriem.
- Lauku apskats Nr. 12 — vietējā pārtika un īsās piegādes ķēdes [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] — parāda, kā LAP sekmē vietējās pārtikas ražošanu un īsās piegādes ķēdes.
- Lauku uzņēmējdarbības bibliotēka, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [īsjām piegādes ķēdēm](#).
- ELFLA projekta brošūra par pārtiku [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] sniedz piemērus, kas apliecina vairākus pozitīvus ieguvumus, ko dalībvalstis gūst, īstenojot ar pārtiku saistītus lauku attīstības pasākumus saskaņā ar KLP.
- [Jaunatnes un jauno lauksaimnieku ceļš](#) piedāvā būtisku informāciju un resursus par atbalstu, kas tiek sniegts jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem ES lauku apvidos. Jo īpaši ENRD „[Jaunatnes tematiskā iniciatīva](#)” apskata veidus, kā uzlabot LAP atbalstu ar jaunatni saistītiem projektiem.

- ELFLA projekta brošūra par jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem Eiropas laukos [[PDF en](#)] iepazīstina ar vairākiem projektu piemēriem, kas parāda, kā ELFLA var palīdzēt nodrošināt attīstības iespējas jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem Eiropas laukos.

LAP īstenošanas piemēri

Attiecīgus ELFLA projektu piemērus (piemēram, par konkurētspēju, jaunajiem lauksaimniekiem vai lauksaimniecības produktu kvalitāti), attiecīgus konkrēto gadījumu pētījumus un informāciju par sekmīgu LAP īstenošanu meklējiet šajā lejupielādējamajā [Excel datnē](#).

3. Pārtikas ķēde — pārtikas ķēdes organizācijas un riska pārvaldības veicināšana lauksaimniecībā

Īsumā par šo prioritāti

Kad lauksaimnieku pozīcija pārtikas piegādes ķēdē ir salīdzinoši vāja, viņi var izmantot labākas pašorganizēšanās iespējas, lai palielinātu ieņēmumus. Viens no veidiem, kā to izdarīt, ir izmantot vietējos tirgus un īsās piegādes ķēdes. Jāizmanto riska pārvaldības rīki, lai palīdzētu lauksaimniekiem vieglāk pārvarēt nenoteiktību, ko rada tādas problēmas kā laikapstākļi, dzīvnieku slimības un tirgus nestabilitāte.

Iejaušanās jomas

1. Vairāk integrēt primāros ražotājus pārtikas ķēdē, izmantojot kvalitātes shēmas, reklamēšanu vietējā tirgū, īsās piegādes ķēdēs, ražotāju grupas un „starpnozaru” organizācijas.
2. Atbalstīt riska pārvaldību lauku saimniecībās.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgiem ENRD darbiem, kas padziļināti iepazīstina ar to, kā ar iedarbīgu LAP izstrādi un īstenošanu atbalstīt pārtikas ķēdes organizāciju un riska pārvaldību.

- [Vietējā pārtika un īsā piegādes ķēde](#) ir temata ievada lappuse ar attiecīgām saitēm uz ES pasākumiem, pētījumu un projektu piemēriem par īso piegādes ķēžu atbalstīšanu un vietējo lauku saimniecību produkcijas noieta veicināšanu.
- Lauku apskats Nr. 12 — vietējā pārtika un īsās piegādes ķēdes [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[es](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[pl](#)] [[hr](#)] — parāda, kā LAP sekmē vietējās pārtikas ražošanu un īsās piegādes ķēdes.
- Lauku uzņēmējdarbības bibliotēka, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [īsjām piegādes ķēdēm](#).
- [Koordinācijas komitejas seminārs par finanšu instrumentiem](#) tika organizēts, lai palīdzētu informēt lauku attīstībā ieinteresētās personas par iespējām un apsvērumiem, kas saistīti ar finanšu instrumentu radīšanu un izmantošanu lauku attīstības programmās nākamajā plānošanas periodā (2014.–2020. gadā).
- ELFLA projekta brošūra par pārtiku [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)] sniedz piemērus, kas apliecina vairākus pozitīvus ieguvumus, ko dalībvalstis gūst, īstenojot ar pārtiku saistītus lauku attīstības pasākumus saskaņā ar KLP.
- Lauku apskats Nr. 13 — lauku attīstības finanšu instrumenti: jaunas iespējas ekonomikas krīzes pārvarēšanai (2012. gada oktobris) [[PDF en](#)] raksturo iespējas, pieredzi un problēmas ES lauku attīstības politikas īstenošanā.

- [Lauku finanšu](#) sadaļa sniedz informāciju par Lauku finanšu koordinācijas grupas darbu, kas organizēts, īstenojot *NRN* tematisko iniciatīvu lauku uzņēmējdarbības jomā.
- Lauku uzņēmējdarbības bibliotēka, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [vietējiem finansēšanas instrumentiem](#).

Sagatavošanās 2014.–2020. gadam

Saites uz ES un dalībvalstu resursiem, kas pamato lauku attīstības prioritāšu plānošanu un īstenošanu 2014.–2020. gadā.

- [Konferenci par vietējo lauksaimniecību un ģisajām pārtikas piegādes ķēdēm](#) organizēja Eiropas Komisija, lai noskaidrotu, kā labāk apmierināt mazo saimniecību vajadzības un kā veidot to atbalsta shēmas saistībā ar KLP reformu.

LAP īstenošanas piemēri

Attiecīgus ELFLA projektu piemērus (piemēram, par vietējo pārtiku, riska pārvaldību un dabas katastrofām), attiecīgus konkrēto gadījumu pētījumus un informāciju par sekmīgu LAP īstenošanu meklējiet šajā lejupielādējamajā [Excel datnē](#).

4. Ekosistēmas — no lauksaimniecības un mežsaimniecības atkarīgo ekosistēmu atjaunošana, saglabāšana un atbalstīšana

Īsumā par šo prioritāti

Spiediens uz vidi joprojām ir ļoti izplatīts. Piemēram, tikai 17 % ES biotopu un 11 % ekosistēmu uzskatāmi par labā stāvoklī esošiem, vairākās ūdenstilpēs joprojām atrodas barības vielu pārpalikumi (neraugoties uz stāvokļa uzlabošanu citās), un 45 % ES augsnes cieš no kvalitātes problēmām. Šīs problēmas ir jānovērš, un ir jāpastiprina lauksaimniecības un mežsaimniecības pozitīvā ietekme uz vidi.

Lejaukšanās jomas

- Bioloģiskās daudzveidības (arī *NATURA 2000* teritorijās un lauksaimniecības platībās ar augstu dabas vērtību) un Eiropas ainavu stāvokļa atjaunošana un saglabāšana.
- Ūdens resursu apsaimniekošanas uzlabošana.
- Augsnes resursu apsaimniekošanas uzlabošana.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgiem *ENRD* darbiem, kas padziļināti iepazīstina ar to, kā ar iedarbīgu LAP izstrādi un īstenošanu uzlabot ekosistēmu stāvokli.

- [ENRD seminārs „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās”](#), kuru *ENRD* organizēja, gatavojoties jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Semināra rezultāti sniedz informāciju par vajadzību novērtēšanu un prioritāšu definēšanu, pasākumu atlasīšanu, izstrādi un īstenošanu, kā arī par vides pakalpojumu sniegšanu.

- Lauku apskatā Nr. 15 — vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku (2013. gada aprīlis) [[PDF en](#)], – skaidrots tas, kā lauku attīstības politika atbalsta vides pakalpojumu sniegšanu ES lauku apvidos.
- [Vides pakalpojumi](#) nodrošina saiti ar tematisko lappusi, ko sagatavojusi Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupa, kura noteikusi tos aspektus, kas ir būtiski vides pakalpojumu sniegšanai, un kura piedāvā vairākus ieteikumus nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai (2014.–2020. gadā). *Koordinācijas grupas ziņojuma kopsavilkums* [[PDF en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].
- ELFLA projekta brošūrā par vides pakalpojumiem [[PDF en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] uzmanība pievērsta plašam dažādu vides pakalpojumu klāstam, kurus var veicināt ar ELFLA palīdzību, izmantojot finanšu atbalstu, kas pieejams ES dalībvalstu lauku attīstības programmām (LAP).
- [Sabiedrisko labumu un valsts iejaukšanās](#) sadaļā ir izklāstīti attiecīgās tematiskās darba grupas darba rezultāti un konstatējumi par lauku attīstības politikas iespējām veicināt sabiedrisko labumu nodrošināšanu lauku apvidos, izmantojot lauksaimniecību, tostarp lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību un dabas resursus, piemēram, ūdeni un augsni.
- 4. tematiskā darba grupa — kolektīvās metodes agrovīdēs shēmām [[PDF en](#)] – apsprieda pašreizējās kolektīvās metodes attiecībā uz agrovīdēs līgumiem.
- Brošūra par sabiedriskajiem labumiem un valsts iejaukšanos lauksaimniecībā [[PDF en](#) [de](#) [fr](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] balstās uz darbu, ko veica tematiskā darba grupa jautājumos par sabiedriskajiem labumiem, kura apsprieda problēmas saistībā ar sabiedriskajiem labumiem un izvērtēja, kā ES lauku attīstības politika tos veicina.
- Lauku apskats Nr. 7 — sabiedriskie labumi un lauku attīstība (2011. gada marts) [[PDF en](#) [fr](#) [de](#) [es](#) [it](#) [pl](#)] – ir veltīts ES lauksaimniecības un lauku attīstības politikas nozīmei sabiedrisko labumu nodrošināšanā lauku apvidos visā Eiropā.
- ELFLA projekta brošūra par zaļo izaugsmi [[PDF en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] raksturo ES LAP projektu izpēti piemērus, kas parāda un praktiski izskaidro to, kā Eiropas lauku apvidi var gūt labumu no videi nekaitīgu un ilgtspējīgu metožu piemērošanas savā attīstībā.
- Pētījumā „[Bioloģiskās daudzveidības un biotopu saglabāšana, izmantojot kopējās lauksaimniecības politikas pasākumus](#)” izvērtēts, kāda ir KLP nozīme bioloģiskās daudzveidības un ar to saistīto ekosistēmas pakalpojumu uzturēšanā lauksaimniecībā, un tas, kā šo nozīmi var palielināt nākotnē, lai sekmētu ES bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu.

LAP īstenošanas piemēri

Attiecīgus ELFLA projektu piemērus (piemēram, par bioloģisko daudzveidību, meža ekosistēmām vai gruntsūdeni), attiecīgus konkrēto gadījumu pētījumus un informāciju par sekmīgu LAP īstenošanu meklējiet šajā lejupielādējamajā [Excel datnē](#).

5. Resursu efektivitāte — resursu efektivitātes veicināšana un atbalsts pārejai uz ekonomiku, kas ir ar zemu oglekļa dioksīda emisiju un ir noturīga pret klimata pārmaiņām, lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarē

Īsumā par šo prioritāti

Visās ekonomikas nozarēs nepieciešama vieda un ilgtspējīga izaugsme, lai apsaimniekotu nepietiekamos resursus. Lauksaimniecībā enerģija un ūdens jālieto taupīgāk (lauku saimniecības ES patērē apmēram 24 % kopējā ūdens), vienlaikus samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un piesaistot oglekli. Lauksaimniecība un citas lauku nozares var piegādāt būtiskas izejvielas lietošanai bioekonomikā.

Lejaukšanās jomas

1. Palielināt ūdens lietošanas efektivitāti lauksaimniecībā.
2. Palielināt enerģijas lietošanas efektivitāti lauksaimniecībā un pārtikas pārstrādē.
3. Atvieglot atjaunojamo enerģijas avotu, blakusproduktu, atkritumu, atlikumu un citu nepārtikas izejvielu piegādi un lietošanu bioekonomikā.
4. Samazināt slāpekļa oksīda un metāna emisijas no lauksaimniecības.
5. Veicināt oglekļa dioksīda piesaisti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgiem ENRD darbiem, kas padziļināti iepazīstina ar to, kā ar iedarbīgu LAP izstrādi un īstenošanu pāriet uz ekonomiku, kas ir ar zemu oglekļa dioksīda emisiju un ir noturīga pret klimata pārmaiņām.

- [Koordinācijas komitejas seminārs „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās”](#), kuru ENRD organizēja, gatavojoties jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Semināra rezultāti sniedz informāciju par vajadzību novērtēšanu un prioritāšu definēšanu, pasākumu atlasī, izstrādi un īstenošanu, kā arī par vides pakalpojumu sniegšanu.
- [Rīcība klimata jomā](#) nodrošina saiti ar pārbaudes pasākumu, ko ENRD īstenoja 2010. gadā, lai apzinātu, kā klimata pārmaiņu problēma tiek risināta lauku attīstības programmās dalībvalstu līmenī.
- Lauku apskatā Nr. 4 — lauku attīstība un klimata pārmaiņas (2010. gada maijs) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] – izskaidrots lauku attīstības politikas ieguldījums ES klimata politikas darba kārtībā.

Sagatavošanās 2014.–2020. gadam

Saites uz ES un dalībvalstu resursiem, kas pamato lauku attīstības prioritāšu plānošanu un īstenošanu 2014.–2020. gadā.

- [OSCAR pētījums – optimālas stratēģijas rīcībai klimata pārmaiņu jomā lauku apvidos](#)

LAP īstenošanas piemēri

Attiecīgus ELFLA projektu piemērus (piemēram, par ietekmi uz vidi, apūdeņošanu vai kompostēšanu), attiecīgus konkrēto gadījumu pētījumus un informāciju par sekmīgu LAP īstenošanu meklējiet šajā lejupielādējamajā [Excel datnē](#).

6. Sociālā integrācija — sociālās integrācijas, nabadzības mazināšanas un ekonomikas attīstības veicināšana lauku apvidos

Īsumā par šo prioritāti

Eiropas Savienībā vismaz 14 % iedzīvotāju pārsvarā lauku reģionos dzīvo vietās, kur nodarbinātības rādītāji nesasniedz pat pusi no ES vidējā rādītāja, un ir teritorijas ar zemu IKP uz vienu iedzīvotāju. Lai palīdzētu izveidot daudzveidīgākas, labākas kvalitātes darbvietas un paaugstināt vispārējo vietējās attīstības līmeni, ir iespējams darīt daudz ko, arī izmantojot informācijas un sakaru tehnoloģijas (IST).

Lejaukšanās jomas

- Dažādošanas, jaunu mazo uzņēmumu izveides un darbvietu radīšanas atvieglošana.
- Vietējās attīstības veicināšana lauku apvidos.
- IST pieejamības, izmantošanas un IST kvalitātes uzlabošana lauku apvidos.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgiem ENRD darbiem, kas padziļināti iepazīstina ar to, kā ar iedarbīgu LAP izstrādi un īstenošanu atbalstīt sociālo integrāciju.

- Lauku apskatā Nr. 6 — nodarbinātība un sociālā integrācija [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] – uzmanība pievērsta nodarbinātības veicināšanai, nabadzības mazināšanai un dzīves kvalitātes uzlabošanai laukos.
- ELFLA projektu brošūra par sociālo integrāciju [[PDF](#) [en](#)] raksturo dažādus ELFLA līdzfinansētu sociālās integrācijas projektu piemērus visā Eiropas lauku teritorijā.
- [Jaunatnes un jauno lauksaimnieku ceļš](#) piedāvā būtisku informāciju un resursus par atbalstu, kas tiek sniegts jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem ES lauku apvidos. Jo īpaši ENRD „[Jaunatnes tematiskā iniciatīva](#)” apskata veidus, kā uzlabot LAP atbalstu ar jaunatni saistītiem projektiem.
- ELFLA projektu brošūra par jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem Eiropas laukos [[PDF](#) [en](#)] iepazīstina ar vairākiem projektu piemēriem, kas parāda, kā ELFLA var palīdzēt nodrošināt attīstības iespējas jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem Eiropas laukos.
- [Sociālā lauksaimniecība](#) ir NRN kopīgā tematiskā iniciatīva, kuras mērķis ir apzināt un analizēt iespējas un šķēršļus, kas minēti valstu/reģionālajās LAP 2007.–2013. gadam attiecībā uz sociālās lauksaimniecības/ zaļās aprūpes pasākumu īstenošanu 27 ES dalībvalstīs.
- [Lauku uzņēmējdarbības sociālie aspekti](#).
- Bibliotēka par lauku uzņēmējdarbību, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [īpašo mērķgrupu iekļaušanu](#).
- Bibliotēka par lauku uzņēmējdarbību, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [sociālajiem pakalpojumiem un lauksaimniecību](#).
- Bibliotēka par lauku uzņēmējdarbību, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [sociālo uzņēmējdarbību](#).
- Šī sadaļa sniedz informāciju par [IST](#) izmantošanu lauku apvidos.
- ELFLA projekta brošūra par informācijas un sakaru tehnoloģijām (IST) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] raksturo to, kādā veidā IST tiek izmantotas kā būtisks rīks lauku apvidu potenciāla atbrīvošanai, padarot tos pievilcīgākus dzīvošanai, darbam un apmeklēšanai.

- Lauku apskats Nr. 10 – lauku uzņēmējdarbība [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] – padziļināti iepazīstina ar to, kā ES lauksaimniecības un lauku attīstības politika palīdz veicināt lauku uzņēmējdarbību.

LAP īstenošanas piemēri

Attiecīgus ELFLA projektu piemērus (piemēram, par sociālajiem pakalpojumiem, vienlīdzīgām iespējām vai ciemu atjaunošanu), attiecīgus konkrēto gadījumu pētījumus un informāciju par sekmīgu LAP īstenošanu meklējiet šajā lejupielādējamajā [Excel datnē](#).

Tiesību akti un pamatnostādnes

ES lauku attīstības politikas īstenošanu 2014.–2020. gadā regulēs vairāki tiesību akti, kas atbilst ne tikai sistēmai, ko nodrošina kopīgā stratēģiskā pieeja [Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem](#), bet arī reformētās [kopējās lauksaimniecības politikas](#) sistēmai.

Turklāt ar Lisabonas līgumu un konkrētāk ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību [[PDF](#) [en](#)] (LESD) ievieša jaunus noteikumus attiecībā uz Eiropas Komisijas pilnvarojumu pieņemt īstenošanas aktus un deleģētos aktus, lai regulētu detalizētākus šīs politikas aspektus.

Visbeidzot, EK ([ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm](#)) sagatavos vairākus tehniskos dokumentus, lai sniegtu norādījumus dalībvalstīm un reģioniem programmu izstrādes un īstenošanas posmā par vairākiem ar politiku saistītiem jautājumiem (piemēram, tehniskos dokumentus un pasākumu aprakstus).

Šajā sadaļā raksturoti vairāki tiesību aktu slāņi, kuri ietekmēs lauku attīstības politiku un konkrētāk – turpmāko LAP definēšanu un īstenošanu.

Spiediet turpmākās pogas, lai tieši piekļūtu tiesību aktiem, kas ir būtiski lauku attīstības politikai 2014.–2020. gadā, un vairākiem ENRD resursiem, kā arī pieejamajiem ES un dalībvalstu vadlīniju dokumentiem.

ES regulas 2014.–2020. gadam

Šī sadaļa piedāvā saites uz tiesību dokumentiem, kas ir būtiski ELFLA un LAP īstenošanai 2014.–2020. gadā.

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1310/2013, ar ko nosaka konkrētus pārejas posma noteikumus par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) [[PDF](#) [en](#)]. Šajā regulā paredzēti pārejas noteikumi, lai savstarpēji saistītu divus daudzgadu plānošanas periodus.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) [[PDF](#) [en](#)]. Šis ir pamatdokuments, kurā paredzēti konkrēti noteikumi attiecībā uz ELFLA lauku attīstības programmu izstrādi.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, kas ietilpst vienotajā stratēģiskajā satvarā, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 [[PDF](#) [en](#)]. „Kopīgo

noteikumu regulā” paredzēti kopīgi pamatnoteikumi, ko piemēro visiem strukturālajiem instrumentiem, tostarp ELFLA.

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību [[PDF](#) ^{en}]. Tā saucamajā KLP „horizontālajā regulā” paredzēti finanšu pārvaldības noteikumi diviem KLP fondiem, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondam (ELGF), kas finansē tirgus pasākumus un tiešos maksājumus, un ELFLA, kas finansē atbalstu lauku attīstībai. Tā apvieno noteikumus par savstarpējo atbilstību, lauku saimniecību konsultāciju sistēmām un KLP uzraudzību un novērtēšanu.

Resursi un vadlīniju dokumenti

Saites uz attiecīgo ENRD darbu un pieejamajiem ES un dalībvalstu vadlīniju dokumentiem, kas sekmē LAP un pasākumu sagatavošanu un īstenošanu.

- Informācija par [Eiropas inovāciju partnerību „Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja”](#) un Vadlīniju dokuments par EIP īstenošanu lauku attīstības programmās (2013. gada jūlija projekts) [[PDF](#) ^{en}], Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts.
- [ENRD koordinācijas grupa „Zināšanu pārnese un inovācijas”](#) – ziņojums, kas atspoguļo pirmā darba posma (2012. gada jūlijs–decembris) konstatējumus [[PDF](#) ^{en}] un kopsavilkums [[PDF](#) ^{en}].
- [ENRD „Jaunatnes tematiskā iniciatīva”](#) apskata veidus, kā uzlabot LAP atbalstu ar jaunatni saistītiem projektiem.
- [Koordinācijas komitejas seminārs par finanšu instrumentiem](#) tika organizēts, lai palīdzētu informēt lauku attīstībā ieinteresētās personas par iespējām un apsvērumiem, kas saistīti ar finanšu instrumentu radīšanu un izmantošanu lauku attīstības programmās nākamajā plānošanas periodā (2014.–2020. gadā).
- Lauku apskats Nr. 13 — lauku attīstības finanšu instrumenti: jaunas iespējas ekonomikas krīzes pārvarēšanai (2012. gada oktobris) [[PDF](#) ^{en}] – raksturo iespējas, pieredzi un problēmas ES lauku attīstības politikas īstenošanā.
- [ENRD seminārs „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās”](#), kuru ENRD organizēja, gatavojoties jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Semināra rezultāti sniedz informāciju par vajadzību novērtēšanu un prioritāšu definēšanu, pasākumu atlasī, izstrādi un īstenošanu, kā arī par vides pakalpojumu sniegšanu.
- Lauku apskatā Nr. 15 – vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku (2013. gada aprīlis) [[PDF](#) ^{en}] –, skaidrots tas, kā lauku attīstības politika atbalsta vides pakalpojumu sniegšanu ES lauku apvidos un nodrošina praktisku „rīkkopu” tiem, kuri atbild par nākamās paaudzes LAP izstrādi un īstenošanu.
- [Vides pakalpojumi](#) nodrošina saiti ar tematisko lappusi, ko sagatavojusi Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupa, kura noteikusi tos aspektus, kas ir būtiski vides pakalpojumu sniegšanai, un kura piedāvā vairākus ieteikumus nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai (2014.–2020. gadā). *Koordinācijas grupas ziņojuma kopsavilkums* [[PDF](#) ^{en} ^{fr} ^{de} ^{it} ^{es} ^{pl}].
- [OSCAR pētījums – optimālas stratēģijas rīcībai klimata pārmaiņu jomā lauku apvidos.](#)
- Ekspertu grupas sanāksme par deleģētajiem un īstenošanas aktiem attiecībā uz Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem — deleģētais akts (1. redakcija) [[PDF](#) ^{en}] un īstenošanas akts (1. redakcija) [[PDF](#) ^{en}] par pārvaldības un kontroles sistēmu.

- Ekspertu grupas sanāksme par deleģētajiem un īstenošanas aktiem attiecībā uz Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem — deleģētais akts (2. redakcija) [[PDF](#) ^{en}] un īstenošanas akts (2. redakcija) [[PDF](#) ^{en}] par finanšu instrumentiem.
- Ekspertu grupas sanāksme par deleģētajiem un īstenošanas aktiem attiecībā uz Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem — kategoriju sistēma un izsekošana klimata pārmaiņām saskaņā ar kohēzijas politiku [[PDF](#) ^{en}] (* Šis apskats attiecas tikai uz elementiem, kas saistīti ar kohēzijas politiku. Elementi, kas saistīti ar ELFLA un EJZF, tiks apspriesti vēlāk.)

Īpašie resursi un norādījumi par kopienas virzītu vietējo attīstību (CLLD)/LEADER ir pieejami [šeit](#).

Īpašie resursi un norādījumi par LAP uzraudzību un novērtēšanu ir pieejami [šeit](#).

Īpašie resursi un norādījumi par lauku attīstības tīkliem ir pieejami [šeit](#).

LAP plānošana

Valstu un reģionālo lauku attīstības programmu (LAP) sagatavošana ir daudzpakāpju process, kurā piedalās daudzi dažādi dalībnieki. LAP ir jāatbilst stratēģiskajiem mērķiem, kas pieņemti valsts līmenī un iekļauti Partnerības nolīgumos (PA). Tie savukārt balstās uz vienoto stratēģisko satvaru (VSS), kas Eiropas līmenī koordinē strukturālo un investīciju fondu iesaisti (pārskats par politikas sistēmu 2014.–2020. gadam ir pieejams [šeit](#)).

Visa procesa pamatā ir ekonomisko un sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības aktīva līdzdalība, apspriežoties ar to partnerības nolīgumu un LAP sagatavošanas laikā.

Publicējot tiesību aktu priekšlikumus 2014.–2020. gadam attiecībā uz turpmāko [kohēzijas politiku](#) un [kopējo lauksaimniecības politiku](#) (2011. gada oktobrī), Eiropas Komisija aizsāka procesu, kura rezultātā tiks oficiāli apstiprinātas 2014.–2020. gada LAP. Sīkāk par attiecīgajiem tiesību aktiem 2014.–2020. gadam skatiet [šeit](#).

Plānotais laika grafiks 2014.–2020. gada LAP pieņemšanai			
2011.	2012.	2013.	2014.
Tiek pieņemti EK tiesību aktu priekšlikumi 2014.–2020. gadam	EK priekšlikumu apspriešana Padomē un Eiropas Parlamentā	- Pamatdokumentu (tostarp VSS un ELFLA regulu) pieņemšana - Īstenošanas un deleģēto aktu pieņemšana	- PA un LAP iesniegšana (*) - PA un LAP oficiāla pieņemšana (**)
	Neoficiālas sarunas un apspriedes par PA un LAP		Oficiālas sarunas un apspriedes par PA un LAP
(*) PA (partnerības nolīgums) — četrus mēnešu laikā pēc pamatregulu pieņemšanas; LAP — triju mēnešu laikā pēc PA pieņemšanas.			
(**) Četrus mēnešu laikā attiecībā uz PA un sešu mēnešu laikā attiecībā uz LAP pēc to oficiālās iesniegšanas (LAP tiks pieņemtas tikai pēc PA pieņemšanas Eiropas Komisijā).			
Avots: aizgūts no Eiropas Komisijas — REGIO ĢD.			

Saistībā ar visu minēto ES dalībvalstīs un reģionos notiek LAP sagatavošana. Sekmīgas LAP izstrādes pamatā ir stratēģiskas izvēles par to, ko atbalstīt un kādā veidā: i) rūpīga konteksta analīze (SVID

analīze); ii) detalizēts vajadzību novērtējums; iii) prioritāšu un iejaukšanās jomu noteikšana, atbilstošu pasākumu izvēle un finanšu līdzekļu piešķiršana, pamatojoties uz gaidāmajiem rezultātiem.

1. Vispārīga SVID analīze programmas jomā: - lauksaimniecības pārtikas nozares konkurētspēja; - vide un klimats; - lauku apvidus sociāli ekonomiskā situācija	2. Detalizēts vajadzību novērtējums: - katrai prioritātei un mērķa jomai	3. Stratēģiskā reakcija: - atbilstošu prioritāšu/ mērķa jomu izvēle; - uzdevumu izvirzīšana; - pasākumu, iznākuma un finanšu līdzekļu plānošana
Apspriešanās ar partneriem		
Avots: AGRI ĢD darba dokuments „Stratēģiskās plānošanas elementi 2014.–2020. gadam”		

Apskatiet **LAP rezultātu tablo** (*atjaunināts 2013. gada novembrī*), lai iepazītos ar situāciju LAP sagatavošanā dalībvalstīs [[PDF en](#)].

2014.–2020. gada LAP sagatavošana

Saites uz attiecīgo ENRD darbu un citiem resursiem, kas pamato stratēģisko plānošanu un nākamo LAP sagatavošanu.

[Seminārā par sekmīgu plānošanu](#) izvērtēja to, kādi bija rezultāti ENRD sagatavošanās darbam attiecībā uz 2014.–2020. gadu. Šajā seminārā analizēja arī to, kā apkopotās zināšanas un pieredzi, kā arī pārnozaru prioritātes, kas saistītas ar inovācijām, vidi un klimata pārmaiņām, iespējams iekļaut turpmākās LAP. Tajā izskatīja arī dažādus pasākumus, kas jāveic, lai uzlabotu programmu izstrādi un īstenošanu nākamajā plānošanas periodā. Semināra rezultāti un konstatējumi ir apkopoti dokumentā „Panākumu atlēga jaunajām lauku attīstības programmām” [[PDF en](#)].

Seminārs „[Stratēģiskā plānošana un LAP uzraudzība un novērtēšana 2014.–2020. gadā](#)”. Darba dokuments par stratēģiskās plānošanas elementiem 2014.–2020. gadā [[PDF en](#)], ko sagatavoja EK Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts saistībā ar ENRD semināru par „Skmīgu plānošanu” attiecībā uz ELFLA 2014.–2020. gadā, Briselē, 2012. gada 6.–7. decembris.

Vislielākā labuma gūšana no LAP: pamatnostādnes 2014.–2020. gada LAP *ex-ante* novērtējumam — 2012. gada augusta projekts [[PDF en](#)]. Šis Eiropas Vērtēšanas tīkla pamatnostādnes ir paredzētas LAP vadošo iestāžu un vērtētāju lietošanai, plānojot un īstenojot 2014.–2020. gada LAP *ex-ante* novērtējumus.

[Koordinācijas komitejas seminārs par finanšu instrumentiem](#) tika organizēts, lai palīdzētu informēt lauku attīstībā ieinteresētās personas par iespējām un apsvērumiem, kas saistīti ar finanšu instrumentu radīšanu un izmantošanu lauku attīstības programmās nākamajā plānošanas periodā (2014.–2020. gadā).

Koordinācijas grupa jautājumos par [zināšanu pārnesi un inovācijām](#) analizēja, kā lauku attīstības programmas (LAP) pašreizējās politikas sistēmas ietvaros praksē atbalsta zināšanu pārnesi un inovācijas, un sniedza ieteikumu dalībvalstīm par to, kā veicināt zināšanu pārnesi un inovācijas nākamajā plānošanas periodā.

[Seminārs „Inovāciju plānošana: kā visefektīvāk izmantot lauku attīstības rīkkopu EIP īstenošanai”](#), Madride, 2013. gada 26.–27. jūnijs.

[Vides pakalpojumi](#) nodrošina saiti ar tematisko lappusi, ko sagatavojusi Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupa, kura noteikusi tos aspektus, kas ir būtiski vides pakalpojumu sniegšanai, un kura piedāvā vairākus ieteikumus nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai (2014.–2020. gadā). Koordinācijas grupas ziņojuma kopsavilkums [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

Lauku apskatā Nr. 15 – vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku (2013. gada aprīlis) [[PDF](#) [en](#)] –, skaidrots tas, kā lauku attīstības politika atbalsta vides pakalpojumu sniegšanu ES lauku apvidos. Tas nodrošina „rīkkopu” tiem, kuri iesaistīti 2014.–2020. gada LAP izstrādē un īstenošanā.

[ENRD seminārs „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās”](#), kuru ENRD organizēja, gatavojoties jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Semināra rezultāti sniedz informāciju par vajadzību novērtēšanu un prioritāšu definēšanu, pasākumu atlasī, izstrādi un īstenošanu, kā arī par vides pakalpojumu sniegšanu.

Resursi un vadlīniju dokumenti

Pieejamie ES un dalībvalstu tehniskie un vadlīniju dokumenti par 2014.–2020. gada PA un LAP sagatavošanu, tostarp par apspriešanos ar ieinteresētajām personām.

Komisijas dienestu darba dokuments par partnerības principu, ko piemēro vienotā stratēģiskā satvara fondiem — elementi Eiropas uzvedības kodeksam par partnerību [[PDF](#) [en](#)].

Ekspertu grupas sanāksme par deleģētajiem un īstenošanas aktiem attiecībā uz Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem — nolīguma parauga projekts un norādījumi par partnerības nolīguma saturu (3. redakcija) [[PDF](#) [en](#)].

Ar EK [nostājas dokumentiem](#) informē dalībvalsti par Komisijas dienestu viedokli attiecībā uz galvenajām problēmām un finansēšanas prioritātēm 2014.–2020. gadā un iedibina sistēmu dialogam starp EK un katru dalībvalsti saistībā ar PA un programmu izstrādi.

Maltas NRN [tematiskā iniciatīva](#) 2014.–2020. gada LAP izstrādes problēmu risināšanai.

Francijas NRN [ieguldījums](#) valstu apspriešanās procesā attiecībā uz PC 2014.–2020. gadā.

LAP īstenošana

ES lauku attīstības programmu (LAP) kvalitātes uzlabošana ir ENRD misijas būtisks elements. Šī sadaļa piedāvā vairākus resursus, kas atvieglos turpmāko LAP īstenošanu. Tajā ir iekļauti ENRD analītiskā darba regulāri atjauninājumi, pievēršoties skaidrojumam par to, kā politika darbojas praksē, un norādot, kas bijis pareizi un kas būtu jāuzlabo, kā arī nodrošinot informāciju lēmumu pieņēmējiem dalībvalstīs un Eiropas līmenī.

Sadaļā ietilpst arī attiecīgi ENRD resursi, tostarp kopsavilkumi par īstenošanā gūtajām atziņām 2007.–2013. gadā, informācija par ELFLA finansēto projektu dzīves ciklu un LAP īstenošanas „veiksmes stāsti”.

2007.–2013. gadā gūtās atzinas

Saites uz ENRD darba un kopsavilkuma dokumentiem, kas būtiski LAP īstenošanai.

[Seminārs par LAP īstenošanas uzlabošanu](#) tika organizēts, pamatojoties uz ENRD 4. tematiskās darba grupas „ES lauku attīstības politikas īstenošanas mehānismi” rezultātiem, kuros konstatēja, kas LAP īstenošanas jomā darbojas labi un ko nākotnē varētu uzlabot.

[Tematiskā darba grupa jautājumos par īstenošanas mehānismiem](#) izvērtēja pieredzi lauku attīstības programmu īstenošanā ES, lai apzinātu aspektus, kas darbojas labi, un aspektus, kam nepieciešami uzlabojumi, kā arī konkrētus iespējamus uzlabojumus. *Galīgais ziņojums — kopsavilkums un secinājumi* [[PDF](#) [en](#)].

[Vides pakalpojumi](#) nodrošina saiti ar tematisko lappusi, ko sagatavojusi Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupa, kura noteikusi tos aspektus, kas ir būtiski vides pakalpojumu sniegšanai, un kura piedāvā vairākus ieteikumus nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai (2014.–2020. gadā). *Kopsavilkums* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

Lauku apskatā Nr. 15 — vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku (2013. gada aprīlis) [[PDF](#) [en](#)], – skaidrots tas, kā lauku attīstības politika atbalsta vides pakalpojumu sniegšanu ES lauku apvidos. To uzskata par praktisku „rīkkopu” tiem, kuri atbild par nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādi un turpmāko īstenošanu (2014.–2020. gadā).

[Koordinācijas komitejas seminārs „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās”](#), kuru ENRD organizēja, gatavojoties jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Semināra rezultāti sniedz informāciju par vajadzību novērtēšanu un prioritāšu definēšanu, pasākumu atlasī, izstrādi un īstenošanu, kā arī par vides pakalpojumu sniegšanu.

Tematiskā darba grupa jautājumos par [tipoloģiju un mērķauditoriju](#) sniedza ieguldījumu lauku apvidu precīzā definēšanā ES, un tas ir būtiski ES lauku attīstības politikas izstrādei un papildināmības nodrošināšanai ar citiem ES fondiem, kuru mērķis ir lauku apvidu attīstīšana. [Tematiskā darba grupa jautājumos par lauksaimniecību un plašāku ekonomiku](#) analizēja saites starp lauksaimniecību un plašāku lauku ekonomiku, lai apzinātu un raksturotu iespējamo sinerģiju un/vai pretrunas starp lauksaimniecību un lauku ekonomiku dažādos ES lauku apvidos.

[Sabiedrisko labumu un valsts iejaukšanās](#) sadaļā ir izklāstīti attiecīgās tematiskās darba grupas darba rezultāti un konstatējumi par lauku attīstības politikas iespējam veicināt sabiedrisko labumu nodrošināšanu lauku apvidos, izmantojot lauksaimniecību, tostarp lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību un dabas resursus, piemēram, ūdeni un augsni.

ENRD „[Jaunatnes tematiskā iniciatīva](#)” apskata veidus, kā uzlabot LAP atbalstu ar jaunatni saistītiem projektiem.

LAP īstenošanas piemēri

Šajā sadaļā ir iekļauti ELFLA projektu piemēri, konkrēto gadījumu pētījumi un informācija par sekmīgu LAP īstenošanu, lai pēc tās varētu pielāgot turpmākos LAP īstenošanas pasākumus.

Lauku attīstības programmu īstenošanas piemēri (no [tematiskās darba grupas jautājumos par īstenošanas mehānismiem](#) konkrēto gadījumu pētījumiem):

- vispārīgā lauksaimniecības līguma modelis Katalonijā, Spānijā [[PDF](#) [en](#)];
- apspriešanas process, gatavojot valsts stratēģisko plānu un LAP Austrijā [[PDF](#) [en](#)];
- integrētās piegādes ķēdes projekti Emīlijas-Romanjas reģionā, Itālijā [[PDF](#) [en](#)];
- stratēģiskās pieejas un programmas izstrāde Dānijā [[PDF](#) [en](#)];
- saziņas stratēģijas izstrāde un īstenošana Francijā [[PDF](#) [en](#)];

pieteikuma procedūru uzlabošana Polijā [[PDF](#) [en](#)].

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Šis sadaļa ir kā vienas pieturas aģentūra, kurā atlasīti būtiskākie resursi, kas pieejami ENRD tīmekļa vietnē. Tajā ir saites uz tematiskās analīzes rezultātiem; sekmīgo iniciatīvu sniegtajām atziņām; vadlīniju dokumentiem; notikumu rezultātiem; publikācijām; audiovizuālo materiālu un citiem resursiem, ko ENRD sagatavojusi vai atbalstījusi 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Šis saturs ir īpaši būtisks lauku attīstības programmu (LAP) 2014.–2020. gada paauzdei.

Programmu plānošana un īstenošana

[Seminārā par sekmīgu plānošanu](#) izvērtēja to ENRD semināru rezultātus, kas tika organizēti 2012. gadā. Šajā seminārā analizēja to, kā apkopotās zināšanas un pieredzi, kā arī pārnozaru prioritātes, kas saistītas ar inovācijām, vidi un klimata pārmaiņām, iespējams iekļaut turpmākās LAP. Tajā izskatīja arī dažādus pasākumus, kas jāveic, lai uzlabotu programmu izstrādi un īstenošanu nākamajā plānošanas periodā.

[Seminārs par LAP īstenošanas uzlabošanu](#) tika organizēts, pamatojoties uz ENRD rezultātiem, kas iegūti 4. tematiskajā darba grupā „ES lauku attīstības politikas īstenošanas mehānismi”, kura konstatēja, kas LAP īstenošanas jomā darbojas labi un ko nākotnē varētu uzlabot.

[Tematiskā darba grupa jautājumos par tipoloģiju un mērķauditoriju](#) sniedza ieguldījumu lauku apvidu precīzā definēšanā ES, un tas ir būtiski ES lauku attīstības politikas izstrādei un papildināmības nodrošināšanai ar citiem ES fondiem, kuru mērķis ir lauku apvidu attīstīšana.

[Tematiskā darba grupa jautājumos par lauksaimniecību un plašāku ekonomiku](#) analizēja saites starp lauksaimniecību un plašāku lauku ekonomiku, lai apzinātu un raksturotu iespējamo sinerģiju un/vai pretrunas starp lauksaimniecību un lauku ekonomiku dažādos ES lauku apvidos.

[Tematiskā darba grupa jautājumos par īstenošanas mehānismiem](#) izvērtēja pieredzi lauku attīstības programmu īstenošanā ES, lai apzinātu aspektus, kas darbojas labi, un aspektus, kam nepieciešami uzlabojumi, kā arī konkrētus iespējamus uzlabojumus.

[Tematiskās informācijas lapas](#) sniedz skaidru priekšstatu par lauku attīstības politikas pasākumiem sadalījumā pa tematiem, uzsverot saistību starp politikas prioritātēm, īstenošanas pasākumiem un faktiskajiem rezultātiem uz vietas.

[LAP informācijas lapas](#) sniedz informāciju par vispārējiem sasniegumiem katrā lauku attīstības programmā, kas īstenota ES teritorijā.

[LAP uzraudzības rādītāju tabulas](#) atspoguļo paveikto, izmantojot finanšu un iznākuma rādītājus, salīdzinājumā ar LAP izvirzītajiem mērķiem 2007.–2013. gadā.

[LAP projektu datubāze](#) sniedz piemērus par sekmīgiem LAP projektiem, kas īstenoti visā ES.

Zināšanu pārnese un inovācijas

Lauku apskats Nr. 16 — zināšanu pārnese un inovācijas lauku attīstības politikā (2013. gada maijs) [[PDF](#) [en](#)]. Šis ES Lauku apskata izdevums īsumā raksturo inovāciju pašreizējo izpratni lauku attīstībā un dod ieskatu nākotnes problēmās un iespējās. Tā mērķis ir dalīties ar iespaidiem un palīdzēt virzīt uz priekšu zināšanu apmaiņas un inovāciju integrāciju turpmākajā lauku attīstības politikā.

[Koordinācijas grupa jautājumos par zināšanu pārnesi un inovācijām](#) analizēja, kā lauku attīstības programmas (LAP) 2007.–2013. gada politikas sistēmas ietvaros praksē atbalsta zināšanu pārnesi un inovācijas, un sniedza ieteikumu dalībvalstīm par to, kā veicināt zināšanu pārnesi un inovācijas nākamajā plānošanas periodā.

[Zināšanu pārneses un inovāciju informatīvais resurss](#) ir skaidri strukturēts saraksts ar būtisku informāciju par projektiem, iniciatīvām, iestādēm un bibliotēkām, kas izveidots, lai atvieglotu proaktīvāku sadarbību un iesaisti, uzlabojot zināšanu pārnesi un inovācijas lauku kopienās.

[Projektu un iniciatīvu piemēri](#) zināšanu pārneses un inovāciju jomā.

Lauku apskats Nr. 2 — radošums un inovācijas ES lauku attīstībā (2009. gada decembris)

[[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hu](#)] raksturo vairākus piemērus par dažāda veida inovācijām un radošumu ES lauku apvidos.

Lauku uzņēmējdarbība

Galīgais ziņojums par *ENRD* Lauku uzņēmējdarbības tematisko iniciatīvu [[PDF](#) [en](#)].

Lauku apskats Nr. 10 — lauku uzņēmējdarbība [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] padziļināti iepazīstina ar to, kā ES lauksaimniecības un lauku attīstības politika palīdz veicināt lauku uzņēmējdarbību.

Lauku apskata Nr. 5 – ES lauku saimniecību, lauksaimniecības pārtikas un mežsaimniecības nozares konkurētspējas veicināšana [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] – mērķis ir atbalsts ES lauksaimniecības, mežsaimniecības un lauksaimniecības pārtikas nozarēm, papildinot konkurētspēju ar daudzfunkcionalitāti.

[Pamatnostādnes](#), kas sniegtas kā spēju palielināšanas rīks uzņēmējiem lauku apvidos.

[Notikumi, mācības un darba grupas](#) lauku uzņēmēju spēju palielināšanai.

Lauku uzņēmējdarbības bibliotēka, kas nodrošina [vispārīgu resursu](#) materiālus un projektu piemērus.

Lauku apskatā Nr. 9 — mežsaimniecība un lauku attīstība [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] uzmanība pievērsta saistībai starp lauku attīstības politiku un lauku apvidiem, ietverot arī sekmīgos projektus un praktisko pieredzi, kas gūta uz vietas.

ELFLA projekta brošūra par mežsaimniecību [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] ir rakstu krājums par to, kā ELFLA var izmantot, lai ilgtspējīgi attīstītu dažādus ES masīvus ar atšķirīgiem mežu zemes resursiem.

Finanšu instrumenti

[Koordinācijas komitejas seminārs par finanšu instrumentiem](#) tika organizēts, lai palīdzētu informēt lauku attīstībā ieinteresētās personas par iespējām un apsvērumiem, kas saistīti ar finanšu instrumentu radīšanu un izmantošanu lauku attīstības programmās nākamajā plānošanas periodā (2014.–2020. gadā).

Lauku apskats Nr. 13 — lauku attīstības finanšu instrumenti: jaunas iespējas ekonomikas krīzes pārvarēšanai (2012. gada oktobris) [[PDF](#) [en](#)] – raksturo iespējas, pieredzi un problēmas ES lauku attīstības politikas īstenošanā.

[Lauku finanšu](#) sadaļa sniedz informāciju par Lauku finanšu koordinācijas grupas darbu, kas organizēts, īstenojot *NRN* tematisko iniciatīvu lauku uzņēmējdarbības jomā.

Lauku uzņēmējdarbības bibliotēka, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [vietējiem finansēšanas instrumentiem](#).

Pārtikas ķēde

[Vietējā pārtika un īsā piegādes ķēde](#) — temata ievada lappuse ar attiecīgām saitēm uz ES pasākumiem saimniecību produkcijas noieta veicināšanai, kā arī pētījumu un projektu piemēriem.

Lauku apskats Nr. 12 — vietējā pārtika un īsās piegādes ķēdes [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] parāda, kā LAP sekmē vietējās pārtikas ražošanu un īsās piegādes ķēdes.

Lauku uzņēmējdarbības bibliotēka, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par īsajām [piegādes ķēdēm](#).

ELFLA projekta brošūra par pārtiku [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] sniedz piemērus, kas apliecina vairākus pozitīvus ieguvumus, ko dalībvalstis gūst, īstenojot ar pārtiku saistītus lauku attīstības pasākumus saskaņā ar KLP.

Vide un klimata pārmaiņas

[ENRD seminārs „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās”](#), kuru ENRD organizēja, gatavojoties jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Semināra rezultāti sniedz informāciju par vajadzību novērtēšanu un prioritāšu definēšanu, pasākumu atlasī, izstrādi un īstenošanu, kā arī par vides pakalpojumu sniegšanu.

Lauku apskatā Nr. 15 — vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku (2013. gada aprīlis) [[PDF](#) [en](#)], skaidrots tas, kā lauku attīstības politika atbalsta vides pakalpojumu sniegšanu ES lauku apvidos.

[Vides pakalpojumi](#) nodrošina saiti ar tematisko lappusi, ko sagatavojusi Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupa, kura noteikusi tos aspektus, kas ir būtiski vides pakalpojumu sniegšanai, un kura piedāvā vairākus ieteikumus nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai (2014.–2020. gadā). *Koordinācijas grupas ziņojuma kopsavilkums* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

ELFLA projekta brošūrā par vides pakalpojumiem [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] uzmanība pievērsta plašam dažādu vides pakalpojumu klāstam, kurus var veicināt ar ELFLA palīdzību, izmantojot finanšu atbalstu, kas pieejams ES dalībvalstu lauku attīstības programmām (LAP).

[Sabiedrisko labumu un valsts iejaukšanās](#) sadaļā ir izklāstīti attiecīgās tematiskās darba grupas darba rezultāti un konstatējumi par lauku attīstības politikas iespējām veicināt sabiedrisko labumu nodrošināšanu lauku apvidos, izmantojot lauksaimniecību, tostarp lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību un dabas resursus, piemēram, ūdeni un augsni.

4. tematiskā darba grupa — kolektīvās metodes agrovides shēmām [[PDF](#) [en](#)] apsprieda pašreizējās kolektīvās metodes attiecībā uz agrovides līgumiem.

Brošūra par sabiedriskajiem labumiem un valsts iejaukšanos lauksaimniecībā [[PDF](#) [en](#) [de](#) [fr](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] balstās uz darbu, ko veica tematiskā darba grupa jautājumos par sabiedriskajiem labumiem, kura apsprieda problēmas saistībā ar sabiedriskajiem labumiem un izvērtēja, kā tos veicina ES lauku attīstības politika.

Lauku apskats Nr. 7 — sabiedriskie labumi un lauku attīstība (2011. gada marts) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] ir veltīts ES lauksaimniecības un lauku attīstības politikas nozīmei sabiedrisko labumu nodrošināšanā lauku apvidos visā Eiropā.

ELFLA projekta brošūra par zaļo izaugsmi [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] raksturo ES LAP projektu izpēti piemērus, kas parāda un praktiski izskaidro to, kā Eiropas lauku apvidi var gūt labumu no videi nekaitīgu un ilgtspējīgu metožu piemērošanas savā attīstībā.

[Klimata pārmaiņas/ rīcība klimata jomā](#) nodrošina saiti uz pārbaudes pasākumu, ko ENRD īstenoja 2010. gadā, lai apzinātu, kā klimata pārmaiņu problēma tiek risināta lauku attīstības programmās dalībvalstu līmenī.

Lauku apskatā Nr. 4 — lauku attīstība un klimata pārmaiņas (2010. gada maijs) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] izskaidrots lauku attīstības politikas ieguldījums ES klimata politikas darba kārtībā.

Sociālā integrācija un lauku apvidu ekonomiskā attīstība

[Jaunatnes un jauno lauksaimnieku ceļš](#) piedāvā būtisku informāciju un resursus par atbalstu, kas tiek sniegts jauniešiem lauksaimniekiem un jauniešiem ES lauku apvidos. Jo īpaši ENRD „[Jaunatnes tematiskā iniciatīva](#)” apskata veidus, kā uzlabot LAP atbalstu ar jaunatni saistītiem projektiem.

ELFLA projektu brošūra par sociālo integrāciju [[PDF](#) [en](#)] raksturo dažādus ELFLA līdzfinansētu sociālās integrācijas projektu piemērus visā Eiropas lauku teritorijā.

ELFLA projektu brošūra par jauniešiem lauksaimniekiem un jauniešiem Eiropas laukos [[PDF](#) [en](#)] iepazīstina ar vairākiem projektu piemēriem, kas parāda, kā ELFLA var palīdzēt nodrošināt attīstības iespējas jauniešiem lauksaimniekiem un jauniešiem Eiropas laukos. Lauku apskatā Nr. 6 — nodarbinātība un sociālā integrācija [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] – uzmanība pievērsta nodarbinātības veicināšanai, nabadzības mazināšanai un dzīves kvalitātes uzlabošanai laukos.

[Sociālā lauksaimniecība](#) ir valstu lauku tīklu kopīgā tematiskā iniciatīva, kuras mērķis ir apzināt un analizēt iespējas un šķēršļus, kas minēti valstu/reģionālajās LAP 2007.–2013. gadam attiecībā uz sociālās lauksaimniecības/ zaļās aprūpes pasākumu īstenošanu 27 ES dalībvalstīs.

ENRD seminārā par [dalēji naturālo lauksaimniecību ES](#) novērtēja situāciju un politikas virzienus, kas veltīti dalēji naturālajām saimniecībām visā ES.

[Lauku uzņēmējdarbības sociālie aspekti.](#)

Bibliotēka par lauku uzņēmējdarbību, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [īpašo mērķgrupu iekļaušanu](#).

Bibliotēka par lauku uzņēmējdarbību, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [sociālajiem pakalpojumiem un lauksaimniecību](#).

Bibliotēka par lauku uzņēmējdarbību, kas nodrošina materiālus un projektu piemērus par [sociālo uzņēmējdarbību](#).

Šajā sadaļā sniegta informācija par [IST](#) izmantošanu lauku teritorijās.

ELFLA projekta brošūra par informācijas un sakaru tehnoloģijām (IST) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] raksturo to, kādā veidā IST tiek izmantotas kā būtisks rīks lauku apvidu potenciāla atraisišanai, padarot tos pievilcīgākas dzīvošanai, darbam un apmeklēšanai.

CLLD, LEADER un TNC

Trešais [LEADER pasākums 2013. gadā: tiltu veidošana nākotnei](#) tika organizēts, lai atbalstītu sekmīgas CLLD (kuru ELFLA ietvaros sauc par LEADER) programmu izstrādes procesu valsts un vietējā līmenī.

Informācija par [kopienu virzītas vietējās attīstības semināriem](#), ko organizēja AGRI GD un ENRD kontaktpunkts saistībā ar Desmito Eiropas reģionu un pilsētu nedēļu — ATVĒRTO DURVJU DIENĀM. Mērķis bija rosināt diskusijas par vietējās attīstības stratēģiju sagatavošanu, izstrādi, īstenošanu un pārvaldību, lai vairotu izpratni par to, kā tīklu

veidošanu var izmantot kā rīku dalībnieku mobilizēšanai, un plaši informētu par vietējo teritoriju starptautiskās sadarbības pievienoto vērtību.

[Semināru par kopienas virzītu vietējo attīstību](#) organizēja ENRD, lai apmainītos ar informāciju un idejām turpmākajam plānošanas periodam un saistībā ar to apzinātu ieinteresēto personu vajadzības, kā arī tīklu iespējamo nozīmi sagatavošanās posmā. Lai sasniegtu mērķi novērtēt LEADER īstenošanu visā ES un apzinātu labo praksi, ko iespējams izmantot ieteikumu sniegšanai LEADER īstenošanas uzlabošanai, [4. koordinācijas grupa „Labākas vietējās attīstības stratēģijas”](#) tiecas analizēt arī vietējās attīstības stratēģiju divus galvenos aspektus — radīšanu un īstenošanu.

LEADER rīkkopas ietvaros sadaļa par [vietējām rīcības grupām \(VRG\)](#) sniedz praktisku un noderīgu informāciju par dažādiem aspektiem, kas saistīti ar VRG izveidi.

[Stratēģijas izstrādes un īstenošanas](#) sadaļa sniedz norādījumus par jautājumiem, kas attiecas uz vietējās attīstības stratēģiju izstrādi un īstenošanu.

Lauku apskatā Nr. 11 — LEADER un sadarbība (2012. gada aprīlis) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [es](#) [it](#) [pl](#)] — uzmanība pievērsta attiecībām starp diviem galvenajiem LEADER pieejas elementiem — vietējās attīstības stratēģijām un sadarbību.

ELFLA projekta brošūrā par LEADER [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)] parādīta un uzsvērtā LEADER pievienotā vērtība.

ELFLA projekta brošūrā par citiem ES fondiem [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] rādīts, kā ELFLA var darboties lauku apvidos kopā ar citiem ES finansējuma avotiem.

[Ar starpvalstu sadarbību \(TNC\) saistīto terminu glosārijs.](#)

[Dalībvalstu TNC noteikumi un procedūras](#) sniedz informāciju, kas paredzēta VRG un citiem VRG līdzīgiem dalībniekiem, kas ieinteresēti piedalīties starpvalstu sadarbībā.

[TNC īstenošanas](#) sadaļa informē par starpvalstu sadarbības projektu pārvaldības kopīgajiem aspektiem.

Informatīvās sadaļas par uzraudzības un novērtēšanas nozīmi to turpinājuma pasākumu ietvaros, kas nepieciešami starpvalstu sadarbības projektu īstenošanas uzlabošanai.

[TNC ceļveža rīkkopa.](#)

Lauku attīstības tīklu veidošana

Tīklu veidošana praksē — pieredze un gūtās mācības

[Koordinācijas komitejas seminārs par lauku tīklu veidošanas nākotni \(Brisele, 2012. gada 17. septembris\)](#) un šā semināra rezultāti [[PDF](#) [en](#)] informē par Eiropas tīklu veidošanas nākotni lauku attīstībai.

Lauku apskats Nr. 14 — tīkli un tīklu veidošana lauku attīstības politikā (2012. gada decembris) [[PDF](#) [en](#)] — apliecina, ka tīkli ir efektīvs līdzeklis, lai informētu, iedvesmotu un iedrošinātu vietējos iedzīvotājus lauku kopienās.

[Tīkli kā lauku attīstības politikas rīks](#), kas stimulē un ļauj apmainīties ar jaunām idejām un veicina lauku attīstības politikas īstenošanu.

[No ENRD gūtās mācības](#) raksturo dažus ENRD starpposma mērķus un sasniegumus 2008.–2012. gadā.

[No NRN gūtās mācības](#) ir būtiskas un noderīgas atziņas, kas iegūtas no NRN pieredzes 2007.–2013. gadā un ko var izmantot nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam.

[Valsts lauku tīkli – metožu daudzveidība](#) sniedz praktisku pieredzi un mācīšanās iespējas, ko nodrošina NRN metožu daudzveidība lauku tīklu veidošanā.

No NRN gūto mācību ietvaros [kopīgas izpratnes veidošana par kopīgajiem politikas virzieniem](#) piedāvā visdažādāko metožu un paņēmieni piemērus, ko izmanto NRN, lai

apvienotu grupu, organizāciju un fizisku personu spēkus, radot kopīgu izpratni par politiku gan vertikāli, gan horizontāli ieinteresēto personu grupās.

[Balstoties uz gūtajām mācībām](#) nodrošina saites uz 2007.–2013. gada plānošanas periodā *ENRD*, *NRN* un citu tīklu gūto pieredzi un mācībām, kuras var izmantot nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam.

[Efektīva ieinteresēto personu iesaiste](#) piedāvā visdažādāko metožu un paņēmieni piemērus, ko *NRN* izmanto, lai pašreizējās un potenciālās ieinteresēto personu grupas iesaistītu tajos LAP aspektos, kas uz tām visvairāk attiecas.

[Prakses un pieredzes apmaiņas veicināšana](#) ir praksē izmantojamu mācību rīku apkopojums, kas noder citām ieinteresētajām personām, un tas ir izklāstīts piemērotā veidā, lai būtu pieejams plašai sabiedrībai.

[Atbalsts sadarbībai un kopīgai rīcībai](#) piedāvā „veiksmes stāstus”, kas ilustrē to, kā valsts lauku tīkli ir atbalstījuši iedzīvotājus, grupas un organizācijas, lai tie varētu apzināt iespējamus partnerus, kopīgi attīstīt idejas un kolektīvi strādāt pie kopīgiem projektiem.

[Lauku tīklu spēju attīstīšana](#) ir seminārs, ko *ENRD* organizēja, lai veicinātu valstu un reģionālo tīklu spēju attīstīšanu un radītu noderīgu iespēju tiem, kuri iesaistīti *NRN* izveides sākumposmos, tikties ar citiem lauku attīstības dalībniekiem visā ES.

[Valsts lauku tīklu pašnovērtējuma rīki](#)

Pašreizējie rīki, ko valstu lauku tīkli (*NRN*) izmanto pašnovērtējumam, ietver vairākus praktiskus pašnovērtējuma rīkus, kurus *NRN* jau ir izmantojuši.

Nostādnes par aptauju, anketu un atsauksmju veidlapu izstrādi piedāvā valstu lauku tīkliem (*NRN*) vairākus vispārīgus vadlīniju dokumentus par aptauju sagatavošanu, lai varētu apkopot un novērtēt ieinteresēto personu un dažādu tīklu veidošanas pasākumu dalībnieku viedokļus un uzskatus.

Ieskatīšanās aiz *NRN* pašnovērtējuma — tā ir sadaļa ar saitēm un publikācijām, kas piedāvā vairākus noderīgus iedvesmas avotus, metodoloģiju un gūtās atziņas tiem *NRN*, kas ieinteresēti ieskatīties aiz *NRN* darbību standarta pašnovērtējuma procesa.

NRN pašnovērtējuma profili informē par vispārīgo pieeju, ko daži *NRN* izvēlējušies pašnovērtēšanai.

Potenciālie rīki *NRN* pašnovērtējuma atbalstam ir vadlīniju dokumentu apkopojums, kas tiek piedāvāts NVO un sociālo apmaiņas tīklu pasākumu pašnovērtēšanai, un tajā ir iekļauti praktiski piemēri un ieteikumi, kas var noderēt arī *NRN* pašnovērtējumam.

Praktiskie rīki *NRN* pašnovērtējumam nodrošina saites uz praktisku rīku kopumu, ko *NRN* izmanto vai var izmantot, lai uzraudzītu savu tīklu veidošanas darbību gaitu un tās novērtētu.

Uzraudzība un novērtēšana

Uzraudzība un novērtēšana ir svarīgi elementi lauku attīstības programmas (LAP) plānošanā, izstrādē un īstenošanā. **Novērtēšana** ir būtiska, lai varētu pareizi novērtēt lauku apvidu vajadzības, un tai ir svarīga nozīme, definējot programmas turpmāko stratēģiju un veicot vislabāko izvēli no LAP pasākumiem. Novērtēšana ļauj vērtēt arī politikas ietekmi un palielina īstenošanas efektivitāti.

Uzraudzība ir būtiska pastāvīgam programmu novērtējumam un nodrošina datus, kas palīdz laikus koriģēt programmu īstenošanu. Uzraudzība un novērtēšana ir īpaši svarīga ekonomikas krīzes laikā, kad palielinās valsts līdzekļu efektīva un lietderīga izlietojuma nepieciešamība.

2014.–2020. gada plānošanas periodā pirmoreiz visai KLP tika izveidota kopīga uzraudzības un novērtēšanas sistēma. Balstoties uz gūto pieredzi, Eiropas Komisija piedāvā integrēt lauku attīstības programmu uzraudzības un novērtēšanas procesu. Mērķis ir laikus nodrošināt drošus datus pareizam novērtējumam, turpinājuma darbam un, visbeidzot, uzlabotai lauku attīstības programmu īstenošanai.

Papildu informācija par LAP un ES lauku attīstības politikas uzraudzību un novērtēšanu ir atrodama [Eiropas Novērtēšanas tīkla lauku attīstībai](#) tīmekļa vietnē un tajā [Eiropas Komisijas tīmekļa vietnes sadalā](#), kas veltīta KLP uzraudzībai un novērtēšanai pēc 2013. gada.

ENRD izstrādā [LAP uzraudzības tabulas](#), kas parāda sasniegumus, izmantojot valsts izdevumu un iznākuma rādītāju attiecībā uz ES 2007.–2013. gada lauku attīstības programmām.

Valsts lauku tīklu novērtēšana un pašnovērtēšana

Vairākas saites uz attiecīgo darbu, ko ENRD veic saistībā ar NRN novērtēšanu un pašnovērtēšanu.

[Pašreizējie rīki, ko NRN izmanto pašnovērtējumam](#), ietver vairākus praktiskus pašnovērtējuma rīkus, kurus NRN jau ir izmantojuši.

[NRN pašnovērtējuma profili](#) informē par vispārīgo pieeju, ko daži NRN izvēlējušies pašnovērtēšanai.

[Nostādnes par aptauju, anketu un atsauksmju veidlapu izstrādi](#) piedāvā valsts lauku tīkliem (NRN) vairākus vispārīgus vadlīniju dokumentus par aptauju sagatavošanu, lai varētu apkopot un novērtēt ieinteresēto personu un dažādu tīklu veidošanas pasākumu dalībnieku viedokļus un uzskatus.

[Ieskatīšanās aiz NRN pašnovērtējuma](#) — tā ir sadaļa ar saitēm un publikācijām, kas piedāvā vairākus noderīgus iedvesmas avotus, metodoloģiju un gūtās atziņas tiem NRN, kas ieinteresēti ieskatīties aiz NRN darbību standarta pašnovērtējuma procesa.

[Potenciālie rīki NRN pašnovērtējuma atbalstam](#) ir vadlīniju dokumentu apkopojums, kas tiek piedāvāts NVO un sociālo apmaiņas tīklu pasākumu pašnovērtēšanai, un tajā ir iekļauti praktiski piemēri un ieteikumi, kas var noderēt arī NRN pašnovērtējumam.

TNC vērtēšana

Saites uz attiecīgo darbu, ko veic Eiropas Novērtēšanas tīkls un ENRD attiecībā uz LEADER un starptautiskās sadarbības (TNC) vērtēšanu.

Informatīvās sadaļas par [uzraudzības](#) un [novērtēšanas](#) funkcijām to turpinājuma pasākumu ietvaros, kas nepieciešami TNC projektu īstenošanas uzlabošanai [[PDF](#) ^{en}].

Lauku attīstības tīklu veidošana

Tīkli un tīklu veidošana ir vispārātzīti un pieņemti kā galvenais rīks ilgtspējīgas lauku attīstības atbalstīšanai un veicināšanai. Ir pierādīts, ka tīklu veidošana ir noderīgs instruments ieinteresēto personu iesaistes paplašināšanai dažādos lauku attīstības programmas (LAP) īstenošanas posmos.

LAP plānošanas posmā to bieži vien izmanto kā instrumentu, lai sapulcinātu visas ieinteresētās personas kopā un apspriestu attiecīgos politikas priekšlikumus. Politikas īstenošanas posmā tā atbalsta darbu, ko veic dažādi lauku attīstības dalībnieki, radot iespējas apmainīties ar idejām, informāciju un zināšanām. Kad LAP ir vairāk konkretizējušās, tīkliem ir svarīga nozīme labās prakses izplatīšanā un lauku attīstības politikas uzlabošanas veicināšanā.

Tīklu veidošanas būtiskā nozīme paplašināsies 2014.–2020. gada plānošanas periodā, kad tiks veidoti lauku attīstības tīkli Eiropas un valstu līmenī.

Tīklu veidošana ES līmenī — ar Eiropas tīkla lauku attīstībai starpniecību — ļaus apvienot valstu lauku tīklus, organizācijas un administrācijas, kas darbojas lauku attīstības jomā, lai:

- paplašinātu visu ieinteresēto personu iesaisti politikas īstenošanā;
- uzlabotu LAP kvalitāti un atbalstītu to novērtēšanu;
- informētu plašu sabiedrību par lauku attīstības politikas priekšrocībām un sekmētu inovācijas lauksaimniecībā, pārtikas ražošanā, mežsaimniecībā un lauku apvidos.

Eiropas inovāciju partnerības tīkls un tā [apkalpošanas punkts](#) atbalsta [Eiropas inovāciju partnerību lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai](#) un darbības grupu, konsultāciju dienestu un pētnieku tīklu veidošanu. [Šeit](#) ir atrodama papildu informācija par tīklu veidošanu kā lauku attīstības politikas rīku 2014.–2020. gadā.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Saites uz attiecīgo ENRD darbu par tīklu veidošanas kā lauku attīstības politikas rīka izpratni, pamatojoties uz attiecīgo pieredzi ES un valstu līmenī.

Lauku apskats Nr. 14 — tīkli un tīklu veidošana lauku attīstības politikā [[PDF](#) [en](#)] – raksturo pieredzi šajā jomā un skaidro, ka tīkli ir efektīvs līdzeklis, lai informētu, iedvesmotu un iedrošinātu vietējos iedzīvotājus lauku kopienās.

[No ENRD gūtās mācības](#) raksturo dažus ENRD starpposma mērķus un sasniegumus 2008.–2012. gadā.

[No NRN gūtās mācības](#) ir būtiskas un noderīgas atziņas, kas iegūtas no NRN pieredzes 2007.–2013. gadā un ko var izmantot nākamajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam.

[Valsts lauku tīkli – metožu daudzveidība](#) sniedz praktisku pieredzi un mācīšanās iespējas, ko nodrošina NRN metožu daudzveidība lauku tīklu veidošanā.

[Tīkli kā lauku attīstības politikas rīks](#), kas stimulē jaunu ideju radīšanu un ideju apmaiņu un tādejādi veicina lauku attīstības politikas īstenošanu.

[Lauku tīklu spēju attīstīšana](#) ir seminārs, ko ENRD organizēja, lai veicinātu valsts un reģionālo tīklu spēju attīstīšanu un radītu noderīgu iespēju tiem, kuri iesaistīti NRN izveides sākumposmos, tikties ar citiem lauku attīstības dalībniekiem visā ES.

[NRN pašnovērtējuma profili](#) informē par vispārīgo pieeju, ko daži NRN izvēlējušies pašnovērtēšanai.

[Potenciālie rīki NRN pašnovērtējuma atbalstam](#) ir vadlīniju dokumentu apkopojums, kas tiek piedāvāts NVO un sociālo apmaiņas tīklu pasākumu pašnovērtēšanai, un tajā ir iekļauti praktiski piemēri un ieteikumi, kas var noderēt arī NRN pašnovērtējumam.

[Tīklu veidošanas principi un prakse](#) nodrošina resursus un papildu materiālus par NRN pamatinformāciju, galvenajām problēmām, izveidi un darbību.

[NRN rīkkopa](#) ir dinamisks tiešsaistes resurss, kura mērķis ir apmierināt vajadzības pēc informācijas/norādījumiem, kas rodas tīkla atbalsta vienībām (NSU), vadošajām iestādēm

(VI) un citām attiecīgām *NRN* ieinteresētām personām, lai nostiprinātu un atbalstītu ELFLA finansētos lauku tīklus.

Nostādnes par aptauju, anketu un atsauksmju veidlapu izstrādi piedāvā *NRN* vairākus vispārīgus vadlīniju dokumentus par aptauju sagatavošanu, lai varētu apkopot un novērtēt ieinteresēto personu un dažādu tīklu veidošanas pasākumu dalībnieku viedokļus un uzskatus.

Tīklu veidošanas pievienotā vērtība: 2007.–2013. gada piemēri

Turpmāk ir atrodami piemēri par tīkla darbību, attiecīgi konkrēto gadījumu pētījumi un informācija par sekmīgu tīklu veidošanu.

Kopīgas izpratnes veidošana par kopīgajiem politikas virzieniem piedāvā visdažādāko metožu un paņēmieni piemērus, ko izmanto *NRN*, lai apvienotu grupu, organizāciju un fizisko personu spēkus, radot kopīgu izpratni par politiku gan vertikāli, gan horizontāli ieinteresēto personu grupās.

Ieinteresēto personu iesaiste piedāvā visdažādāko metožu un paņēmieni piemērus, ko *NRN* izmanto, lai pašreizējās un potenciālās ieinteresēto personu grupas iesaistītu tajos LAP aspektos, kas uz tām visvairāk attiecas.

Atbalsts sadarbībai un kopīgai rīcībai rada „veiksmes stāstus”, kas parāda, kā *NRN* ir atbalstījuši iedzīvotājus, grupas un organizācijas, lai tie varētu apzināt iespējamus partnerus, kopīgi attīstīt idejas un kolektīvi strādāt pie kopīgiem projektiem.

Prakses un pieredzes apmaiņas veicināšana ir praksē izmantojamu mācību rīku apkopojums, kas noder citām ieinteresētajām personām, un tas ir izklāstīts piemērotā veidā, lai būtu pieejams plašai sabiedrībai.

Pieredzes un zinātnības apmaiņa ir tīklu veidošanas prakses apkopojums, kas dod iespēju iedzīvotājiem, grupām un organizācijām dalīties ar zināšanām un kompetenci, izmantojot personisku saskari un dažādus attālinātus rīkus, un atvieglo šādu pieredzes un zinātnības apmaiņu.

Atbalsts sadarbībai un kopīgai rīcībai ir tādu „tīklu veidošanas stāstu” apkopojums, kas parāda, kā *NRN* ir atbalstījuši iedzīvotājus, grupas un organizācijas, lai tie varētu apzināt iespējamus partnerus, kopīgi attīstīt idejas un kolektīvi strādāt pie kopīgiem projektiem.

Sagatavošanās 2014.–2020. gadam

Šajā lappusē ir atrodami noderīgi rīki un resursi attiecībā uz tīklu veidošanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

Eiropas Komisijas prezentācija 19. valsts lauku tīklu sanāksmē, kas tika organizēta 2013. gada 12. septembrī Gdaņskā, Polijā, un sniedza sākotnējās nostādnes par tīklu veidošanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā [[PDF](#) .

Kopienas virzīta vietējā attīstība

Kopš darbības sākuma 1991. gadā, kad Eiropas Komisija to pasludināja kā Kopienas iniciatīvu, **LEADER** pieeja ir integrēta galvenajā lauku attīstības politikas rīkā, kas piesaistījis lielu interesi ES un ārpus tās, ne tikai laukos, bet arī pilsētās un piekrastes zonās. Jaunajā plānošanas periodā kopienas virzīta vietējā attīstība (**CLLD**) tiek piedāvāta kā rīks iedzīvotāju iesaistei vietējā līmenī, lai sagatavotu risinājumus sociālām, vides un ekonomikas problēmām. Paredzams, ka **CLLD** atvieglos integrētu metožu ieviešanu saistībā ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ERAF, ESF, EJZF un ELFLA). Dalībvalstīm savos partnerības līgumos būs jāprecizē, kā tās plāno atbalstīt **CLLD**, un jānorāda, kurās programmās un jomās **CLLD** var izmantot. Kaut arī **CLLD** ir fakultatīva ERAF, ESF un EJZF

projektos, tā ir obligāta ELFLA projektos. Tādējādi tiek saglabātas galvenās LEADER sastāvdaļas, piemēram, vietējās rīcības grupas, vietējās attīstības stratēģijas, kā arī teritoriālais un iedzīvotāju aptvērums.

Jaunā CLLD pieeja nodrošina LEADER veida atbalstam labāku koordināciju ar vietējās attīstības atbalstu no citiem ES fondiem, un tai būtu jāstiprina saites starp laukiem, pilsētām un zvejniecības zonām. Papildu informācija par CLLD ir atrodama [īpašā sadaļā](#) ENRD tīmekļa vietnē.

Ja vēlaties uzzināt vairāk par CLLD, atlasiet turpmāk sniegto informāciju.

2007.–2013. gadā gūtās atziņas

Vairākas saites uz attiecīgo ENRD darbu, kas sniedz padziļinātu izpratni par LEADER un CLLD pieeju lauku attīstībai.

Lauku apskatā Nr. 11 — LEADER un sadarbība [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] — pievērsta uzmanību attiecībām starp diviem galvenajiem LEADER pieejas elementiem — vietējās attīstības stratēģijām un sadarbību.

[Koordinācijas grupa jautājumos par LEADER augšupējās metodes īstenošanu](#) tika izveidota, lai izstrādātu LEADER īstenošanas modeļu sarakstu, apzinātu lielākās grūtības un labo praksi LEADER īstenošanā un piedāvātu iespējamus risinājumus.

[Koordinācijas grupa jautājumos par LEADER novatoriskā/eksperimentālā rakstura saglabāšanu](#) analizēja problēmas, kas saistījās ar inovāciju jomas definēšanu LEADER, un paraugprakses piemērus, izstrādājot un īstenojot piemērotības nosacījumus novatoriskiem projektiem un inovāciju atbalsta shēmām.

[Koordinācijas grupa jautājumos par sadarbības pasākuma īstenošanu LEADER ietvaros](#) analizēja starpvalstu sadarbības (TNC) jautājumus, kas ietilpa LEADER kompetencē.

[Koordinācijas grupa jautājumos par labākām vietējās attīstības stratēģijām](#) tika izveidota, lai analizētu divus galvenos vietējās attīstības stratēģiju aspektus — definēšanu un īstenošanu. Trešais [LEADER pasākums 2013. gadā: tiltu veidošana nākotnei](#) tika organizēts, lai atbalstītu sekmīgu CLLD programmu izstrādes procesu valstu un vietējā līmenī.

[LEADER bibliotēka](#) piedāvā informāciju un dokumentāciju par LEADER II, LEADER+ un 2007.–2013. gada LEADER programmu.

[Vietējo rīcības grupu \(VRG\) datubāze](#) nodrošina resursu visām reģistrētajām VRG, tostarp izklāsta to mērķus un kontaktinformāciju 2007.–2013. gada plānošanas perioda beigās.

[TNC ceļvedis](#) nodrošina saites uz informāciju, kas paredzēta ieinteresēto VRG atbalstam TNC projektu sagatavošanas un īstenošanas procesā.

[Dalībvalstu TNC noteikumi un procedūras](#) sniedz informāciju, kas paredzēta VRG un citiem VRG līdzīgiem dalībniekiem, kuri ieinteresēti TNC projektu izveidē.

LEADER rīkkopas ietvaros sadaļa par [vietējām rīcības grupām \(VRG\)](#) sniedz praktisku un noderīgu informāciju par dažādiem aspektiem, kas saistīti ar VRG izveidi.

[Stratēģijas izstrādes un īstenošanas](#) sadaļa LEADER rīkkopā sniedz norādījumus par jautājumiem, kas attiecas uz vietējās attīstības stratēģiju izstrādi un īstenošanu.

[Kopienas virzīta vietējā attīstība ENRD tīmekļa vietnes „Tematu” sadaļā.](#)

Videomateriāls: [LEADER turpinājums – LEADER pieeja lauku attīstībai.](#)

Videomateriāls: [LEADER principi.](#)

LEADER īstenošanas piemēri

Turpmāk ir atrodami LEADER un TNC projektu piemēri, attiecīgi konkrēto gadījumu pētījumi un informācija par sekmīgu LAP īstenošanu.

ELFLA projektu brošūrā par LEADER [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)] rādīta un uzsvērta LEADER pievienotā vērtība, minot konkrētus ELFLA finansētu projektu piemērus.

Informācijas lapu sērijas „Labākas LEADER metodes vietējās attīstības stratēģijām visā ES” raksturo attiecīgus praktiskus piemērus, ko vadošās iestādes un vietējās rīcības grupas izmantojušas, īstenojot LEADER pieeju 2007.–2013. gadā. Šo sēriju mērķis ir novērtēt, kas vietējās attīstības stratēģiju izstrādes un īstenošanas posmā darbojas pareizi. Papildu informācija ir pieejama, atverot turpmākās saites uz katru informācijas lapu.

VRG vairākposmu atlases procedūra (Somija) [[PDF](#) [en](#)].

Projektu pieteikumu daudzpakāpju shēma un pastāvīga uzraudzība (Apvienotā Karaliste) [[PDF](#) [en](#)].

Skaidri noteikumi un metodika, lai nodrošinātu daudznozaru integrāciju vietējās stratēģijās (Griekija) [[PDF](#) [en](#)].

Kā vietējās attīstības stratēģiju mērķus padarīt viegli izmērāmus, lai konstatētu LEADER pievienoto vērtību (Īrija) [[PDF](#) [en](#)].

Praktiskais kontrolsaraksts tām VRG, kas izstrādā vietējās attīstības stratēģijas (Zviedrija) [[PDF](#) [en](#)].

Atbalsts VRG neatkarībai un objektīvai lēmumu pieņemšanai (Somija) [[PDF](#) [en](#)].

VRG savstarpējās novērtēšanas process (Somija) [[PDF](#) [en](#)].

LEADER reģionālās specifikas veicināšana (Francija) [[PDF](#) [en](#)].

Korporatīvās sociālās atbildības integrēšana LEADER projektos (Spānija) [[PDF](#) [en](#)].

Vietējās attīstības stratēģiju integrēšana plašākā teritoriālā plānošanā (Spānija) [[PDF](#) [en](#)].

Labāka LEADER uzraudzība un novērtēšana (Itālija) [[PDF](#) [en](#)].

Iesaistošas metodikas izmantošana kvalitatīvu vietējās attīstības stratēģiju izstrādē (Itālija) [[PDF](#) [en](#)].

Iedvesmojoši ir reālās dzīves [piemēri par LEADER un TNC projektiem, kas atbalstīti 2007.–2013. gada LAP ietvaros](#).

Sagatavošanās 2014.–2020. gadam

Noderīga informācija par sagatavošanos CLLD programmu izstrādei un īstenošanai lauku apvidos un apvidos, kas nav lauku apvidi.

Informācija par [ES kohēzijas politiku 2014.–2020. gadā](#).

[Iniciatīvas attiecībā uz CLLD īstenošanu](#), tostarp piemērošanu apvidos, kas nav lauku apvidi.

[Kopienas virzītas vietējās attīstības seminārus](#) organizēja AGRI ĢD un ENRD kontaktpunkts saistībā ar Desmito Eiropas reģionu un pilsētu nedēļu — ATVĒRTO DURVJU DIENĀM. Mērķis bija rosināt diskusijas par vietējās attīstības stratēģiju sagatavošanu, izstrādi, īstenošanu un pārvaldību, lai vairotu izpratni par to, kā tīklu veidošanu var izmantot kā rīku dalībnieku mobilizēšanai, un plaši informētu par vietējo teritoriju starptautiskās sadarbības pievienoto vērtību.

Faktu lapas par „Kopienas virzītu vietējo attīstību” [[PDF](#) [en](#)] (izdevējs REGIO ĢD) raksturo nākotnes pieejas galvenos elementus.

Galvenais mērķis, ar kādu tika izstrādātas Eiropas Komisijas AGRI, EMPL, MARE un REGIO ģenerāldirektorātu kopīgās pamatnostādnes par kopienas virzītu vietējo attīstību Eiropas strukturālo un investīciju fondu ietvaros [[PDF](#) [en](#)] (2013. gada 29. aprīlis), ir palīdzēt

dalībvalstu iestādēm radīt nosacījumus *CLLD* efektīvai izmantošanai partnerības nolīgumos un iekļaut to attiecīgās programmās.

Seminārā par [kopienas vizītu vietējo attīstību \(*CLLD*\) ESI fondu ietvaros 2014.–2020. gadā](#), kas tika organizēts 2013. gada 6. februārī, sniedza norādījumus un ieteikumus par *CLLD* attiecībā uz programmu izstrādes aspektiem vienotajā stratēģiskajā satvarā 2014.–2020. gadam.

[Semināru par kopienas virzītu vietējo attīstību](#) organizēja *ENRD*, lai apmainītos ar informāciju un idejām turpmākajam plānošanas periodam un saistībā ar to apzinātu ieinteresēto personu vajadzības, kā arī tīklu iespējamo nozīmi sagatavošanās posmā.

Informācija par [NRN tematisko iniciatīvu par *CLLD*](#), kas noder lielākoties kā apmaiņas forums valsts lauku tīkliem.

Seminārs par [LEADER/*CLLD* finansēšanu: iespējas un attiecīgā prakse](#) tika organizēts 2013. gada 12. novembrī *ENRD* pasākumu ietvaros, atbalstot 2014.–2020. gada plānošanas perioda sagatavošanu. Šajā seminārā konstatēja konkrētas *LEADER/*CLLD** finansēšanas problēmas un apzināja efektīvus *LEADER/*CLLD** finansēšanas mehānismus, kā arī iespējas tos integrēt attiecīgos politikas īstenošanas mehānismos.

Kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis

Šī sadaļa nodrošina informācijas izlasi par ES kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm, sākot no jaunākajām ziņām par pievienošanu un beidzot ar notikumiem un tīklu veidošanas iniciatīvām, kas veido nākotnes lauku attīstības politiku. Pašlaik ir piecas oficiālas kandidātvalstis dalībai ES – Islande, Melnkalne, Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Serbija un Turcija – un trīs potenciālās kandidātvalstis: Albānija, Bosnija un Hercegovina un Kosova*. Vispārīga informācija par šīm valstīm un to pievienošanās ES procesiem ir atrodamā konkrētās sadaļās [Paplašināšanās ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē](#).

Izmantojot [IPARD](#) (Pirmspievienošanās palīdzības instruments lauku attīstībai), kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis saņem palīdzību *acquis* īstenošanai kopējās lauksaimniecības politikas jomā un ilgtspējīgai lauksaimniecības nozares un lauku apvidu pielāgošanai kandidātvalstī.

[Valstu profili](#)

Saites uz detalizētu valstu informāciju no tīmekļa vietnes Europa (Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts).

Kandidātvalstu profili:

[Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika](#);

[Islande](#);

[Melnkalne](#);

[Serbija](#);

[Turcija](#).

Potenciālo kandidātvalstu profili:

[Albānija](#);

[Bosnija un Hercegovina](#);

[Kosova](#)*.

*Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

Lauku attīstības tīkli

Pieejamie resursi un informācija par jaunizveidotajiem valsts lauku tīkliem un citu lauku tīklu veidošanas pieredzi kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs.

Seminārs par valsts lauku tīklu izveidi un attīstību kandidātvalstīs notika Briselē 2010. gada 11. novembrī. Visas šā semināra prezentācijas iespējams lejupielādēt no [ENRD tīmekļa vietnes](#).

Pilsoņu apvienību savienība [Lauku attīstības tīkls bijušajā Dienvidslāvijas Makedonijas Republikā](#) tika izveidota 2010. gada martā Skopjē kā valsts līmenī organizēta kustība, lai dotu iespēju izteikties lauku kopienām Maķedonijas Republikā. Šis tīkls piedalās arī [ELARD. Tīkls lauku attīstības atbalstam Serbijā](#).

Pasākumi

Pasākumu izlase, kas palīdz veidot lauku attīstības politiku un veicināt spēju attīstīšanu.

IPA konference 2013. gadā – pirmspievienošanās palīdzības instruments (2014.–2020. gadā).

Seminārs par [LEADER pirmspievienošanās un pēcpievienošanās programmās](#).

Seminārs par [lauku attīstības pasākumiem IPA II / IPARD 2014.–2020. gadā](#).

Seminārs par [IPARD: gūtās atzinās un perspektīvas nākamajam plānošanas periodam](#).

Vairākvalstu seminārs par [IPA lauku attīstību \(IPARD\) pēc 2013. gada](#).

Seminārs par [IPARD pasākumiem – lauku tūrismu](#).

Seminārs par [IPARD programmu \(pasākumi un piemērošana\)](#).

[Reģionālais seminārs par IPARD](#).

Seminārs par [IPARD programmu izstrādes galvenajiem principiem](#).

Seminārs par [IPARD programmas uzraudzību un novērtēšanu](#).

Pirmais reģionālais tīklu veidošanas seminārs ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas Pastāvīgās darba grupas (FAO/SWG) projektam „[Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas pasākumu integrēšana dienvidaustrumu Eiropas valstīs, lai pievienotos ES](#)”, 2012. gada 15.–16. septembris Vodice, Horvātija.

Otrais reģionālais tīklu veidošanas seminārs FAO/SWG projektam „Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas pasākumu integrēšana Dienvidaustrumu Eiropas valstīs, lai pievienotos ES”, 2013. gada 22.–24. maijs Bara, Melnkalne.

Pirmie valsts tīklu veidošanas semināri FAO-SWG projektam „Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas pasākumu integrēšana Dienvidaustrumu Eiropas valstīs, lai pievienotos ES”, kas sekmīgi īstenots šajā reģionā, 2013. gada 7.–15. februārī Albānijā, Melnkalnē un Bosnijā un Hercegovinā.

Otrie valsts tīklu veidošanas semināri FAO/SWG projektam „Lauksaimniecības un lauku attīstības politikas pasākumu integrēšana Dienvidaustrumu Eiropas valstīs, lai pievienotos ES”, 2013. gada 1.–7. septembrī Serbijā, Maķedonijā un Kosovā*.

2013. gada sagatavošanās sanāksme [\[PDF ^{en}\]](#) 2013. gada 4.–7. septembrī Bosnijā un Hercegovinā.

Lauksaimniecības politikas forums 2013. gadā „[Lauksaimniecības un lauku attīstības jaunās perspektīvas Dienvidaustrumu Eiropā ceļā uz ilgtspējīgu nākotni](#)” 2013. gada 15.–18. oktobrī Prištinā, Kosovā*.

Iniciatīvas un projekti

Informācija par iniciatīvām un projektiem lauku attīstības politikas un pasākumu atbalstam.

LEADER iniciatīva Serbijā ir neoficiālais nosaukums ES finansētam projektam, kura oficiālais nosaukums ir „Spēju attīstīšana LEADER iniciatīvas izveidei un īstenošanai Serbijas Republikā”. Būtisks šā projekta rezultāts ir LEADER īstenošanas rokasgrāmata, kas sniedz praktiskus norādījumus LEADER pieejas iedibināšanai Serbijā.

„Eiropas pilsoņi” („Gradjani za Europu”) ir nevalstisko organizāciju iniciatīva Bosnijā un Hercegovinā. Šīs iniciatīvas dalībnieki darbojas trijās galvenajās jomās, tostarp lauku apvidu un lauksaimniecības attīstībā Bosnijā un Hercegovinā, un veicina pilsoniskās sabiedrības nozīmes palielināšanu Eiropas integrācijas procesā. Lai iegūtu papildu informāciju par „Eiropas pilsoņiem”, apmeklējiet šīs iniciatīvas oficiālo tīmekļa vietni.

Norādījumi un tehniskā palīdzība

Resursu un dokumentu izlase, kas sniedz norādījumus par pievienošanās procesu un jo īpaši par lauku attīstības jautājumiem.

IPA — jauns uzsvars uz ES palīdzību paplašināšanās jomā [[PDF^{en}](#)] — ir buklets, kas piedāvā īsu pamatinformāciju par IPA, proti, kas tas ir, kādēļ radīts, kā darbojas un kādu labumu dod ES un valstīm, kas pašlaik vēlas tai pievienoties.

1.6. Informācijas sniegšana par lauku attīstību

Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) projektu īstenošana nav iedomājama bez informācijas sniegšanas, kas palīdz ES dalībvalstīm veicināt lauku attīstības politiku.

Katrā ES lauku attīstības programmā ir jāiekļauj informēšanas rīcības plāns. Tas ir nepieciešams, lai saņēmēji zinātu un izprastu, kā piekļūt pieejamajiem fondiem, un arī Eiropas iedzīvotāji uzzinātu par konkrētiem ieguvumiem, ko piedāvā ES lauku attīstības politika.

Informēšanas metode

Informējot par ELFLA, būtu jāizmanto Eiropas Komisijas vispārējā pieeja informācijas sniegšanai, kas balstās uz trim pamatprincipiem.

1. Sabiedrības uzklauššana — tās viedokļu un bažu ņemšana vērā, jo informēšana ir dialogs, nevis vienvirziena ceļš. Tā nav tikai ES iedzīvotāju informēšana vien, tā ļauj arī iedzīvotājiem paust savu viedokli, lai Eiropas Komisija varētu izprast viņu priekšstatus un bažas.
2. Izskaidrošana, kā politikas, programmas un projekti ietekmē cilvēku ikdienas dzīvi, tādā veidā, lai iedzīvotāji varētu izprast un iesaistīties, kad tiem būs jāsakaras ar politiskajiem notikumiem Eiropas līmenī.
3. Vēršanās pie iedzīvotājiem vietējā līmenī — uzrunājot viņus valsts vai vietējos pasākumos un viņu iecienītajos plašsaziņas līdzekļos.

ELFLA informēšanas pasākumus gan Eiropas, gan valstu līmenī ir paredzēts saskaņot ar Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta (AGRI ĢD) vispārējo informēšanas stratēģiju. Kad 2010. gadā tika apstiprināts Komisijas sastāvs, tika izstrādāta jauna stratēģija, lai ievērotu informēšanas prasības 2010.–2015. gadam, galvenokārt attiecībā uz kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reformu un jauno 2014.–2020. gada plānošanas periodu. Konkrētu

piemēru un veiksmes stāstu apzināšana un apkopošana par visdažādākajiem tematiem un dalībvalstīm ir būtiska efektīvai saņēmēju un plašākas sabiedrības informēšanai.

Projektu piemēru izplatīšana

ENRD attiecīgus LAP projektu piemērus, kas īstenoti visā Eiropā, izplata, izmantojot dažādus līdzekļus, tostarp:

- [ELFLA projektu brošūras](#) – LAP projektu informācijas apkopojums par dažādiem tematiem, kas tiek publicēts sešās valodās;
- [LAP projektu datubāze](#), kas apkopo projektu piemērus no visām 27 ES dalībvalstīm kodolīgā „pastkartes” formātā.

NRN tematiskā iniciatīva

ENRD uzsāka NRN informēšanas tematisko iniciatīvu, lai veicinātu paraug prakses apmaiņu tādā veidā, ka dalībvalstis informē par savām lauku attīstības programmām un ELFLA projektiem kopumā. Turklāt šīs iniciatīvas mērķis ir informēt plašāku sabiedrību par sasniegumiem un problēmām, kas rodas lauku attīstības politikas īstenošanā vietējā līmenī, izmantojot plašu klāstu ar produktiem, rīkiem, publikācijām un kampaņām, kas pieejami visā Eiropā un ko finansē ELFLA ietvaros.

Minētās iniciatīvas konkrētie rezultāti ir šādi:

- īpašas 12. NRN sanāksmes organizēšana par informēšanas jautājumiem 2011. gada 28. jūnijā; [spiediet šeit](#);
- īpašas konferences „Informācijas sniegšana iedzīvotājiem par lauku attīstību” organizēšana Milānā 17.–18. novembrī ar Itālijas NRN atbalstu; [spiediet šeit](#);
- lauku attīstības informēšanas ekspertu tīkla izveide dalībvalstu līmenī;
- kopīga NRN piedalīšanās tādos gadatirgos kā „[Starptautiskā zaļā nedēļa Berlīnē](#)” un „[Parīzes starptautiskā lauksaimniecības izstāde](#)”;
- [ENRD informācijas sniegšanas brošūras](#) publicēšana, pierādot, ka informācijas sniegšana ir būtisks instruments, kas LAP centienus vērš uz jaunām problēmām un veicina plašāku ELFLA radīto iespēju izmantošanu.

[Tiešsaistes resurss informācijas sniegšanai par lauku attīstību](#) piedāvā piemērus par ELFLA finansētiem informēšanas un publicitātes rīkiem, ko izmanto dalībvalsts un ES līmenī, lai veicinātu lauku attīstības programmas un uzlabotu to iedarbīgumu.

Informācijas sniegšanas rīki un publicitātes materiāli ir būtiski, lai izplatītu svarīgāko informāciju lauku attīstībā ieinteresētajām personām un arī plašai sabiedrībai. Tie vairo informētību par mērķiem, prioritātēm, finansēšanas iespējām un projektu piemēriem, kurus ELFLA atbalsta visās ES dalībvalstīs. Visus materiālus šajā [tīmekļa vietnē](#) ir iesnieguši valsts lauku tīkli, vadošās iestādes, vietējās rīcības grupas utt., un vēl daudz vairāk materiālu tiek regulāri pievienoti. Individuāli īsi apraksti ir pievienoti katram informatīvajam produktam, sniedzot ziņas par tā nosaukumu, izmaksām, sagatavotāju, publicēšanas datumu utt., tostarp iekļaujot īsu kopsavilkumu par saturu un paredzēto mērķauditoriju.

2. Valsts

Visas dalībvalstis ir izstrādājušas valsts lauku attīstības stratēģijas un lauku attīstības programmas (LAP) vai nu visai valstij, vai pa reģioniem. ENRD tīmekļa vietnē interaktīva ES karte nodrošina piekļuvi dažāda informācijai, kas saistīta ar katru dalībvalsti.

- *LAP informācija*

Attiecībā uz katru valsti šīs lappuses sniedz pārskatu par to, kā lauku attīstība tiek pārvaldīta, kopsavilkumu par lauku attīstības politikas mērķiem, attiecīgiem dokumentiem un iesaistītajām organizācijām. Spiediet uz valsts karodziņa, lai piekļūtu šai informācijai.

Apvienotā Karaliste	Informācija par LAP
Austrija	Informācija par LAP
Beļģija	Informācija par LAP
Bulgārija	Informācija par LAP
Čehija	Informācija par LAP
Dānija	Informācija par LAP
Francija	Informācija par LAP
Grieķija	Informācija par LAP
Horvātija	Informācija par LAP
Igaunija	Informācija par LAP
Itālija	Informācija par LAP
Īrija	Informācija par LAP
Kipra	Informācija par LAP
Latvija	Informācija par LAP
Lietuva	Informācija par LAP
Luksemburga	Informācija par LAP
Malta	Informācija par LAP
Nīderlande	Informācija par LAP
Polija	Informācija par LAP
Portugāle	Informācija par LAP
Rumānija	Informācija par LAP
Slovākija	Informācija par LAP
Slovēnija	Informācija par LAP
Somija	Informācija par LAP
Spānija	Informācija par LAP
Ungārija	Informācija par LAP
Vācija	Informācija par LAP
Zviedrija	Informācija par LAP
Martinika, Gvadelupa, Gviāna, Reinjona (Francija)	Informācija par LAP
Kanāriju salas (Spānija)	Informācija par LAP
Azoru salas, Madeira (Portugāle)	Informācija par LAP

Valsts lauku tīkli

Attiecībā uz katru valsts lauku tīklu šīs lappuses sniedz informāciju par tīkla dalībniekiem, tīkla organizatorisko struktūru, *NRN* pasākumiem, galvenajām prioritātēm un pasākumiem, kas kopīgi ar citiem tīkliem/valstīm.

Valsts iestāde

Visu ES dalībvalstu lauksaimniecības ministriju kontaktinformācija ir pieejama [šeit](#).

Vadošā iestāde

Vadošo iestāžu izraudzīšanās ir dalībvalstu ziņā, un tās var būt valsts vai privātas struktūras, kas atbild par lauku attīstības programmu pārvaldīšanu valsts vai reģionālā līmenī. Detalizēta kontaktinformācija par visām vadošajām iestādēm ir atrodama [šeit](#).

Maksājumu aģentūra

Maksājumu aģentūras ir departamenti vai struktūras dalībvalstīs, kas atbild par pieprasījumu atbilstības pārbaudīšanu un par atbalsta piešķiršanas procedūras uzraudzību, kā arī visu maksājumu atbilstību Kopienas noteikumiem. Maksājumu aģentūru saraksts sadalījumā pa valstīm ir pieejams [šeit](#).

VRG datubāze

Vietējās rīcības grupas (VRG) ir [LEADER pieejas](#) īstenošanas stūrakmens. To atbildībā ietilpst arī vietējo stratēģiju izstrāde, ieinteresēto personu tīklu veidošanas atbalstīšana un atsevišķu *LEADER* projektu novērtēšana un apstiprināšana. Šī [datubāze](#) sniedz apkopojumu par reģistrētajām VRG 2007.–2013. gada plānošanas perioda beigās, to mērķiem un kontaktinformāciju.

LAP informācijas lapas

LAP norises gaitas informācijas lapas ir sasniegumu „operatīvie pārskati” katrā lauku attīstības programmā, kas īstenota ES, tajās tiek sniegta atjaunināta informācija par šo programmu finansiālo īstenošanu (kopējiem apgūtajiem publiskajiem izdevumiem); vispārējo LAP attīstības gaitu iznākumu ziņā (kopsavilkuma informācija par svarīgākajiem pasākumiem) un salīdzinājumu ar 2007.–2013. gada mērķiem. Informācija ir sniegta valsts un reģionālā līmenī. Pieejams arī kopsavilkums par ES 27 dalībvalstīm.

LAP projekti

Šī lejupielādējamā datubāze parāda to, kā ELFLA tiek izmantots praksē, sniedzot detalizētus piemērus par dažāda veida projektiem, tostarp to finansējumu, par visām ES valstīm un attiecībā uz visām LAP asīm.

Turklāt [sadala „Valsts”](#) sniedz informāciju par valstīm, kas vēlas pievienoties ES. Informācija par oficiālajām kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm ir atrodama [šajā lappusē](#).

3. Temati

Eiropas lauku attīstības problēmas ir tikpat dažādas un sarežģītas kā paši lauku apvidi, un tās attiecas uz savstarpēji saistītiem sociāli ekonomiskiem, finansiāliem, vides un tehniskiem jautājumiem. Attiecībā uz lauku apvidiem pašlaik ir svarīgi daudzi temati — no klimata pārmaiņām līdz lauku uzņēmējdarbībai un no sociālās integrācijas līdz inovācijām, un tiem ir veltīts *ENRD* analītiskais darbs. Aicinām jūs iedziļināties šajos tematos, jo īpaši pievērsties ietekmei uz lauku politikas izstrādi, attīstīšanu un īstenošanu. Spiediet uz turpmākajām saitēm, lai pārlūkotu šo sadaļu.

- [Lauksaimniecība](#)
- [Vide](#)
- [Uzņēmējdarbība](#)
- [Jaunatne un jaunie lauksaimnieki](#)
- [Mežsaimniecība](#)
- [IST](#)
- [Lauku un pilsētas saiknes](#)
- [Sociālie aspekti](#)
- [Zināšanu pārnese un inovācijas](#)

3.1. Lauksaimniecība

Lauksaimniecībai *ENRD* velta lielākās rūpes. Šī sadaļa jo īpaši raksturo pētījumus par mazajām lauku saimniecībām, daļēji naturālajām saimniecībām, kalnu lauksaimniecību, vietējo pārtiku un īsajām piegādes ķēdēm.

Mazās saimniecības

Mazās saimniecības ES vienmēr ir bijušas lauksaimniecības stūrakmens. Tām ir būtiska nozīme gan ražošanā, gan lauku dzīvotspējas uzturēšanā. Mazās saimniecības uztur vietējās lauku kopienas un sniedz svarīgus sociālos, kultūras un vides pakalpojumus (sabiedriskie labumi), kā arī rada pievienoto vērtību, kas jo sevišķi izpaužas kā vietējie īpašie produkti. Tāpēc pašreizējā situācija un strukturālo pārmaiņu ietekme uz to izdzīvošanu ir ļoti būtiska lauku apvidiem ES. Pēdējās divas paplašināšanās 2004. un 2007. gadā iekļāva ES vēl miljoniem mazo un daļēji naturālo saimniecību. To integrācija tirgū ir zema, un konkurētspēja tiek apšaubīta. No otras puses, tās nodrošina lauku apvidu apdzīvotību, bieži vien visneaizsargātākajos un mazāk attīstītajos reģionos.

Augsta līmeņa konference „Mazo saimniecību tagadne un nākotne Eiropas Savienībā” tika rīkota 2011. gada 8.–9. jūlijā Krakovā, Polijā. Šo konferenci organizēja Lauksaimniecības universitāte Krakovā, Polijas Zinātņu akadēmijas Lauku un lauksaimniecības attīstības institūts Varšavā, Mazpolijas Lauksaimniecības zināšanu paplašināšanas pakalpojumu asociācija, Lauksaimniecības konsultāciju centrs Brvinovā (filiāle Krakovā) un Eiropas Parlamenta deputāta Česlava Sekerska [Czesław Siekierski] birojs. Tā ir uzskatāma par turpinājumu *ENRD* semināram par daļēji naturālo lauksaimniecību, kas notika 2010. gada oktobrī Sibiu, Rumānijā. Konferences kopsavilkumu var lejupielādēt šeit [[PDF^{en}](#)].

ENRD rīkotā *NRN* kopīgā tematiskā iniciatīva par īsajām piegādes ķēdēm jo īpaši attiecas uz mazajām saimniecībām. Vairāk par šo iniciatīvu var uzzināt turpmāk.

Daļēji naturālās saimniecības

Diskusijas par mazajām saimniecībām kļuva īpaši nozīmīgas, kad notika pēdējās divas paplašināšanās 2004. un 2007. gadā, kā rezultātā vairāk nekā trīskāršojās naturālo un daļēji naturālo lauksaimnieku skaits līdz 11 miljoniem 27 ES dalībvalstīs. Apliecinot pieaugošo interesi par šo jautājumu, vairāk nekā 140 personas piedalījās seminārā ar nosaukumu „Daļēji naturālā lauksaimniecība ES: pašreizējā situācija un nākotnes perspektīvas” Sibiu, Rumānijā, 2010. gada 13.–15. oktobrī. Diskusiju mērķis bija uzlabot izpratni par daļēji naturālo lauksaimnieku vajadzībām un iespējām un par to, kā daļēji naturālās saimniecības iekļaujas sabiedrībā un vidē.

Semināram tika sagatavots nozīmīgs pamatdokuments par daļēji naturālajām saimniecībām ES, kuru iespējams lejupielādēt **PDF formātā:** [en](#) [fr](#) [de](#) [ro](#) [pl](#) [bg](#).

Lai uzzinātu vairāk par semināru, kas veltīts daļēji naturālajām saimniecībām, [spiediet šeit](#).

Kalnu lauksaimniecība

Kalnainos lauku apvidos rodas īpašas problēmas, un tiem ir īpašas vajadzības, salīdzinot ar citiem lauku apvidiem. Saistībā ar ES lauksaimniecības politiku tos apzīmē ar nosaukumu [mazāk labvēlīgi apgabali](#), jo tiem pārsvarā raksturīgs īss veģetācijas periods (lielā augstuma dēļ) vai stāvas nogāzes mazākā augstumā, vai to abu apvienojums.

Šādi apstākļi apgrūrina lauksaimniecību un lauku ekonomiku minētajos apvidos. ES ir izstrādājusi īpašus atbalsta instrumentus, kas paredzēti kalnainiem lauku apvidiem, un tajos ir iekļauti arī lauku attīstības politikas pasākumi.

Plašāka izvērtējuma procesa ietvaros, ko īsteno AGRI ĢD, ENRD kontaktpunkts veica novērtējumu par LAP atbalstu, kas pieejams kalnu apvidiem un kalnu lauksaimniecībai. Minētā novērtējuma rezultāti tika raksturoti šādos ziņojumos:

- Komisijas dienestu darba dokuments „Darbība augstienēs” [[PDF en](#)];
- ENRD Kalnu lauksaimniecības novērtējuma darba dokuments [[PDF en](#)].

Jauni īpaša atbalsta veidi kalnu apvidiem tiek piedāvāti [nākamajā \(2014.–2020. gada\) ES lauku attīstības politikas posmā](#). Tie paredz arī iespēju iekļaut lauku attīstības programmās īpašas apakšprogrammas kalnu apvidiem. Jaunos priekšlikumus skatiet [šeit](#).

Papildu informācija par ES kalnu apvidiem un lauku attīstību ir atrodama šādos materiālos:

- [Euromontana](#) (viens no ENRD dalībniekiem) veicina kalnu apdzīvošanu, integrētu un ilgtspējīgu attīstību un dzīves kvalitāti kalnu apvidos;
- Eiropas Vides aģentūra ir sagatavojusi noderīgu informāciju par zemes apsaimniekošanas vajadzībām ES kalnu ekosistēmās. Skatiet tās ziņojumu par šo tematu [šeit](#);
- pārlūkojiet [LAP projektu datubāzi](#), lai atrastu projektus, kas saistīti ar kalnu apvidiem.

Vietējā pārtika un īsās piegādes ķēdes

Pārtikas būtisko nozīmi ES lauku attīstībā Eiropas Komisija uzsvēra [politikas pārskatā par lauku saimniecību produkcijas noieta veicināšanu](#). Priekšlikumi par šīs politikas atjaunināšanu tika iesniegti 2011. gadā, pievēršot uzmanību faktam, ka „ES ir ļoti daudzveidīgs kulinārais mantojums, kuru

nepieciešams pilnībā izmantot". Partnerības metodes vietējās pārtikas tirgu stiprināšanai ir apliecinājušas sevi kā efektīvi lauku attīstības rīki. Šādu vietējās pārtikas projektu rezultāti var atbalstīt lauku ekonomikas pamatelementus ilgtspējīgā veidā. Piemēram, strādājot kopā, uzņēmumi, kas piedalās vietējās pārtikas projektos, var atrast jaunus veidus, kā pārdot vairāk produkcijas un piesaistīt jaunus klientus. Iespējams izveidot stingrākas saites starp vietējām lauksaimniecības, tūrisma un pārtikas piegādes nozarēm.

Turklāt vietējo pārtikas produktu patērēšana lauku apvidos samazina pārtikas pārvadājumus. Tas var radīt ekonomiskas, vides un sociālas priekšrocības, piemēram, transporta izmaksu ietaupījumus, emisiju samazināšanos, mazāku lauku ceļu nolietojumu, mazākus satiksmes sastrēgumus un ar tiem saistītu uzlabotu satiksmes drošību. Lauku uzņēmumi var gūt arī dažādus labumus attīstībai, ko nodrošina „īsās piegādes ķēdes”. Piemēram, samazinoties tādu uzņēmumu skaitam, kas iesaistīti piegādes ķēdē starp izejvielu ražotāju un galapatērētāju, var palielināties galīgās cenas īpatsvars, ko saņem iesaistītās personas. Mazāks saišu skaits var nodrošināt arī izmaksu ietaupījumus klientiem un atvieglot ikvienam iespēju uzzināt, no kurienes nāk izejvielas. Tiešā pārdošana (kad sākotnējais ražotājs pārdod galapatērētājam) ir visīsākā piegādes ķēde. Finanšu pasākumi ELFLA atbalsta rīkkopā paredz iespējas veicināt īsās piegādes ķēdes. Tie ir saistīti ar lauksaimniecības pārtikas nozari un piemērojami arī citiem lauku uzņēmumiem.

Papildu informācija ir atrodama šādos materiālos:

- interesants pētījums par īsajām piegādes ķēdēm, ko veicis Itālijas *NRN* [[PDF](#) [en](#)];
- skatiet *ENRD* brošūru par ELFLA atbalstītiem pārtikas projektiem, lai iepazītos ar to pasākumu piemēriem, kas attiecas uz vietējo pārtiku un īsajām piegādes ķēdēm [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

3.2. Vide

KLP otrajā pīlārā, kas attiecas uz lauku attīstību, ir paredzēti ļoti būtiski vides aizsardzības noteikumi, kas palīdz mainīt notikumu gaitu attiecībā uz tādām problēmām kā bioloģiskā daudzveidība, siltumnīcefekta gāzu emisijas, augsnes un ūdens kvalitāte un ainavu saglabāšana.

Konkrēti, **ELFLA regulas 2. ass** mērķis ir „uzlabot vidi un lauku ainavas, veicot pasākumus dabas resursu aizsardzībai un atbalstīšanai, kā arī saglabājot augstvērtīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības sistēmas un kultūrainavas Eiropas lauku apvidos”. To, cik svarīgi ir uzlabot vidi, izmantojot ES lauku attīstības politiku, apliecina šādi fakti:

- piedāvātais minimālais finansējuma īpatsvars 2. asij ir 25 % (salīdzinot ar 10 % 1. un 3. asij);
- agrovīdes pasākums (M214) ir vienīgais obligātais pasākums, kuru piemēro visās 88 ES LAP.

Klimata pārmaiņas

Klimata pārmaiņas lauksaimniecības, mežsaimniecības un lauku nozarēm Eiropā rada gan draudus, gan iespējas. Spiediet [šeit](#), lai uzzinātu vairāk par klimata pārmaiņām un lauksaimniecību. Lauku attīstības programmas (LAP) reģionālā un valstu līmenī sniedz būtisku atbalstu, palīdzot risināt klimata pārmaiņu cēloņus un sekas. Pirms KLP „veselīguma pārbaudes” un Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāna (EEAP) 2008. gadā sākotnējās LAP 2007.–2013. gada plānošanas periodā paredzēja dažādus pasākumus, kas tieši vai netieši sekmēja trīs galvenos rīcības virzienus klimata jomā — seku mazināšanu, pielāgošanos un atjaunojamo enerģiju.

Papildu finanšu līdzekļu piešķiršana rīcībai klimata jomā pēc KLP „veselīguma pārbaudes” un EEAP un ar to saistītās izmaiņas lauku attīstības programmās veicinās Eiropas lauksaimniecības radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju turpmāku samazināšanos. Budžeta atbalsts paaugstinās arī Eiropas lauku spējas pārvarēt klimata pārmaiņu ietekmi. ENRD 2010. gadā veica pārbaudes pasākumu, lai apzinātu, kā klimata pārmaiņu problēma tiek risināta lauku attīstības programmās dalībvalstu līmenī. Minētā pārbaudes pasākuma rezultāti ir pieejami kā kopsavilkuma lapas par katru dalībvalsti un kā apkopojuma ziņojums par visām 27 ES dalībvalstīm šīs [tīmekļa lappuses](#) beigu daļā.

Varat noskatīties arī videomateriālu par klimata pārmaiņu mazināšanu Eiropas laukos, izmantojot šo [saiti](#).

Vides pakalpojumi

ENRD Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupa, kas sāka darbu 2011. gada decembrī un pabeidza to 2013. gada sākumā, apzināja aspektus, kuri ir būtiski vides pakalpojumu maksimālai sniegšanai, un piedāvāja vairākus ieteikumus nākamās paaudzes lauku attīstības programmu izstrādei un īstenošanai (2014.–2020. gadā). Šie ieteikumi pamatojas uz datiem, kas gūti pašreizējā pieredzē (47 piemēri no 15 dalībvalstīm), dažādiem īstenošanas aspektiem un panākumus veicinošiem faktoriem, kā arī apmeklējumiem objektos un daudzām diskusijām ar vides jautājumos ieinteresētām personām visā ES.

Dažādi saistītie secinājumu dokumenti ir atrodamī ENRD tīmekļa vietnē.

- Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupas galīgā ziņojuma kopsavilkums [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].
- Vides pakalpojumu sniegšanas koordinācijas grupas galīgais ziņojums [[PDF](#) [en](#)].
- Piemēri par LAP atbalstīto vides pakalpojumu sniegšanu [[PDF](#) [en](#)].
- Pamatdokuments, kas raksturo koordinācijas grupas darba kontekstu un mērķus [[PDF](#) [en](#)].
- [Tīmekļa lappuse](#), kas izveidota semināra „Vides un klimata pasākumu kvalitatīva izstrāde 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās” koordinācijas komitejai.
- ES Lauku apskats „Vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku” (2013. gada aprīlis) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)].
- ELFLA projektu brošūra „Vides pakalpojumi” [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

Lielākā iniciatīva, ko ENRD uzsāka tiešā saistībā ar vides pakalpojumiem, bija 3. tematiskā darba grupa „Sabiedriskie labumi un valsts iejaukšanās”. Papildu informācija ir atrodama šā dokumenta sadaļā „[Politika darbībā](#)”.

4. tematiskās darba grupas seminārā 2011. gada aprīlī pulcējās eksperti, kuriem ir pieredze kolektīvu pieeju izstrādāšanā un kuri ir saskārušies ar problēmām, kas ir saistītas ar šādu pieeju piemērošanu agrovīdes pasākumos [[PDF](#) [en](#)].

ENRD kontaktpunkts sagatavoja arī prezentāciju par situāciju KLP pasākumā „Agrovīdes maksājumi” Eiropas Savienībā, un tā tika izplatīta CEDIA rudens konferencē Briselē 2010. gada 30. septembrī – 1. oktobrī [[PDF](#) [en](#)].

Informācija par visu LAP pasākumu īstenošanas gaitu, tostarp saistībā ar vides pakalpojumiem, ir atrodama tiešsaistē sadaļā „[Dati par lauku attīstības politiku](#)”.

Liels ar vides pakalpojumu sniegšanu saistīto projektu piemēru skaits ir atrodams [ENRD projektu datubāzē](#).

3.4. Uzņēmējdarbība

Lauku uzņēmējdarbība

Uzņēmējdarbības veicināšana un nostiprināšana ir viena no svarīgākajām metodēm, kā risināt ekonomikas problēmas lauku kopienās, un tai pievērsta uzmanība ir palielinājusies saistībā ar būtisko ekonomikas lejupslīdi daudzās ES dalībvalstīs. Tiešsaistes resursi ļauj atrast informāciju par visdažādākajiem jautājumiem saistībā ar lauku uzņēmējdarbību. Šī resursu izlase attiecas uz daudziem lauku uzņēmējdarbības aspektiem, tostarp tajā ir iekļauti dažādi dokumenti (ziņojumi, apspriežu dokumenti, informatīvi materiāli, vadlīniju dokumenti, bukleti un citi dokumenti par minēto tematu), metodes, aspekti un informācija par dažādu ieinteresēto personu veiktajiem pasākumiem.

- [Lauku uzņēmējdarbības bibliotēkā](#) ir atrodami dažādi dokumenti un publikācijas par lauku uzņēmējdarbību.
- [Spēju attīstīšanas rīki](#) nodrošina atbalstu lauku uzņēmumu izveidei un attīstībai.
- [NRN kopīgās rīcības](#) sadaļā atradīsiet informāciju par kopīgiem pasākumiem konkrētās lauku uzņēmējdarbības jomās, kurās NRN ir kopīgas intereses.
- Varat apskatīt arī dažādus [sadarbības projektu piemērus](#), kas īstenoti dalībvalstīs.

Lauku finanses

Ierobežota finansiālā atbalsta pieejamība, tostarp kredītlīnijām un riska kapitālam, ir viens no lielākajiem šķēršļiem lauku uzņēmējdarbībai un lauku uzņēmumu attīstībai visā Eiropas Savienībā. Lauku uzņēmumu „finansiālā izslēgšana” pēdējos gados ir daudz dokumentēta un saistāma ar visas ekonomikas un konkrēto lauku apstākļu kopīgu ietekmi.

ENRD „Lauku finanšu darba grupa” (RFTF) uzsāka darbu 2011. gada aprīlī, kad notika NRN 11. sanāksme, kas tika organizēta Bādšandavā, Vācijā (spiediet [šeit](#), lai iegūtu papildu informāciju). RFTF ir NRN kopīgs pasākums, kas organizēts saistībā ar NRN tematisko iniciatīvu lauku uzņēmējdarbību jomā. Šīs tematiskās iniciatīvas vispārējais mērķis ir apzināt un veicināt dzīvotspējīgas stratēģijas un pasākumus, lai reaģētu uz ekonomiskām pārmaiņām lauku apvidos. RFTF veica izpēti aptauju par pašreizējiem lauku finanšu instrumentiem 2011. gada maijā un jūnijā, un rezultāti tika prezentēti seminārā Briselē 2011. gada 29. jūnijā. Jaunākā informācija par RFTF darba gaitu (starpziņojums) un rīcības plāns turpmākam darbam tika izklāstīts NRN 13. sanāksmē Hāgā, Nīderlandē, 2011. gada 10. novembrī. Papildu informācija par šo sanāksmi ir pieejama [šeit](#).

Galīgajā ziņojumā, kas sagatavots ENRD lauku uzņēmējdarbības tematiskajā iniciatīvā par lauku finansēm [[PDF](#) [en](#)], ir raksturota lauku finansējuma pieejamību mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Galīgā ziņojuma konstatējumi un diskusijas par pašreizējiem un nākotnes tiesību aktu priekšlikumiem par finanšu inženierijas mehānismiem tika prezentēti NRN 14. sanāksmē, kas tika organizēta Salonikos, Grieķijā, 2012. gada 2. februārī. Papildu informācija par šo sanāksmi ir pieejama [šeit](#).

Semināru „Finansējuma pieejamības atvieglošana lauku mikrouzņēmumiem” organizēja Latvijas VLT ar ENRD kontaktpunkta atbalstu 2012. gada 28. jūnijā Rīgā, Latvijā. Šā semināra galvenais mērķis bija pulcināt kopā dažādas ieinteresētās personas, kas īpaši ieinteresētas kredītu pieejamībā lauku apvidos. Seminārs nodrošināja unikālu iespēju turpmākām diskusijām, kas palīdzēja apzināt veidus, kā uzlabot pašreizējos un nākotnes noteikumus par finanšu inženieriju. Papildu informācija par šo sanākumi ir pieejama [šeit](#).

[Koordinācijas komitejas seminārs](#) par finanšu inženieriju 2012. gada 26. oktobrī pulcināja lauku attīstībā un LAP iesaistītās personas, lai informētu par iespējām izveidot un izmantot finanšu inženierijas rīkus nolūkā bagātināt ELFLA potenciālu Eiropas lauku attīstīšanā. Prezentācijas un diskusijas balstījās uz pieredzi, kas gūta dažādos ES fondos/ politikas virzienos, un raksturoja galvenās atziņas, pie kurām nonāca vadītāji, kas koordinēja finanšu instrumentus vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Seminārs sniedza arī jaunāko informāciju par finanšu instrumentu noteikumiem saistībā ar vienoto stratēģisko satvaru (VSS), tostarp par izmaiņām regulējumā un to sekām nākotnē. Papildu informācija par šo semināru ir pieejama [šeit](#).

Daudzas citas interesantas diskusijas par lauku finansēm ir pieejamas ES Lauku apskata 13. izdevumā „Lauku attīstības finanšu instrumenti: jaunas iespējas ekonomikas krīzes pārvarēšanai”, kas ir pieejams [šeit](#).

Papildu pamatinformācija un saites uz informāciju par lauku finansēm ir sniegtas [šeit](#).

3.5. Jaunatne un jaunie lauksaimnieki

Demogrāfiskās pārmaiņas un lauku iedzīvotāju skaita samazināšanās ir būtiskas problēmas lielākajā daļā ES dalībvalstu, un tās ievērojami ietekmē ekonomisko situāciju daudzos lauku apvidos. Tādējādi atbalsts jauniešu pastāvīgai klātbūtnei lauku apvidos ir augsta ES lauku attīstības politikas prioritāte. Lai lauku apvidi izdzīvotu, būtiska ir jauno lauksaimnieku nozīme, kuri veido tikai 6 % no ES darbojošos lauksaimnieku skaita. ES atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem paredz arī īpašu pasākumu, ko finansē Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), — „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem”. Šāds atbalsts var risināt konkrētas problēmas, ar ko saskaras jaunieši, kuri mēģina uzsākt lauksaimniecisko darbību, jo tas mudina viņus palikt dzīvot un strādāt lauku apvidos, rada jaunas darba iespējas un veicina to pakalpojumu attīstību, kas spēj sekmēt sociālās un ekonomiskās dzīvotspējas vispārēju pieaugumu lauku apvidos.

Daudzās ES dalībvalstīs tiek veikti dažādi citi atbalsta pasākumi jauniešiem lauku apvidos. Šie pasākumi ietver mācības, pakalpojumu radīšanu un atbalstu labākai informācijas aprītei. Šī [tīmekļa vietnes sadaļa](#) piedāvā būtisku informāciju un resursus par atbalstu, kas tiek sniegts jaunajiem lauksaimniekiem un jauniešiem ES lauku apvidos.

- [Jaunatnes bibliotēka](#) sniedz pārskatu par projektiem un iniciatīvām, ko veido dažādas iestādes un organizācijas, kas darbojas visā Eiropā, lai varētu uzlabot informācijas plūsmu jauniešiem lauku apvidos.
- [Jauno lauksaimnieku bibliotēka](#) piedāvā konkrētu informāciju par dažādām iestādēm un organizācijām, kā arī iniciatīvām un projektiem, kas sniedz atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem Eiropā.
- Kopš 2012. gada ENRD [tematiskā iniciatīva par jaunatni un jaunajiem lauksaimniekiem](#) izvērtē, kā vieglāk uzlabot veidus, kādos lauku jaunatne un jaunie lauksaimnieki var saņemt ELFLA atbalstu.

3.6. Mežsaimniecība

Meži un citas meža zemes klāj vairāk nekā 40 % ES sauszemes teritorijas. Tie nodrošina iztikas līdzekļus miljoniem strādnieku, uzņēmēju un mežu īpašnieku. Mežsaimnieki, tāpat kā lauksaimnieki, ir galvenie ES zemes apsaimniekotāji un būtiski sekmē ekonomikas izaugsmi, darbavietu radīšanu un pārticību, jo īpaši lauku apvidos. Visbeidzot, meži tiek izmantoti dažādiem nolūkiem — ekonomiskiem, vides un sociāliem, un tie ir arī atjaunojamās enerģijas avots un sekmē klimata pārmaiņu mazināšanu.

NRN mežsaimniecības tematiskā iniciatīva

NRN mežsaimniecības tematiskā iniciatīva sāka darboties 2009. gada decembrī. Tās mērķis bija radīt valsts lauku tīklu starpā tādu darba vidi, kas varētu veicināt pieredzes un prakses apmaiņu par mežsaimniecības pasākumu īstenošanas uzlabošanu saskaņā ar 2007.–2013. gada ES lauku attīstības politiku. Šīs iniciatīvas pamatjoma un gaidāmie rezultāti tika saskaņoti darba grupas pirmajā sanāksmē Briselē (2009. gada decembrī), kad sākotnējā piecu NRN grupa izveidoja turpmākās sadarbības pamatu. Pēc tam interese par iniciatīvu palielinājās, iekļaujot pavisam desmit NRN.

Saistībā ar šo iniciatīvu uzsāktajā analītiskajā darbā ENRD kontaktpunkts atbalstīja pamatdokumenta [\[PDF en\]](#) sagatavošanu, kurā tiktu izvērtēta ar mežu saistītu pasākumu īstenošana vairāku dalībvalstu 2007.–2013. gada lauku attīstības programmās. NRN atbalstīja ar valsti saistītas informācijas vākšanu un izskatīšanu. NRN arī centās apzināt trīs galvenās intereses jomas, kurās definēt un uzsākt kopīgus pasākumus. Tās tika prezentētas NRN 10. sanāksmē (Edinburgā, 2010. gada septembrī) [\[PDF en\]](#) kopā ar priekšlikumiem par konkrētiem kopīgiem pasākumiem. Īss apskats par kopīgajiem pasākumiem saskaņā ar mežsaimniecības iniciatīvu ir pieejams lejupielādei [\[PDF en\]](#).

Īpašie temati un kopīgie pasākumi

Viens kopsaucējs ir prakses apmaiņa par meža biomasas izmantošanu enerģijas ražošanai (jo īpaši apkurei) vietējā līmenī. Pasākumus šajā jomā koordinē Somijas NRN, un īpašs seminārs par tiem notika 2011. gada 25.–27. septembrī Punkaharju (Somijā). Papildu informācija ir atrodama [šeit](#).

Cits saskares punkts ir mežu daudzfunkcionālie uzdevumi, t. i., mežu sniegtie sabiedriskie labumi un pakalpojumi. Šis temats tika sākts ar pētniecisku apmeklējumu, ko Spānijas NRN organizēja 2010. gada oktobrī. Apmeklējuma pamatmērķis bija *dehesa* ozolu meži Spānijas dienvidos (Andalūzijā), kur dalībnieki izpētīja dažas ekonomikas dažādošanas iespējas, ko piedāvā meži. Šā pētnieciskā apmeklējuma rezultāti [\[PDF en\]](#) ļāva rīkot starptautisku semināru „Sabiedrisko labumu pārvaldība vides jomā”, ko organizēja Valonijas NRN Namīrā, Beļģijā, 2010. gada 18.–19. novembrī. Papildu informācija par semināriem, kopīgiem pasākumiem un pētnieciskiem apmeklējumiem ir atrodama [šeit](#).

Jautājumā par atbalstu privātajai mežu apsaimniekošanai tika apzināti un izskatīti visdažādākie iespējamie pasākumi (piemēram, skatiet Itālijas NRN kopīga pasākuma priekšlikumu [\[PDF en\]](#) datu pieejamības uzlabošanai mežsaimniecības nozarē). Tomēr šīs tematiskās iniciatīvas darbības laikā nesākās neviens konkrēts pasākums.

Saistībā ar ANO Starptautisko mežu gadu Itālijas *NRN* 2011. gada jūnijā ar *ENRD* atbalstu rīkoja starptautisku kongresu par meža resursu pašreizējo un nākotnes nozīmi lauku apvidu sociāli ekonomiskajā attīstībā. Papildu informācija par šā kongresa rezultātiem ir atrodamā oficiālajā vietnē [RomaForest2011](#) vai pasākuma informācijas kopsavilkumā [[PDF](#) [en](#)].

Uzziniet vairāk par mežsaimniecību:

- pārlūkojiet ES Lauku apskatu par mežsaimniecību un lauku attīstību (2011. gada novembris) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)];
- ELFLA projekta brošūra par mežsaimniecību ir rakstu krājums par to, kā ELFLA var izmantot, lai ilgtspējīgi attīstītu dažādus ES masīvus ar atšķirīgiem mežu zemes resursiem [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)];
- [lauku uzņēmējdarbības sadaļā](#) ir iekļauta īpaša nodaļa par mežsaimniecību, kurā ir atrodamā arī cita svarīga informācija par politikas kontekstu, mežsaimniecības projektiem un citiem noderīgiem tiešsaistes resursiem;
- pārlūkojiet [LAP projektu datubāzi](#), lai atrastu projektus, kas saistīti ar mežsaimniecības nozari.

3.7. IST

2007.–2013. gada plānošanas periodā lauku attīstības politika īpašu uzmanību velta informācijas un sakaru tehnoloģijām (IST). ELFLA dažādos veidos atbalsta IST uzņēmumu attīstību, pakalpojumus, prasmju atjaunināšanu un platjoslas pieslēgumu lauku apvidos, jo visās programmās investīcijas aparatūrā un programmatūrā ir attiecināmās izmaksas.

IST nozīme lauku apvidu attīstībā Eiropā bija centrālais jautājums *ENRD* seminārā „IST un lauku apvidi: zināšanu sabiedrības veidošana vietējā līmenī”, kas notika Briselē 2011. gada 10. februārī. Papildu informācija ir atrodamā [šeit](#).

Šajā [saitē](#) iespējams lejupielādēt *ENRD* brošūru, kas piedāvā vairākus piemērus par informācijas un sakaru tehnoloģiju (IST) projektiem, ko atbalstījis ELFLA.

[LAP projektu datubāze](#) ietver lauku attīstības programmu ietvaros īstenotu un ELFLA finansētu IST projektu piemērus. Lai iegūtu papildu informāciju, spiediet [šeit](#).

ENRD ir sagatavojusi prezentāciju, kurā īsumā izskaidrota lauku attīstības politikas konceptuālā sistēma un iejaukšanās jomas IST atbalstam lauku apvidos. Tā ir atrodamā [šeit](#) [[PDF](#) [en](#)].

Faktu lapa „Pārskats par KLP veselīguma pārbaudi un Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu — lauku attīstības programmu grozījumi” sniedz pārskatu par izmaiņām, kas ieviestas lauku attīstības programmās pēc KLP „veselīguma pārbaudes” un Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāna, un aplūko uzvaru, kas likts uz ieguldījumiem platjoslas infrastruktūrā. Šī faktu lapa ir pieejama [šeit](#).

3.8. Lauku un pilsētas saiknes

Eiropas Komisijas 2010. gada paziņojumā par kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) nākotni pēc 2013. gada (pieejams lejupielādei [šeit](#)) minēts, ka KLP prioritāte ir „lauku apvidu līdzsvarota teritoriālā attīstība visā ES, dodot iespējas cilvēkiem vietējos apvidos, attīstot spējas un uzlabojot vietējos apstākļus un saites starp laukiem un pilsētām”.

No lauku attīstības metodēm, kas saistītas ar minēto līdzsvarotas teritoriālās attīstības atrašanu, var gūt labumu, ja tajās tiks ņemti vērā šādi pamatjautājumi:

- pilsētas ir svarīgi tirgi un pakalpojumu sniegšanas centri lauku uzņēmumiem;
- Eiropas lauku vide ir populāra pilsētu iedzīvotāju vidū;
- lauku apvidi mazpilsētu un lielpilsētu tuvumā var izjust vides spiedienu, ko rada pilsētu attīstība, tūrisms uz populārām atrakcijas vietām un svārstmigrācija.

Integrētās politikas metodes reģionālā līmenī var radīt pozitīvus rezultātus, ja tiek izskatīta un risināta dažādā dinamika pilsētas un lauku attiecībās. Rezultāti var radīt ilgtspējīgas reģionālās attīstības metodes, kurās pienācīgi un līdzsvaroti ņem vērā gan lauku, gan pilsētu teritorijas. Papildu informācija par pilsētu un lauku saiknēm ir pieejama [šeit](#).

3.9. Sociālie aspekti

Sociālā lauksaimniecība

Sociālajai lauksaimniecībai pēdējos gados uzmanību laukos pievērš arvien plašāks ieinteresēto personu loks, un ES 27 dalībvalstīs var atrast daudzus sociālās lauksaimniecības pasākumu piemērus. Šīs intereses iemesls ir augoša izpratne par lauksaimniecības un lauku resursu potenciālo nozīmi cilvēku sociālās, fiziskās un garīgās labklājības veicināšanā. Vienlaikus sociālā lauksaimniecība rada arī jaunu iespēju lauksaimniekiem sniegt alternatīvus pakalpojumus, lai paplašinātu un dažādotu viņu darbības jomu un daudzfunkcionālo nozīmi sabiedrībā. Šī integrācija starp lauksaimniecisko un sociālo darbību var sniegt lauksaimniekiem arī jaunus ienākumu avotus un uzlabot lauksaimniecības tēlu „sabiedrības acīs”.

NRN kopīgā tematiskā iniciatīva sociālās lauksaimniecības jomā tika uzsākta 2009. gada decembrī, atbildot uz Itālijas lauku tīkla priekšlikumu kopīgi darboties NRN grupai, lai apzinātu un analizētu iespējas un šķēršļus, ko rada 2007.–2013. gada valstu/reģionālās LAP attiecībā uz sociālās lauksaimniecības/ zaļās aprūpes pasākumu īstenošanu 27 ES dalībvalstīs. Sociālās lauksaimniecības tematiskās iniciatīvas konkrētais mērķis bija „... uzlabot LAP īstenošanu, atbalstot sociālo lauksaimniecību, un dot ieguldījumu nākamā plānošanas perioda ieviešanai valsts un Eiropas līmenī.” Iniciatīvā pavisam piedalījās septiņi NRN, proti, Austrija, Beļģijas Flandrija, Somija, Īrija, Itālija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste, un tie sāka vākt informāciju par situāciju sociālās lauksaimniecības pasākumu jomā savās valstīs.

Šīs pirmās sadarbības rezultāti tika prezentēti [[PDF en](#)] 2010. gada martā NRN 8. sanāksmē Romā (2010. gada 25.–26. martā). Iesaistītie NRN vienojās arī par darba programmu, lai varētu sagatavot pārskata dokumentu (kurā iekļautu arī vairākus būtiskus piemēru pētījumus) līdz 2010. gada beigām. Pārskata dokumenta un piemēru pētījumu rezultāti tika prezentēti divās svarīgās sociālās lauksaimniecības konferencēs 2010. gadā:

- Eiropas 5. COST konference „Zaļā aprūpe lauksaimniecībā”, kas notika 2010. gada 24.–26. augustā Vicenhausenē, Vācijā;
- „[Lauku attīstības sasaiste ar sociālo lauksaimniecību](#)”, ko organizēja Flandrijas lauku tīkls 2010. gada 30. septembrī – 1. oktobrī Mehelenā, Beļģijā.

Pārskata dokumenta galīgo redakciju var lejupielādēt šeit [[PDF en](#)], savukārt apkopojumu ar 17 konkrēto gadījumu pētījumiem sešās dalībvalstīs – šeit [[PDF en](#)].

Turklāt vairāki konkrēti piemēri par sociālās lauksaimniecības pasākumiem Apvienotajā Karalistē ir iekļauti šajā [videomateriālā](#).

Arī [LAP projektu datubāzē](#) ir atrodama informācija par projektiem visā ES par tematiem, kas saistīti ar sociālo lauksaimniecību, piemēram, mazaizsargātajām cilvēku grupām, izglītību, trūcīgiem cilvēkiem, sociālajiem pakalpojumiem, sociālo atstumtību un integrāciju.

Sociālā integrācija un nabadzība laukos

Eiropas Savienībā vismaz 14 % iedzīvotāju pārsvarā lauku reģionos dzīvo vietās, kur nodarbinātības rādītāji nesasniedz pat pusi no ES vidējā rādītāja, un ir teritorijas ar zemu IKP uz vienu iedzīvotāju. ES lauku attīstības politika nodrošina būtiskus rīkus, kas palīdz dalībvalstīm veicināt nodarbinātību laukos, novērst lauku ļaužu nabadzību un sociālo atstumtību, kā arī uzlabot dzīves kvalitāti lauku teritorijās. Šie uzdevumi atbilst ES izaugsmes stratēģijai „[Eiropa 2020](#)”.

Stratēģija „ES 2020” raksturo to, cik svarīgas ir atbalsta shēmas, kas palīdz novērst šķēršļus darba tirgū un sociālajā integrācijā, jo īpaši visneaizsargātākajām grupām — sievietēm, jauniešiem, gados veciem darbiniekiem, etnisko minoritāšu grupām un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Šīs shēmas cita starpā paredz atbalstu izglītības un mūžizglītības iespējām, modernai transporta un IST infrastruktūrai, kā arī būtisko pakalpojumu uzlabotu pieejamību. Lauku attīstības programmām ir būtiska nozīme sabiedrības integrācijas veicināšanā un lauku apvidu kā dzīvesvietas kvalitātes uzlabošanā.

Papildu informācija par ES lauku attīstību, nodarbinātību un sociālo integrāciju ir atrodama arī [ES Lauku apskata 6. izdevumā](#) ENRD tīmekļa vietnē.

3.10. Zināšanu pārnese un inovācijas

Pētniecība, zināšanu pārnese un inovācijas ir svarīgi lauku attīstības virzītājspēki, un to nozīmība arvien palielinās, jo tie ir stratēģijas „[Eiropa 2020](#)” centrālais jautājums, pievēršoties viedai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. „Apvārsnis 2020” būs galvenais līdzeklis [inovāciju savienības](#) pamatiniciatīvas īstenošanā.

Zināšanu pārnese un inovācijas kļūs par lauku attīstības politikas pārnozaru prioritāti 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Svarīgs politikas instruments šīs prioritātes atbalstam ir [Eiropas inovāciju partnerība lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai](#) (EIP-AGRI). EIP-AGRI mērķis ir savstarpēji sasaistīt pašreizējos politikas pasākumus, veicināt partneru sadarbību un veidot saikni starp pētniekiem un lauku uzņēmumiem.

Šīs sadaļas saturs atbalsta aktīvāku saišu izveidi ar lauku attīstībā iesaistītajām personām, kuras piedalās vai ir ieinteresētas pētniecībā un inovācijās — tie ir novatori, pētnieki, finansētāji vai zinātnes galalietotāji. Tā sniedz informāciju no ES struktūrām, kas pievēršas pētniecības un inovāciju projektiem, līdz attiecīgiem pētījumiem, publikācijām utt.

Organizācijas

Plašs [iestāžu un organizāciju klāsts](#) ir iesaistīts tādu inovāciju atbalstīšanā, kas saistītas ar lauku attīstību ES. Starp tām ir attiecīgas Eiropas Komisijas struktūras un dienesti, kā arī neatkarīgas

bepeļņas organizācijas un privātais sektors. [ENRD tīmekļa vietne](#) piedāvā papildu informāciju par dažu šo iestāžu un organizāciju funkcijām un pienākumiem.

Lauksaimniecība

[Šeit](#) ir atrodamas saites uz iestādēm un organizācijām, kā arī projektiem un iniciatīvām, kas attiecas uz tādiem tematiem kā lauksaimniecība, konkurētspēja un lauku ekonomika plašākā nozīmē, pārtikas ķēdes un riska pārvaldība. Šeit ir iekļauti arī raksti, zinātniski pētījumi, ziņojumi utt., kas var padziļināt zināšanas par inovācijām un to izpratni. Ir atrodama arī informācija par [projektiem un iniciatīvām](#), kā arī [pētījumi, raksti un attiecīgi izpētes materiāli](#).

Vide

[Šeit](#) ir atrodamas saites uz iestādēm un organizācijām, kā arī projektiem un iniciatīvām, kas attiecas uz inovācijām saistībā ar vidi un lauku attīstību, klimata pārmaiņām, resursu efektivitāti un ekosistēmu pārvaldību. Ieinteresētās personas šeit var iepazīties arī ar attiecīgiem dokumentiem un atjauninātu informāciju, tostarp jaunākajiem zinātniskajiem pētījumiem, ziņojumiem un akadēmiskajiem rakstiem. Šeit ir atrodama informācija par [projektiem un iniciatīvām](#), kā arī [pētījumi, raksti un attiecīgi izpētes materiāli](#).

Sociālās inovācijas

[Šeit](#) ir atrodamas saites uz dažādiem projektiem, iniciatīvām un citu informāciju, kas attiecas uz sociālajām inovācijām.

Citi būtiski avoti

[Šeit](#) ir atrodamas saites uz pamatdokumentiem un vispārīgu informāciju, kas nav saistīta ar konkrētām nozarēm vai tematiem, par zināšanu pārnesi un inovācijām. Starp šiem resursiem ir [projekti, iniciatīvas, politikas dokumenti, pētījumi, raksti](#) un [audiovizuālie materiāli](#).

4. LEADER

LEADER („*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*”, kas nozīmē „Lauku ekonomikas attīstībai paredzēto pasākumu sasaiste”) ir vietējās attīstības metode, kas ļauj vietējiem dalībniekiem attīstīt teritoriju, izmantojot savu endogēno attīstības potenciālu. *LEADER* metode bija viena no četrām asīm lauku attīstības politikā 2007.–2013. gadam. Šajā sadaļā atradīsiet visu, kas jums jāzina par *LEADER*.

- [LEADER rīkkopa](#)
- [VRG datubāze](#)
- [LEADER analīze](#)
- [LEADER bibliotēka](#)
- [LEADER notikumi](#)
- [TNC](#)

4.1. LEADER rīkkopa

[LEADER rīkkopa](#) galvenokārt ir paredzēta ES vietējā līmeņa lauku attīstības speciālistiem. Tās mērķis ir izskaidrot augšupējo *LEADER* metodoloģiju, izmantojot konkrētus un praktiskus līdzekļus ar tekstiem, ilustrācijām, intervijām, prezentācijām un atsevišķiem projektiem, kas dokumentēti šīs metodes vairāk nekā 20 gadu ilgās vēstures laikā. Rīkkopu var izmantot kā rokasgrāmatu iesācējiem un kā atsauces materiālu ziņošākiem lauku attīstītājiem. Tiešsaistē varat iepazīties ar turpmāk minētajām sadaļām.

- [LEADER metode](#)
  - [Kam LEADER ir paredzēts?](#)
  - [Kādēļ LEADER ir tik īpašs?](#)
- [LEADER īstenošanas uzlabošanas programmas līmenī](#)
  - [Ievads](#)
  - [1. "Acu atvērēji"](#)
  - [2. Saziņas uzlabošana LEADER ietvaros](#)
  - [3. Koordinācijas grupas izmantošana](#)
  - [4. Vietējo risinājumu izstrāde](#)
  - [5. Savstarpēja mācīšanās](#)
  - [6. Atjaunotais LEADER](#)
  - [7. Novatoriski rīki un metodes](#)
  - [8. Pagātnes mācības: skats nākotnē](#)
- [Stratēģijas izstrāde un īstenošana](#)
  - [Stratēģijas izstrāde](#)
  - [Stratēģijas īstenošana](#)
- [Vietējā rīcības grupa \(VRG\)](#)
  - [Kā izveidot vietējo rīcības grupu?](#)
  - [Kādas ir pamatprasības attiecībā uz VRG?](#)
  - [Kāda ir VRG struktūra?](#)
  - [Kādi ir valdes un darbinieku pienākumi?](#)

4.2. VRG datubāze

Vietējās rīcības grupas (VRG) ir LEADER pieejas īstenošanas stūrakmens. To atbildībā ietilpst arī vietējo stratēģiju izstrāde, ieinteresēto personu tīklu veidošanas atbalstīšana un atsevišķu LEADER projektu novērtēšana un apstiprināšana. ENRD tīmekļa vietnē ir iekļauta detalizēta informācija par reģistrētajām VRG, kas darbojas 2007.–2013. gada plānošanas periodā:

- [VRG tabula](#);
- VRG karte [[PDF](#) [en](#)].

4.3. LEADER analīze

Trīs LEADER koordinācijas grupas (FG) sāka darbu 2009. gada novembrī ar mērķi izvērtēt LEADER īstenošanu visā ES, apzināt paraugprakses piemērus, ko iespējams pārveidot ieteikumos, un uzlabot LEADER īstenošanu. Šīs grupas bija pakļautas LEADER apakškomitejai un iekļāva sava darba rezultātus citos ENRD pasākumos, kas saistīti ar ES lauku attīstības politikas īstenošanu un uzlabošanu. FG locekļu vidū bija valsts lauku tīklu, vietējo rīcības grupu, vadošo iestāžu un NVO pārstāvji, un to vadībā piedalījās dažādi NRN vai organizācijas. Koordinācijas grupa jautājumos par labākām vietējās attīstības stratēģijām, kas sāka darbu 2011. gada maijā, analizēja divus galvenos vietējās attīstības stratēģiju aspektus — plānošanu un īstenošanu.

Spiediet turpmāk uz attiecīgo koordinācijas grupu, lai tiešsaistē uzzinātu vairāk par tās uzdevumiem, darbu un sasniegumiem.

- [FG1 – LEADER augšupējās metodes īstenošana](#)
- [FG2 – LEADER novatoriskā/eksperimentālā rakstura saglabāšana](#)
- [FG3 – „sadarbības pasākuma” īstenošana LEADER](#)
- [FG4 – labākas vietējās attīstības stratēģijas](#)

4.4. LEADER bibliotēka

LEADER ir ilga vēsture, kas attīstījies 20 gadu garumā. LEADER pirmoreiz tika ieviesta kā izmēģinājuma iniciatīva 1991. gadā un ir izaugusi par galveno metodoloģisko pieeju Eiropas lauku attīstībā 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Papildu informācija par LEADER II, LEADER + un pašreizējo LEADER programmu ir atrodamā turpmāk minētajos dokumentos.

LEADER 2007.–2013. gadā

- AGRI ĢD rokasgrāmata, kas paredzēta vadošajām iestādēm attiecībā uz LEADER 2007.–2013. gada lauku attīstības programmu ass īstenošanu [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [bg](#) [cz](#) [el](#) [fi](#) [ro](#) [nl](#) [pt](#) [mt](#) [lt](#) [lv](#) [sl](#) [hu](#) [dk](#) [se](#) [ee](#) [sk](#)].
- Galvenās rokasgrāmatas „LEADER metode” faktu lapa [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [bg](#) [cz](#) [el](#) [fi](#) [ro](#) [nl](#) [da](#) [et](#) [hu](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [pt](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#)].
- Eiropas Revīzijas palātas Īpašais ziņojums par LEADER īstenošanu 2007.–2013. gada plānošanas periodā

LEADER +

Informācija un dokumentācija par LEADER+ Kopienas iniciatīvu (2000.–2006. gadā).

- [LEADER+](#)
- [LEADER+ novērtējuma ziņojums](#)
- [LEADER+ arhīvi/bibliotēka](#)

LEADER II

Informācija un dokumentācija par LEADER II Kopienas iniciatīvu (1994.–1999. gadā).

- [LEADER II](#)

4.5. LEADER pasākumi

Pasākumi

Informācija par LEADER pasākumiem pagātnē ir atrodama [ENRD pasākumu kalendārā](#).

Informācija par pagātnes pasākumiem ir pieejama, izmantojot turpmāk minētās saites.

- [Sadarbība 2014.–2020. gadā: labākas nākotnes veidošana laukos – lauku attīstības tīklu veidošanas konference](#)
- [LEADER pasākums 2013. gadā: saikņu veidošana nākotnei](#)
- [LEADER pasākums 2012. gadā: vietējās attīstības stratēģijas un sadarbība](#)
- [Jauns VRG pasākums](#)
- Konference „LEADER pēc 2013. gada” Košecinā, Polijā [[PDF](#) [en](#)]
- Pirmais Eiropas vietējo produktu tirgus [[PDF](#) [en](#)]
- [ES 2010. gada lauku sadarbības gadatirgus, Edinburga, Skotija, Apvienotā Karaliste](#)

LEADER publikācijas

- ENRD publikācijas
  - 11. izdevums — LEADER un sadarbība (2012. gada aprīlis) [[PDF](#) [en](#)]
  - ELFLA brošūra ar piemēriem par projekta saistību ar citiem ES fondiem [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
  - ELFLA LEADER brošūra: [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)]
- Citas publikācijas
  - Francija: starptautiskā sadarbība — teritoriju pievienotā vērtība, Overņa [[PDF](#) [fr](#)]
  - Apvienotā Karaliste: kopīga lauku attīstības politika, Kārnegija Apvienotās Karalistes tresta lauku programma [[PDF](#) [en](#)]
  - Apvienotā Karaliste: projekta profili, Augšnortamberlendas VRG [[PDF](#) [en](#)]
  - Apvienotā Karaliste: lauku attīstība un LEADER metode Apvienotajā Karalistē un Īrijā [[PDF](#) [en](#)]

LEADER attēli

- ENRD attēli
  - [LEADER seminārs jaunajām VRG](#)
  - [Konference „LEADER pēc 2013. gada” Košecinā, Polijā](#)
- Citi attēli
  - [Francija: pirmais „Eiropas vietējo produktu tirgus”](#)
  - [Lietuva: kultūras un kulinārijas mantojuma projekts „Panemunes zieds” – starptautiskais VRG gadatirgus, 2012. gada 25.–26. maijs”](#)

LEADER videomateriāli

- ENRD videomateriāli
  - [„LEADER turpinājums” – LEADER pieeja lauku attīstībai 2012. gadā](#)
  - [Videomateriāls par septiņām LEADER pazīmēm](#)
  - [LEADER pasākums 2012. gadā: vietējās attīstības stratēģijas un sadarbība](#)
- Citi videomateriāli

- [Somija: LEADER projekts „Pārsteidz mani! LEADER starptautiskie jauniešu piedzīvojumi”](#)
- [Lietuva: stratēģijas īstenošana Kaišadores VRG \(Lietuvā\)](#)
- [Apvienotā Karaliste: projekti „Pārtika filmā”: „Neticamā uzņēmējdarbība” un „Neveikli”](#)
- [Vietējās svaigi ražotās produkcijas pārdošanas veicināšana](#)
- [Portugāle: projekts „Odelučas saimniecība” \(Quinta de Odelouca\)](#)
- [Francija: Overņa – starptautiskā sadarbība – teritoriju pievienotā vērtība](#)
- [Nīderlande, Flevolande: dokumentālā filma par trim LEADER projektiem](#)

4.6. TNC

Starpvalstu un starpteritoriālā sadarbība kļūst arvien svarīgāka ieinteresētajām personām laukos. Būtiska pieredze tika gūta LEADER II (1994.–1999. gadā) un LEADER+ (2000.–2006. gadā) ietvaros un pierādīja, ka sadarbība ir efektīvs mehānisms, kas palīdz lauku teritorijām kopīgi izstrādāt jaunus risinājumus kopīgām problēmām. Starptautiskā sadarbība ir vairāk nekā tikai tīklu veidošana. Tā mudina un palīdz vietējām rīcības grupām veikt kopīgus pasākumus ar citām LEADER grupām vai ar grupām, kas izmanto līdzīgu metodi citā reģionā, dalībvalstī vai pat trešā valstī. Vispārīgais TNC mērķis ir palīdzēt lauku dalībniekiem uzlabot vietējo teritoriju potenciālu.

TNC rokasgrāmata

LEADER [Starpvalstu sadarbības rokasgrāmata](#) ir izstrādāta, lai nodrošinātu efektīvu sadarbības rīku, kas pielāgots 2007.–2013. gada plānošanas perioda vajadzībām. Tās mērķis ir izskaidrot, kas ir sadarbība un kādas priekšrocības tā var piedāvāt, un sniegt vispusīgus, posmsecīgus norādījumus par TNC.

- [TNC pārskatā](#) ir izskaidrots starpvalstu sadarbības (TNC) jēdziens un pierādīts, ka efektīvai TNC ir daudz priekšrocību.
- [TNC plānošanas](#) sadaļa piedāvā posmsecīgus norādījumus par sarežģītākiem TNC plānošanas aspektiem.
- [TNC īstenošanas](#) sadaļā ir atrodams pārskats par TNC projektu pārvaldības kopīgajiem aspektiem īstenošanas posmā.
- [TNC turpinājuma darbs](#) piedāvā norādījumus TNC uzraudzībai un novērtēšanai, kā arī ieteikumus projekta rezultātu publiskošanai.

Cita būtiska informācija

- Administratīvā rokasgrāmata ir paredzēta, lai palīdzētu dalībvalstīm un VRG īstenot sadarbības pasākumu LEADER 2007.–2013. gada lauku attīstības programmu ass ietvaros [[PDF](#) [bg](#) [cz](#) [de](#) [dk](#) [ee](#) [el](#) [en](#) [es](#) [fi](#) [fr](#) [hu](#) [it](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [nl](#) [pl](#) [pt](#) [ro](#) [se](#) [si](#) [sk](#)].
- TNC projekti ir atrodami ENRD [LAP projektu datubāzē](#).
- To TNC projektu saraksts, kas paziņoti EK, ir pieejams lejupielādei [[PDF](#) [en](#)].
- Varat piekļūt detalizētai informācijai par dalībvalstu TNC [noteikumiem un procedūrām](#).

5. Tīkli un tīklu veidošana

ENRD kā tīkls apvieno dažādus lauku attīstības dalībniekus, kurus vieno kopīga apņemšanās atbalstīt un veicināt lauku attīstību. Izpētiet šo sadaļu, lai uzzinātu par valstu lauku tīkliem, kas savieno valstu administrācijas un vietējās organizācijas, par Eiropas organizācijām, kas darbojas lauku attīstībā, un par to, kā ENRD palīdz uzlabot veidu, kādā tās strādā kopā.

Spiediet uz turpmākajām saitēm, lai pārlūkotu šo sadaļu.

- [NRN informācija](#)
- [NRN kopas](#)
- [ES organizācijas](#)
- [FARNET](#)
- [Eiropas novērtēšanas tīkls](#)
- [NRN pašnovērtēšanas rīkkopa](#)
- [Tīklu veidošanas pievienotā vērtība](#)
- [NRN rīkkopa](#)

5.1. NRN informācija

NRN apvieno dažādas ieinteresētās personas laukos, lai veicinātu saziņu un informācijas apmaiņu reģionālā, valsts un Eiropas līmenī. Valsts lauku tīkli (NRN) ir būtiska saikne dalībvalsts līmenī starp valsts administrācijām un organizācijām, kas iesaistītas lauku attīstībā (tostarp vietējām rīcības grupām). To struktūra un organizācija var atšķirties, tomēr jebkurā gadījumā to galvenais uzdevums ir atbalstīt lauku attīstības politikas īstenošanu un novērtēšanu. NRN apvieno dažādas ieinteresētās personas laukos, lai veicinātu saziņu un informācijas apmaiņu reģionālā, valsts un Eiropas līmenī. Tie arī organizē pasākumus, izstrādā dažādus saziņas rīkus, un tiem ir svarīga nozīme paraugprakses izplatīšanā.

Spiediet uz jebkuras valsts šajā ES kartē, lai piekļūtu tiešsaistes informācijai par katras dalībvalsts lauku tīklu.

Apvienotā Karaliste	Valsts lauku tīkls
Austrija	Valsts lauku tīkls
Beļģija	Valsts lauku tīkls
Bulgārija	Valsts lauku tīkls
Čehija	Valsts lauku tīkls
Dānija	Valsts lauku tīkls
Francija	Valsts lauku tīkls
Grieķija	Valsts lauku tīkls
Horvātija	Valsts lauku tīkls
Igaunija	Valsts lauku tīkls
Itālija	Valsts lauku tīkls
Īrija	Valsts lauku tīkls
Kipra	Valsts lauku tīkls
Latvija	Valsts lauku tīkls
Lietuva	Valsts lauku tīkls
Luksemburga	Valsts lauku tīkls
Malta	Valsts lauku tīkls

Nīderlande	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Polija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Portugāle	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Rumānija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Slovākija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Slovēnija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Somija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Spānija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Ungārija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Vācija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Zviedrija	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Martinika, Gvadelupa, Gviāna, Reinjona (Francija)	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Kanāriju salas (Spānija)	<i>Valsts lauku tīkls</i>
Azoru salas, Madeira (Portugāle)	<i>Valsts lauku tīkls</i>

5.2. NRN kopas

Valsts lauku tīkli no katras dalībvalsts regulāri piedalās Eiropas līmenī organizētās sanāsmēs un pasākumos, lai dalītos pieredzē un apmainītos ar informāciju. Arvien biežāk tie veido arī ģeogrāfiskas un tematiskas kopas, lai izstrādātu pasākumus, sekmētu plašāku sadarbību un veicinātu tehnisko apmaiņu un dialogu starp tīkliem.

NRN tematiskās iniciatīvas

NRN tematiskās iniciatīvas apvieno NRN ar kopīgām interesēm konkrētās lauku attīstības politikas un programmu īstenošanas jomās. Šādu iniciatīvu galvenais mērķis ir tīkla dalībniekiem kopīgi lietot zināšanas un attiecīgo pieredzi programmu īstenošanā. Prioritāri ir tie temati, kam ir Eiropas mēroga nozīmība un kas var ieinteresēt plašāku ieinteresēto personu loku ENRD ietvaros. NRN pārstāvji un dalībvalstu eksperti apmainās ar informāciju un satiekas semināros, lai izstrādātu kopīgus darba plānus un pasākumus ar ENRD kontaktpunkta atbalstu un tā vadībā.

Papildu informācija par iepriekš notikušām un pašlaik notiekošām tematiskām iniciatīvām ir atrodamā šādās tematiskās vietnēs:

- [Jaunatnes un jauno lauksaimnieku ceļš](#)
- [Kopienas virzīta vietējā attīstība \(CLLD\)](#)
- [Mežsaimniecība](#)
- [Sociālā lauksaimniecība](#)
- [Vietējā pārtika un īsās piegādes ķēdes](#)
- [Lauku finansēšana](#)
- [Lauku uzņēmējdarbības ceļš](#)

Ģeogrāfiskās „zināšanu apmaiņas” kopas

Makroreģionālo „zināšanu apmaiņas” kopu veicināšana ir ENRD iniciatīva, kuras mērķis ir izmantot daudzveidību, kas novērota starp valsts lauku tīkliem attiecībā uz to tematiskajām prioritātēm un pasākumiem, tehniskajām un administratīvajām spējām, pakalpojumu klāstu un savstarpējās sadarbības līmeni. Makroreģioni ir nepārprotami definēti ģeogrāfiskie apgabali, kas — pilnībā vai daļēji — sastāv no divām vai vairākām dalībvalstīm. NRN makroreģionālo kopu veicināšanas vispārējais mērķis ir:

- atvieglot plašāku saziņu un aktīvāku informācijas apmaiņu starp tīkliem;
- izstrādāt tīklu kopīgās makroreģionālās intereses — tostarp saiknes ar ES makroreģionālo politiku un citām stratēģijām;
- veicināt biežākus kopīgus NRN pasākumus — un starptautisko sadarbību starp vietējām rīcības grupām — makroreģionālā līmenī;
- veicināt pozitīvu „savstarpējas mācīšanās” kultūru starp kaimiņos esošiem tīkliem.

Makroreģionālo NRN „zināšanu apmaiņas” kopu jēdziens tika ieviests un apspriests NRN 13. sanāksmē, kas notika Nīderlandē 2011. gada 10. novembrī. Lai iegūtu papildu informāciju, spiediet [šeit](#). Ir divas NRN „zināšanu apmaiņas” kopas, Ziemeļvalstu un Baltijas jūras valstu kopa un Vidusjūras valstu kopa.

Ziemeļvalstu un Baltijas jūras valstu kopa

Ziemeļvalstu un Baltijas jūras valstu kopā ietilpst Dānijas, Zviedrijas, Somijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Polijas un Vācijas NRN. Tā ir aktīva kopa, kas regulāri (divreiz gadā) satiekas, plāno kopīgus pasākumus un arvien aktīvāk darbojas saistībā ar ES Stratēģijas Baltijas jūras reģionam (ESSBJR) lauku attīstības komponentēm.

Lai iegūtu papildu informāciju par NRN Ziemeļvalstu un Baltijas jūras valstu kopu, spiediet [šeit](#).

Dažas galvenās mācības no NRN Ziemeļvalstu un Baltijas jūras valstu kopas ir šādas:

- ir daudz lielāka varbūtība, ka tīkli efektīvi strādās un sadarbosies kopīgi, kā arī mācīsies viens no otra pieredzes, ja tiem būs kopīga vēsture, kopīga identitāte, kopīga kultūra, kopīgas problēmas utt.;
- tīklu savstarpējo saziņu ļoti sekmē regulāras (divreiz gadā) sanāksmes, kurās izskata konkrētas makroreģionālas problēmas, piemēram, kopīgi plāno kopīgus reģionālus pasākumus. Regulāras sanāksmes ir daudz vieglāk sarīkot, ja ceļošanas attālumi ir īsāki;
- ir arī vieglāk iesaistīt nopietnā dialogā citas ieinteresētas personas (piemēram, vadošās iestādes, VRG, projekta atbalstītājus, zvejniecības tīklus un ZVRG), ja sanāksmes attiecas uz konkrētiem makroreģionāliem jautājumiem;
- nav jānovērtē par zemu arī „labu kaimiņattiecību” nozīme. Tīkli trijās Baltijas valstīs jo īpaši uzsvēra, cik svarīgi ir uzticēties vecāko dalībvalstu kaimiņu pieredzei un viedoklim. Tas bija īpaši svarīgi tīkla izveides un attīstības sākumposmos, bet paredzams, ka tā turpināsies arī nākotnē, kad šie tīkli attīstīsies un nobriedīs;
- reģionālā sadarbība var sekmēt, izstrādāt, pilnveidot un ieviest kopīgu redzējumu, kas izvēršas pāri valstu un organizāciju robežām.

Vidusjūras valstu kopa

Vidusjūras valstu kopa veidota no Itālijas, Grieķijas, Francijas, Spānijas, Portugāles, Kipras un Maltas valsts lauku tīkliem. Šīs dalībvalstis rīkoja [pirmo sanāksmi](#) Salonikos 2012. gada 1. februārī, lai dalītos

ar pieredzi par LAP 1. ass 123., 132. un 133. pasākuma īstenošanu un apspriestu valstu pieredzi un turpmāko ES programmu izstrādi.

[Otrā sanāksme](#) notika 2012. gada 17. oktobrī Nikosijā. Liela daļa šīs sanāksmes laika tika veltīta arī zināšanu un pieredzes apmaiņai par īsajām pārtikas piegādes ķēdēm.

5.3. ES organizācijas

ENRD mērķis ir iespēju robežās aktīvi sadarboties un paplašināt piekļuvi citiem attiecīgiem tīkliem, jo īpaši uzsverot proaktīvu saišu izveidi, kas nodrošina informācijas apmaiņu par pasākumiem un to rezultātiem starp ENRD un citiem attiecīgiem tīkliem par jautājumiem, kas attiecas uz ES lauku attīstības politikas efektivitāti un lietderīgu pilnveidošanu.

AGRI ĢD Konsultatīvā grupa jautājumos par lauku attīstību

AGRI ĢD izveidoja Konsultatīvo grupu jautājumos par lauku attīstību, lai varētu sapulcināt kopā pārstāvjus no dažādām organizācijām, kas izveidotas ES līmenī un kam ir sociālas, ekonomiskas un/vai vides intereses lauku attīstībā ES teritorijā. Šī konsultatīvā grupa ļauj Eiropas Komisijai iepazīties ar atšķirīgiem viedokļiem, kas dažādām organizācijām ir lauku attīstības jautājumā. Komisija var apspriesties ar šo grupu par jebkuru jautājumu, kas attiecas uz lauku attīstības politikas pasākumiem. Konsultatīvās grupas priekšsēdētājs arī var piedāvāt apspriešanai tematus, kas ietilpst tās kompetencē.

Komisijai grupas atzinumi nav saistoši, bet Komisija tos uztver ļoti nopietni un informē grupas dalībniekus par rīcību, kas seko šiem atzinumiem. Saskaņojot ar Komisiju, konsultatīvā grupa var izveidot arī darba grupas sava darba atvieglošanai. Konsultatīvā grupa pārstāv galvenokārt šādas intereses:

- lauksaimnieki, kooperatīvi un citas lauksaimniecības organizācijas;
- tirgotāji;
- rūpniecība;
- darbinieki;
- patērētāji;
- vides aizstāvji;
- citas ieinteresētās lauku organizācijas.

Detalizēta informācija par iesaistītajām organizācijām ir pieejama [tiešsaistē](#).

Eiropas organizācijas, kas ir ENRD Koordinācijas komitejas dalībnieces

Turpmāk minētās ES organizācijas ir izvēlētas no AGRI ĢD Lauku attīstības konsultatīvās grupas dalībniekiem, lai piedalītos ENRD Koordinācijas komitejas darbā.

- [Eiropas Reģionu asambleja \(AER\)](#)
- [„Birdlife Europe”](#)
- [Eiropas Pašvaldību un reģionu padome \(CCRE/CEMR\)](#)
- [Eiropas Mežu īpašnieku konfederācija \(CEFP\)](#)
- [Eiropas Jauno lauksaimnieku padome \(CEJA\)](#)
- [Profesionālo lauksaimniecības organizāciju komiteja \(COPA\) un Vispārīgā komiteja sadarbībai lauksaimniecībā Eiropas Savienībā \(COGECA\) – bieži kopā dēvētas par COPA-COGECA](#)
- [Eiropas Pārtikas, lauksaimniecības un tūrisma arodbiedrību federācija \(EFFAT\)](#)
- [Eiropas LEADER asociācija lauku attīstībai \(ELARD\)](#)

- [Eiropas zemes īpašnieku organizācija \(ELO\)](#)
- [Eiropas Kalnu teritoriju attīstības asociācija \(EUROMONTANA\)](#)
- [PREPARE tīkls](#)
- [Lauku vides, apkārtējās vides un attīstības starptautiskā asociācija \(RED\)](#)

5.4. FARNET

Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 4. prioritārā ass nodrošina atbalstu ilgtspējīgai attīstībai zivsaimniecības teritorijās. Jo īpaši tā atbalsta pasākumus ekonomikas dažādošanas veicināšanai (tūrisma, pārtikas, atjaunojamās enerģijas jomā utt.) un dzīves kvalitātes uzlabošanai teritorijās, ko ietekmē zvejas darbības samazināšanās. Būtiska inovācija EZF 4. ass īstenošanā ir uzsvars uz *LEADER* veida metodi, kas sekmē pievēršanos konkrētām jomām un cenšas iesaistīt vietējos dalībniekus no visām nozarēm (valsts, privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības), lai tie strādātu kopā kā „zivsaimniecības vietējās rīcības grupas” (ZVRG), izstrādājot un īstenojot integrētas vietējās attīstības stratēģijas.

21 dalībvalsts īsteno EZF 4. ass prioritātes, un paredzams, ka visā ES tiks izveidotas vismaz 250 ZVRG. Šīs grupas tiek aicinātas savstarpēji mācīties, veidojot sadarbību starp reģioniem un valstīm. Kopējais publiskais ieguldījums (EZF un citas publiskās investīcijas) saskaņā ar 4. asi 2007.–2013. gadā bija 826,6 miljoni eiro. Eiropas Komisija izveidoja *FARNET* atbalsta vienību, kas palīdz īstenot ES pasākumus ilgtspējīgai attīstībai zivsaimniecības teritorijās, jo īpaši uzsverot EZF 4. ass pasākumus. Šī atbalsta vienība darbojas kā tīklu veidošanas platforma starp zivsaimniecības teritorijām, tā atbalsta un palīdz ZVRG, izstrādājot un īstenojot vietējus risinājumus problēmām, ar ko saskaras Eiropas zivsaimniecības teritorijas.

Spiediet [šeit](#), lai iegūtu papildu informāciju par Eiropas Zivsaimniecības teritoriju tīkla (*FARNET*) darbu.

5.5. Eiropas novērtēšanas tīkls

Eiropas novērtēšanas tīkls lauku attīstībai darbojas Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta atbildībā.

Šā tīkla mērķis ir paaugstināt novērtēšanas kā rīka lietderību, lai uzlabotu lauku attīstības politikas pasākumu izstrādi un īstenošanu, palīdzot iekļaut paraugpraksi un spēju attīstīšanu lauku attīstības programmu novērtēšanā līdz 2013. gadam.

Tīkls ir atvērts ikvienam, kas nodarbojas ar lauku attīstības programmu un pasākumu novērtēšanu ES. Tajā ietilpst lauku attīstības vērtētāji, programmu vadītāji, politikas izstrādātāji, akademiķi un pētnieki, kā arī citi eksperti. Prezentācijas bukletu iespējams lejupielādēt *PDF* formātā [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#)].

5.6. NRN pašnovērtēšanas rīkkopa

Šis resurss ļauj lietotājiem uzraudzīt tīklu veidošanas darbību gaitu un novērtēt to kvalitāti, un parasti *NRN* to veic, izmantojot visdažādākās metodes, paņēmienus un praktiskos „rīkus”.

Pašnovērtēšana nav pienākums. Tā ir brīvprātīga darbība tīklu vadītājiem un tīklu dalībniekiem, kuri vēlas izprast, vai viņu tīkls darbojas tā, lai pilnībā sasniegtu izvirzītos mērķus. *NRN* pašnovērtējuma

galvenais uzdevums ir izmērīt un novērtēt tīklu izveides rezultātus un sasniegumus. Ar to pašnovērtējums atšķiras no novērtējuma, kas saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 jāveic neatkarīgiem vērtētājiem, lai spriestu par iekļaušanās pasākumu iedarbīgumu, vadoties no rezultātiem, ietekmes un vajadzībām, uz kurām tie ir vērsti. Novērtēšanā pārbauda resursu izmantošanas pakāpi, programmu izstrādes lietderību un efektivitāti, sociāli ekonomisko ietekmi un ietekmi uz vidi, kā arī ieguldījumu Kopienas prioritāšu sasniegšanā.

Pašnovērtēšanas rīkkopai ir piecas dažādas sadaļas.

- [Piezīmes par NRN pašnovērtējumu](#): NRN pašnovērtēšanas rīkkopas struktūras, satura un mērķa īss apraksts.
- [NRN pašnovērtēšanas profili](#): piemēri par metodēm, ko daži NRN izmanto pašnovērtēšanai (ar galvenajiem apliecinājumiem dokumentiem).
- [Praktiskie rīki NRN pašnovērtēšanai](#): praktiski piemēri un ieteikumi par NRN pašnovērtēšanas pašreizējiem un potenciālajiem rīkiem.
- [Ielūkošanās aiz NRN pašnovērtējuma](#): potenciāls iedvesmas avots izvērstākām metodēm NRN pasākumu novērtēšanai.
- [NSU mācību programma](#): mācību programma, kas izveidota, lai uzsāktu vienādranga apmaiņas un mācīšanās procesu.

5.7. Tīklu veidošanas pievienotā vērtība

Tīklu veidošanas vērtību lauku attīstības politikai plaši apliecina arvien pieaugošais skaits uz informāciju balstītu viedokļu, kuros pausts atbalsts tam, ka lauku tīkli spēj efektīvi iesaistīt ieinteresētās personas un veicina lauku attīstības programmu (LAP) īstenošanu.

Kopīgā NRN rīcība

Valsts lauku tīkli (NRN) kopīgiem spēkiem ir izveidojuši šo tīmekļa resursu, kas atspoguļo pašreizējo zināšanu līmeni attiecībā uz tīklu veidošanas pievienoto vērtību lauku attīstības politikā. Kopīgā metodika, ko piedāvā ENRD, attiecas uz: a) kopīgo tīkla statistiku un b) tīkla veiksmes stāstiem. Šīs metodes mērķis ir sniegt ieskatu par to, ko NRN dara un kā šo pasākumu relatīvos panākumus izprot tīkla atbalsta vienību vadītāji. Turklāt [NRN pašnovērtēšanas rīkkopa](#) ļauj NRN sniegt un apmainīties ar informāciju par dažādām metodēm, paņēmieniem un praktiskajiem rīkiem, kas izmantoti tīklu veidošanas pasākumu gaitas uzraudzībai un novērtēšanai.

Kopīgās tīkla statistikas iniciatīva

Kopīgās tīkla statistikas iniciatīva tika uzsākta, lai sniegtu priekšstatu par sasniegtajiem rezultātiem un kvantitatīvajiem rezultātīvajiem rādītājiem, ko izmanto NRN. 2012. gada aprīlī no iesaistītajiem NRN tika saņemts pirmais datu kopums. Tas attiecās uz četriem no sešiem galvenajiem tīklu veidošanas elementiem — efektīvu ieinteresēto personu iesaisti ar tīkla paziņojumu starpniecību, attiecīgas pieredzes un tehnoloģiskās kompetences apmaiņu, spēju attīstīšanu un apmācību, kā arī atbalstu sadarbībai un kopīgiem pasākumiem. Šie kvantitatīvie rezultāti raksturo ieinteresēto personu iesaistes un attīstības augsto līmeni, ko sasnieguši NRN.

Papildu informācija, kas pieejama lejupielādei:

- kopīgās tīkla statistikas kopsavilkuma ziņojums (2013. gads) [[PDF en](#)];
- kopīgās statistikas rezultātu kopsavilkums (2012. gads) [[PDF en](#)];
- pārskats par kopīgās statistikas pasākumu [[PDF en](#)].

NRN kartēšanas ziņojums

Turpmāk minētajos dokumentos ziņots par *NRN* kartēšanas pasākumu, kura ietvaros katrā ES dalībvalstī tiek apkopota valsts informācija. Ziņojumā raksturoti dažādi *NRN* struktūru veidi un mēģināts apzināt tīklu kopas, pamatojoties uz to veiktajiem pasākumiem vai izmantotajām metodikām un rīkiem.

Papildu informācija, kas pieejama lejupielādei:

- 2013. gada *NRN* kartēšanas pasākuma konstatējumi — galīgais kopsavilkuma ziņojums [[PDF en](#)];
- 2011. gada *NRN* kartēšanas pasākuma konstatējumi — galīgais kopsavilkuma ziņojums [[PDF en](#)].

Darba dokuments par NRN programmām

Darba dokumenta, ko izstrādājis [Eiropas novērtēšanas tīkls \(EEN\)](#), mērķis ir atbalstīt informācijas apmaiņu par novērtēšanu, lai raksturotu problēmas tīklu novērtēšanā un aplūkotu izmantotās pieejas. Tas balstās uz četrus *NRN* pieredzi. Lai to lejupielādētu, spiediet šeit [[PDF en](#)].

Literatūras apskats

Šis apskats piedāvā apkopojumu par tīklu veidošanas „pievienoto vērtību”, kas raksturota akadēmiskajā literatūrā. Tajā aplūkots, kā tīkli un tīklu veidošana rada pievienoto vērtību, kādi ir šķēršļi šīs pievienotās vērtības izveidošanā un izprašanā un kā tīklu veidošanas priekšrocības iespējams novērtēt vēl labāk. Spiediet šeit, lai lejupielādētu literatūras apskatu [[PDF en](#)].

Tīklu veidošanas pievienotā vērtība — tīklu pieredze

Lai sniegtu padziļinātu informāciju par tīklu veidošanas pievienoto vērtību, *NRN* ir minējuši daudzus sava veiktā darba piemērus. Tie ir pasniegti kā „stāsti par tīklu veidošanas pievienoto vērtību”, kuros apkopoti paraugprakses piemēri, veiksmes stāsti, attiecīga pieredze un konkrēto gadījumu pētījumi. Šie stāsti ir iedalīti kategorijās pēc to veida un galvenajiem tīklu veidošanas elementiem, ko tie piedāvā.

- [Ieinteresēto personu efektīva iesaiste](#)
- [Kopīgas izpratnes veidošana par politikas virzieniem](#)
- [Prakses un pieredzes apmaiņas atvieglošana](#)
- [Pieredzes un zinātības apmaiņa](#)
- [Spēju attīstīšana un apmācība](#)
- [Atbalsts sadarbībai un kopīgiem pasākumiem](#)

Konkrēto piemēru izpēte

- Lauku tīkli Apvienotajā Karalistē [[PDF en](#)]
- Ungārijas un Polijas divpusējā sadarbība [[PDF en](#)]
- Augšupēja tīklu veidošana apkārt Baltijas jūrai [[PDF en](#)]
- Valonijas pašnovērtēšanas process Beļģijā [[PDF en](#)]
- Somijas lauku inovāciju nometne [[PDF en](#)]
- Jauniešu ceļojošā izstāde Dānijā [[PDF en](#)]
- Tematiskie semināri Skotijā [[PDF en](#)]
- Projekta panākumu balvas Igaunijā [[PDF en](#)]

5.8. NRN rīkkopa

Šā tiešsaistes resursa mērķis ir apmierināt vajadzības pēc informācijas/norādījumiem, kas rodas tīkla atbalsta vienībām (*NSU*), vadošajām iestādēm (*VI*) un citām attiecīgām *NRN* ieinteresētām personām, lai nostiprinātu un atbalstītu ELFLA finansētos lauku tīklus.

Tīklu veidošanas principi un prakse

Šī „*NRN* rīkkopas” sadaļa ir pilnībā veltīta tīklu veidošanas principiem un praksei. Tajā atrodams paskaidrojošs teksts, informācijas logi un saites uz resursiem un papildu informāciju par ELFLA finansēto lauku tīklu pamatdatiem, galvenajiem elementiem, izveidi un darbību gan 2007.–2013. gada posmā, gan nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Spiediet uz jebkuras saites, lai iegūtu sīkāku informāciju tiešsaistē.

- [Tīkla definīcijas un daudzveidība](#)
Tīkli un tīklu veidošana tiek daudz apspriesta mūsu profesionālajā un privātajā dzīvē. Bet ko tieši tīkli un tīklu veidošana nozīmē lauku attīstībai un lauku attīstības politikai? Turpmākajās apakšsadaļās ir sniegts ievadpārskats, kura mērķis ir izskaidrot dažus svarīgus pamatjēdzienus attiecībā uz tīklu kā lauku attīstības politikas rīka izmantošanu.
  - [Lauku tīkli un tīklu veidošana](#)
  - [Tīkli kā lauku attīstības politikas rīks](#)
  - [Lauku tīklu pievienotās vērtības pierādīšana](#)
  - [Valsts lauku tīkli – dažādas pieejas](#)
- [Tīkla izveidošana](#)
Lai izveidotu valsts lauku tīklu, tas rūpīgi jāplāno, un vislabāk to darīt pakāpeniski. Turpmākajās apakšsadaļās ir sniegts ievadpārskats par pamatjēdzieniem, galvenajiem stratēģiskajiem lēmumiem un kārtējiem vadības jautājumiem.
  - [Dažu jēdzienu skaidrojums: NSU, NRN un tīklu veidošana](#)
  - [Struktūra un operacionālā izveide](#)
  - [Stratēģiskās sistēmas izveide un iejaukšanās loģika](#)
  - [Budžets un finanses](#)
  - [Tīkla vadība un operacionālās pilnvaras](#)
  - [Ieinteresēto personu līdzdalība un pārstāvība](#)

Balstīšanās uz gūtajām atziņām

Eiropas lauku attīstības tīkls (*ENRD*) un valstu lauku tīkli (*NRN*) 2007.–2013. gada plānošanas periodā uzkrāja ļoti daudzveidīgu un plašu pieredzi, un daudzas gūtās atziņas ir būtiskas, noderīgas un izmantojamas kā pamats nākamajā 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Līdzīgas atziņas var gūt arī no citiem tīkliem — gan ES, gan ne ES finansētiem.

Turpmākajās apakšsadaļās ir sniegta informācija par šīm gūtajām atziņām.

- [No ENRD gūtajās atziņās](#)
- [No NRN gūtajās atziņās](#)
- [No citiem tīkliem gūtajās atziņās](#)

Var noderēt arī atsauces uz pieredzi un iepriekšējām atziņām, kas gūtas, veidojot tīklus *LEADER+* programmā [[PDF en](#)].

Sagatavošanās nākotnei

Lauku tīklu veidošanas pieredze bija pozitīva. Tā piedāvāja noderīgu informācijas avotu, idejas un kontaktus. Tā atbalstīja daudzas apmaiņas, sadarbību un kompetences attīstību gan valsts, gan ES līmenī. Tā atviegloja jaunu dialogu politikas labākai īstenošanai un sekmēja iesaistošāku politikas koordināciju. Un tas viss — ar salīdzinoši zemām izmaksām.

Tomēr 2007.–2013. gada plānošanas periodā tika secināts arī tas, ka ilglaicīgu saikņu veidošanai starp administrācijām, organizācijām un individuāliem dalībniekiem ir nepieciešams laiks. Dalībnieku iesaistei jauna veida dialogā ir nepieciešami papildu cilvēkresursi, pareizi pielāgoti saziņas līdzekļi un efektīvas organizatoriskās struktūras. Tādējādi panākumi, kas gūti kopš Eiropas lauku attīstības tīkla (*ENRD*), Eiropas novērtēšanas tīkla lauku attīstībai un valstu lauku tīklu (*NRN*) izveides 2008. gadā, ir jāturpina un jākonsolidē, lai gūtu maksimālu labumu no tīklu veidošanas kā lauku attīstības politikas rīka.

Turklāt lauku attīstības politika attīstās par politiku, kas vēl vairāk orientēta uz rezultātiem, ciešāk saistoties ar kopīgajiem ES mērķiem un uzdevumiem. Nākotnes lauku attīstības programmām būs jādarbojas ļoti specifiskās jomās, piemēram, tādās kā visu lauksaimniecības veidu konkurētspēja, saimniecību dzīvotspēja, pārtikas ķēdes organizācijas veicināšana un riska pārvaldība lauksaimniecībā, ekosistēmu atjaunošana, saglabāšana un veicināšana, ūdens un enerģijas efektīva izmantošana, pāreja uz ekonomiku, kas ir ar zemu oglekļa emisiju un ir noturīga pret klimata pārmaiņām, sociālās integrācijas veicināšana, nabadzības samazināšana un ekonomikas attīstība lauku apvidos. Tām būs arī jāsekmē inovācijas un zināšanu pārnese šajās jomās. Dažas šīs jomas *ENRD* un *NRN* būs pilnīgi jaunas.

Šādām vērienīgām prognozēm pat vairāk nekā iepriekš būs nepieciešama laba saziņa un koordinācija starp politikas dalībniekiem visos līmeņos, kā arī spēja apliecināt rezultātu sasniegšanu. Tāpēc tīklu veidošana joprojām būs ļoti svarīga funkcija, un tiks iesniegti priekšlikumi paplašināt un nostiprināt tās kā lauku attīstības politikas rīka nozīmi.

Uzziniet vairāk par [tīklu veidošanas perspektīvām 2014.–2020. gadā](#).

NSU mācību programma

Plašas zināšanas un praktiskā pieredze tika iegūta laikā pēc tam, kad 2007. gada sākumā sāka darboties pirmie ELFLA finansētie valsts lauku tīkli (*NRN*). Ir daudz šo tīklu veiksmes stāstu — un arī dažas neveiksmes. Būtiskas atziņas tika gūtas par tīklu veidošanas kā lauku attīstības politikas rīka izmantošanu, un šīs atziņas ir jāņem par pamatu, lai veicinātu šo tīklu vadību un darbību 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

Tādēļ *ENRD* kontaktpunkts organizēja eksperimentālu *NSU* mācību programmu no 2013. gada janvāra līdz jūnijam, lai rosinātu savstarpējas mācīšanās un apmaiņas procesu, palīdzot attīstīt tīkla atbalsta vienību (*NSU*) spējas efektīvi izpildīt uzdevumus un īstenot pasākumus. Savstarpējā mācīšanās un apmaiņa palīdz iegūt zināšanas, prasmes un pieredzi, nodrošinot aktīvu palīdzību un atbalstu vienādranga grupā ar līdzīgu sociālo/profesionālo izcelsmi. Šo procesu un mācību pasākumus veicina koordinators, kura funkcija ir palīdzēt dalībniekiem iesaistīties dažādos mācību uzdevumos un iegūt daudzveidīgu mācību pieredzi.

Tika organizēti trīs eksperimentāli *NRN* mācību moduļi, lai pārbaudītu šo metodi un *NRN* vajadzības iesaistīties turpmākās spēju attīstīšanas darbībās. Sīkākai informācijai par katru moduli spiediet uz turpmākajām saitēm.

- [Eksperimentālais *NSU* mācību modulis Nr. 1](#)
Temats: *stratēģiskās plānošanas problēmas NRN*
2013. gada 19.–20. februāris, Budapešta, Ungārija
- [Eksperimentālais *NSU* mācību modulis Nr. 2](#)
Temats: *RICA metodes praktizēšana/ pastiprināta ieinteresēto personu iesaiste*
2013. gada 14. marts, Ore, Zviedrija
- [Eksperimentālais *NSU* mācību modulis Nr. 3](#)
Temats: *saziņa tīklu veidošanas procesā*
2013. gada 7. jūnijs, Tomara, Portugāle

Eksperimentālās *NSU* mācību programmas novērtējums [hipersaite: http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/enrd_assets/pdf/nrn-toolkit/Pilot_NSU_Training_Programme_-_FINAL_Evaluation_Report.pdf] tika veikts 2013. gada jūlijā. Kā apliecināja eksperimentālās *NSU* mācību programmas novērtējums, savstarpējās mācīšanās moduļi bija ļoti sekmīgi, un *NSU* aktīvi atbalstīja iespēju veikt līdzīgus pasākumus arī turpmāk. Pamatojoties uz šīm atsauksmēm, mācību moduļi tika atsākti no 2013. gada septembra. Sīkāka informācija par jaunizveidotajiem mācību moduļiem ir atrodama, spiežot uz turpmākām saitēm.

- [NSU mācību modulis Nr. 4](#)
Temats: *NRN resursu plānošana*
2013. gada 13. septembris, Gdaņska, Polija

6. Publikācijas un citi materiāli

ENRD piedāvā visdažādākās publikācijas un citus materiālus, kas raksturo lauku attīstības politiku darbībā. Mūsu publikāciju sērijas tiek gatavotas, lai informētu dažādas auditorijas par to, kas notiek Eiropas laukos un ko dara *ENRD*, tajās tiek apkopoti zinātniski secinājumi, analizēta politikas attīstība, sniegti norādījumi un ieteikumi, kā arī vienkārši stāsti par Eiropas lauku procesiem. *ENRD* publikācijas pārsvārā ir pieejamas sešās valodās (vācu, angļu, spāņu, franču, itāļu un poļu valodā). Tās var lejupielādēt *PDF* formātā no [ENRD tīmekļa vietnes](#) vai pasūtīt iespēstā izdevumā.

6.1. EU Rural Review

[EU Rural Review](#) jeb "ES Lauku apskats" tematiskais žurnāls, kurā tiek aplūkoti visiem *ENRD* dalībniekiem svarīgi temati un viedokļi. Tajā apskata visaktuālākos ES lauku attīstības politikas tematus un iepazīstina ar daudziem noderīgiem piemēriem par to, kā šī politika tiek īstenota visā ES teritorijā. [ENRD tīmekļa vietnē](#) ir atrodama detalizēta informācija par katru izdevumu, un tos var lejupielādēt *PDF* formātā. Lauku apskats ir pieejams angļu, franču, vācu, itāļu, spāņu un poļu valodā.

Pieejamie izdevumi

- 17. izdevums — Ģimenes lauksaimniecība — 2013. gada novembris
- 16. izdevums — Zināšanu pārnese un inovācijas lauku attīstības politikā — 2013. gada maijs
- 15. izdevums — Vides pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauku attīstības politiku — 2013. gada aprīlis
- 14. izdevums — Tīkli un tīklu veidošana lauku attīstības politikā — 2012. gada decembris
- 13. izdevums — Lauku attīstības finanšu instrumenti: jaunas iespējas ekonomikas krīzes pārvarēšanai — 2012. gada oktobris
- 12. izdevums — Vietējā pārtika un īsās piegādes ķēdes — 2012. gada jūlijs
- 11. izdevums — LEADER un sadarbība — 2012. gada aprīlis
- 10. izdevums — Lauku uzņēmējdarbība — 2012. gada janvāris
- 9. izdevums — Mežsaimniecība un lauku attīstība — 2011. gada novembris
- 8. izdevums — Lauksaimniecības produktu kvalitāte: panākumu atslēga ES lauku teritorijām — 2011. gada jūlijs
- 7. izdevums — Sabiedriskie labumi un lauku attīstība — 2011. gada marts
- 6. izdevums — Nodarbinātība un sociālā integrācija — 2010. gada decembris
- 5. izdevums — Konkurētspējas veicināšana ES lauksaimniecības, lauksaimniecības pārtikas un mežsaimniecības nozarēs — 2010. gada oktobris
- 4. izdevums — Lauku attīstība un klimata pārmaiņas — 2010. gada maijs
- 3. izdevums — Lauku daudzveidība — 2010. gada janvāris
- 2. izdevums — Radošums un inovācijas ES lauku attīstībā — 2009. gada decembris
- 1. izdevums — Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai — 2009. gada oktobris

6.2. ENRD Magazine

[ENRD Magazine](#) ir krāsains izdevums visiem *ENRD* dalībniekiem un ikvienam, kas interesējas par lauku attīstību Eiropas Savienībā. Tajā tiek publicētas visas jaunākās *ENRD* ziņas, stāstu apkopojumi par valsts lauku tīkliem un vietējām rīcības grupām, īpaši tematiskie apskati, plaša analīze par pasākumiem un iedvesmojošas ilustrācijas par lauku attīstību darbībā. *ENRD Magazine* ir pieejams angļu, franču, vācu, itāļu, spāņu un poļu valodā.

Pieejamie izdevumi

- *ENRD Magazine* — 2013. gada vasara. Galvenais temats — LEADER 2013. gada pasākums.

- *ENRD Magazine* — 2013. gada pavasaris. Galvenais temats — sociālie mediji un lauku attīstība.
- *ENRD Magazine* — 2012./2013. gada ziema. Galvenais temats — tīklu veidošanas pievienotā vērtība.
- *ENRD Magazine* — 2012. gada rudens. Galvenais temats — lauku Eiropa attēlos — *ENRD* fotokonkurss.
- *ENRD Magazine* — 2012. gada pavasaris/ vasara. Galvenais temats— *LEADER* 2012. gada pasākums — vietējās attīstības stratēģijas un sadarbība.
- *ENRD Magazine* — eksperimentālais izdevums. Galvenais temats — iedzīvotāju informēšana par lauku attīstību.

6.3. ELFLA projektu brošūras

Informācijas apmaiņa par ELFLA pasākumiem ir svarīgs aspekts, kas ir *NRN* un *ENRD* kompetencē. [ELFLA projektu brošūras](#) sekmē informācijas apmaiņu, piedāvājot piemērus par dažādiem lauku attīstības pasākumiem, kas saņēmuši ES līdzfinansējumu no ELFLA. Šīs brošūras ir pieejamas angļu, franču, vācu, itāļu, spāņu un poļu valodā.

Pieejamie izdevumi

- Sociālā integrācija
- Vides pakalpojumi
- Jaunie lauksaimnieki un jaunieši Eiropas laukos
- Citi ES fondi
- Mežsaimniecība
- Pārtika
- Zaļā izaugsme
- *LEADER*
- Informācijas un sakaru tehnoloģijas (IST)
- ELFLA

6.4. Tematiskās publikācijas

ENRD regulāri publicē vienreizējas un [tematiskās publikācijas](#) par aktuāliem tematiem un jaunākajām iniciatīvām lauku attīstības politikas jomā. Piemēram, buklets „Dati par lauku attīstības politiku” sniedz informāciju par LAP uzraudzības rādītājiem. Citas publikācijas ir, piemēram, „Veiksmes stāsti par jaunajām lauku attīstības programmām”, faktu lapas par KLP „veselīguma pārbaudi” un Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu, kā arī brošūra, kas informē par ES lauku attīstības politiku.

6.5. Audiovizuālo materiālu galerija

[Audiovizuālo materiālu galerijā](#) ietilpst [fotoalbumi](#) un [videomateriāli](#) no visas lauku Eiropas. Starp tiem ir fotogrāfijas no *NRN* sanāksmēm, vizuālie iespaidi no fotokonkursa „Eiropas lauki attēlos”, ELFLA projektu videomateriāli un *ENRD* dalībnieku iesniegtie materiāli.

7. Notikumi un sanāksmes

ENRD regulāri organizē un līdzdarbojās [notikumos un sanāksmēs](#) par visdažādākajiem lauku attīstības tematiem, piedalījās [gadatīrgos](#) un uzņēma [apmeklētājus](#) savā [kontaktpunktā](#) Briselē. To vidū jāmin ikgadējais LEADER pasākums un [īpašās sanāksmes](#), kas organizētas [valsts lauku tīklu](#), [tematisko darba grupu](#), [ENRD Koordinācijas komitejas](#) un [LEADER apakškomitejas](#) vajadzībām. Papildu informācija par notikumiem un sanāksmēm, ko organizēja vai kur piedalījās ENRD, ir atrodamā [tīmekļa vietnē](#).

8. Kontaktinformācija

Kontaktpunkts tika izveidots, lai informētu Eiropas Komisiju (Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorātu) par pakalpojumu attīstību Eiropas lauku attīstības tīklam.

Sestajā darbības gadā (no 2013. gada jūlija līdz 2014. gada jūlijam) kontaktpunkta sekretariātu vadīja grupas vadītājs *Michael Gregory*, kuram palīdzēja *Ilias Papageorgiou*, *Fiorella Giorgiani* un *Oana Guth*.

Zināšanu attīstības/ politikas analīzes grupa sniedza atbalstu [tematiskajām darba grupām](#) un ekspertu sanāksmēm, veica analīzi un gatavoja programmu kopsavilkumus. Šī grupa izstrādāja arī [uzraudzības rādītājus](#). Grupā, ko vadīja *Fabio Cossu*, piedalījās *Mara Lai*, *Preslav Petkov* un *Alexandros Papakonstantinou*.

Zināšanu kopīgas lietošanas/ informēšanas grupa strādāja ar ENRD tīmekļa vietni un tās dinamiskajiem rīkiem, informācijas līniju, [semināriem un konferencēm](#), [publikācijām](#) un ENRD ziņām. Grupā, ko vadīja *Peter Toth*, piedalījās *Pascale van Doren*, *Kasia Panfil*, *Tim Hudson*, *Eva Soriano*, *Ryoko Abe*, *Virginie Sarah Viaene*, *Ana Nechita* un *Derek MGlynn*.

Zināšanu apmaiņas/ tīklu veidošanas un sadarbības grupa atbalstīja iesaistīto personu sadarbību, [starptautisko sadarbību](#) un [valsts lauku tīklu sasaisti](#). Grupu vadīja *Edina Ocsko*, un tās sastāvā ietilpa *Ines Jordana*, *Elena Maccioni* un *Marina Brakalova*.

Tīmekļa vietnes grupu vadīja *Kostas Zapis*, un tās locekļi bija *Sandrine Duquenoy*, *Stephen Parengkuan*, *Yves Delangre* un *Magali Stas*.